

**T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**OSMANİYE İLİNDE YERFISTIĞI YETİŞTİRİCİLİĞİ İLE İLGİLİ
SORUNLARIN SAPTANMASI**

Remzi GÖZÜYEŞİL

**TARLA BİTKİLERİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**HATAY
NİSAN-2014**

T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

OSMANİYE İLİNDE YERFISTIĞI YETİŞTİRİCİLİĞİ İLE İLGİLİ
SORUNLARIN SAPTANMASI

Remzi GÖZÜYEŞİL

TARLA BİTKİLERİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HATAY
NİSAN-2014

**T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**OSMANİYE İLİNDE YERFİSTİĞİ YETİŞTİRİCİLİĞİ ile İLGİLİ
SORUNLARIN SAPTANMASI**

REMZİ GÖZÜYEŞİL

TARLA BİTKİLERİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Prof. Dr. Necmi İŞLER danışmanlığında hazırlanan bu tez **03/04/2014** tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından OYBİRLİĞİ ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Necmi İŞLER
Başkan

Doç. Dr. Erdal DAĞISTAN
Üye

Yrd. Doç. Dr. Ömer KONUŞKAN
Üye

Kod No: 718

Doç. Dr. İsmail Hakkı KARAHAN
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

05/04/2014

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını ve tez üzerinde Yükseköğretim Kurulu tarafından hiçbir değişiklik yapılamayacağı için tezin bilgisayar ekranında görüntülendiğinde asıl nüsha ile aynı olması sorumluluğunun tarafıma ait olduğunu beyan ederim.

Remzi GÖZÜYEŞİL

ÖZET

OSMANİYE İLİNDE YERFİSTİĞİ YETİŞTİRİCİLİĞİ İLE İLGİLİ SORUNLARIN SAPTANMASI

Türkiye’de yarfıstığı ekim alanının %37’si, üretim miktarının ise %40’ı (2011) Osmaniye ilinde gerçekleşmektedir. Osmaniye ilinde yarfıstığı üretimi yapan tarım işletmeleri incelenerek; sosyo ekonomik yapıları ve üretim teknikleri belirlenmiş, sorunları tespit edilerek, çözüm önerileri sunulmuştur. Ayrıca; yarfıstığı üretimiyle ilgili beklentilerin tespit edilerek, tarım politikalarının geliştirilmesinde katkıda bulunulması hedeflenmiştir.

Bu araştırmanın materyalini, tesadüfi olarak seçilen toplam 100 yarfıstığı üreticisi ile yüz yüze anket yoluyla elde edilen bilgiler oluşturmaktadır. Bu yarfıstığı üreticileri Osmaniye Merkez, Kadirli, Düziçi ve Sumbas İlçelerinde bulunan toplam 20 köyden seçilmiştir. Anket alışması Aralık 2012 - Şubat 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bilgiler 2012 yılı üretim dönemine aittir.

Anket sonuçlarına göre, incelenen işletmelerin ortalama işletme arazisi 128,14 da, yarfıstığı arazisi ise 52,85 da’dır. İşletmelerde 1.ürün olarak yetiştiriciliği yapılan yarfıstığı ekim alanı, toplam yarfıstığı ekim alanının %70,71’ini oluşturmakta, 2.ürün yarfıstığı ekim alanı ise, toplam yarfıstığı ekim alanının %29,29’unu oluşturmaktadır.

İşletmelerin yaşadıkları en büyük sorunlar; gübre fiyatlarının yüksek olması, yarfıstığı fiyatının düşük olması, sulama maliyetlerinin yüksek olması ve yağışlar nedeniyle zamanında hasat yapılamaması olarak belirlenmiştir.

Yarfıstığı üretiminde ortalama verim 323,70 kg/da, satış fiyatı ise ortalama 2,30 TL/kg olarak belirlenmiştir.

2014, 111 sayfa

Anahtar Kelimeler: Üretim tekniği, yarfıstığı, anket, Osmaniye

ABSTRACT

DETERMINATION OF PROBLEMS RELATED TO PEANUT GROWN IN OSMANIYE

37% of the peanut production area in Turkey, 40% of the amount of production (2011) takes place in the province of Osmaniye. By examining the agricultural enterprises that producing peanut in osmaniye, socio-economic structures and production techniques have been specified, problems were identified and solutions are presented. Besides expectations related to peanut production have been determined to contribute to the development of agricultural policy has been targeted.

The material of this reserch is obtained by information of face to face questionnaire form with total of 100 randomly peanut producer. This peanut producers were selected from total 20 villages at Osmaniye Center, Kadirli, Düziçi and Sumbas Counties. This Survey was conducted between December 2012 and February 2013. The obtained information belongs to period of production for 2012.

According to the results of survey, the average land of the examined enterprises is 128,14 da and land for peanut is 52,85 da. In peanut producers; production area for the first product constitutes 70,71% of total area of peanut production, production area for the second product forms 29,29% of total area of peanut production.

The defined biggest problems for enterprises faced are high fertilizer prices, low peanut price, high costs of irrigation and inability to timely harvesting due to rains.

323,70 kg/da is an average yield in the production of peanuts and 2,30 TL/kg is an average selling price are determined.

2014, 111 pages

Keywords: Production techniques, peanut, surveys, Osmaniye

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans tez konusunun belirlenmesinde, araştırılması ve yazımı sırasında sahip olduğu bilgi birikimi ve tecrübesi ile çalışmayı yönlendiren ve her türlü yardımı esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Necmi İŞLER'e sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmasında yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Osmaniye İl Müdürlüğü'nde görevli Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı Şube Müdürü Mehmet KARINSIZ, Ziraat Mühendisi Hasan Basri ÜNAL, TAR-GEL Personeli ve diğer Personellerine, Doğu Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü'nde görevli Dr. Hilal İŐIK, arkadaşlarım Mustafa BARDAK ile Ümit SERBEST'e, anket sorularını büyük bir sabır ve samimiyetle cevaplayan değerli üreticilere ve isimlerini burada zikredemediğim ama yardımlarını esirgememiş herkese içten teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarım sırasında desteklerini esirgemeyen anneme, eşime ve çocuklarıma çok teşekkür ederim.

Ayrıca bu yüksek lisans tez çalışmasını, rahmetli babam ve abim anısına ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
TEŞEKKÜR	III
İÇİNDEKİLER	IV
ÇİZELGELER DİZİNİ	VI
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ	VIII
1. GİRİŞ	1
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	6
3. MATERYAL ve YÖNTEM.....	19
3.1. Materyal.....	19
3.2. Yöntem	19
3.2.1. Örnek Seçiminde Kullanılan Yöntem.....	19
3.2.2. İşletmelerin Analizinde Kullanılan Yöntem.....	21
3.2.2.1. Üretim Girdilerinin Belirlenmesi.....	21
4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA.....	23
4.1. Dünya ve Türkiye’de Yerfıstığı Üretimindeki Gelişmeler.....	23
4.1.1. Dünya Yerfıstığı Üretimindeki Gelişmeler	23
4.1.1.1. Ekim Alanı.....	23
4.1.1.2. Üretim Miktarı	24
4.1.1.3. Verim	25
4.1.2. Türkiye’de Yerfıstığı Üretimindeki Gelişmeler	26
4.1.2.1. Ekim Alanı.....	26
4.1.2.2. Üretim Miktarı	26
4.1.2.3. Verim	28
4.1.3. Yerfıstığı Dış Ticaretindeki Gelişmeler	28
4.1.3.1. İhracat	28
4.1.3.2. İthalat	31
4.2. İncelenen İşletmelerin Sosyo-Ekonomik Yapısı	32
4.2.1. Nüfus ve Eğitim Durumu	33
4.2.1.1. Nüfus	33
4.2.1.2. Eğitim	34
4.3. Arazi Durumu.....	35
4.3.1. Arazi Tasarruf Şekli.....	36
4.3.2. Arazi Kullanım Biçimi	37
4.4. İşletme Bilgileri.....	38
4.4.1. Tarım Dışı Gelir Durumu	39
4.4.2. İşletme Sahibinden Başka Çalışan Varlığı	39
4.4.3. İşletmelerin Teknik Desteklerden Yararlanma Durumları	40
4.4.3.1. Tarım Kuruluşlarından Destek Talebi	40
4.4.3.2. Ziraat Mühendislerinden Destek Talebi	41
4.4.4. Alet Ekipman Yeterlilik Durumu	42
4.4.5. Hayvan Varlığı	42
4.4.6. Yatırım Durumları	43
4.4.7. Ürün Pazarlama Durumları.....	44
4.4.8. Desteklemelerden Memnuniyet Durumları	45

4.4.9. Yetiştirilecek Ürüne Karar Verme Durumları	46
4.4.10. Tarımdaki Gelişmeleri Takip Etme Durumları.....	47
4.4.11. Çiftçilik Yapma Nedenleri.....	48
4.4.12. Ürün Deseni Durumu.....	49
4.4.13. Yerfıstığı Ekme Nedenleri.....	50
4.4.14. Yerfıstığı Yerine Alternatif Ürün Yetiştirme Durumu	51
4.4.15. İkinci Ürün Yetiştirme Durumu	52
4.4.16. ÇKS ve Türkvat Kayıt Durumu	53
4.4.17. Tarım Sigortası Durumu	54
4.4.18. Tarımsal Kooperatif veya Birliğe Üyelik Durumu.....	55
4.4.19. Kırsal Kalkınma Yatırımlarından Yararlanma Durumları.....	57
4.5. İşletmelerde Üretim Tekniğı ve Materyal Kullanımı	58
4.5.1. Toprak Hazırlığı	58
4.5.2. Ekim.....	60
4.5.3. Tohumluk Kullanımı	62
4.5.4. Kimyasal Gübre Kullanımı.....	63
4.5.4.1. Kullanılan Kimyasal ve Yaprak Gübreleri	64
4.5.5. Kimyasal İlaç Kullanımı.....	71
4.5.6. Sulama	73
4.5.7. Bakım.....	75
4.5.8. Hasat-Harman, Kurutma ve Verim.....	76
4.6. İşletmelerde Yerfıstığının Pazarlanması ve Depolanması.....	79
4.6.1. Yerfıstığı Satışı	79
4.6.2. Depolama	80
4.7. İşletmelerde Yerfıstığı Üretiminde Karşılaşılan Sorunlar.....	81
4.8. Yerfıstığı Üreticilerinin Devletten Beklentileri.....	82
5. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	84
KAYNAKLAR	92
ÖZGEÇMİŞ	97
EKLER.....	98
EK 1. İşletme Anket Formu	98

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 3.1.	Örnek işletmelerin yerfıstığı alanı genişlik gruplarına göre dağılımı..	20
Çizelge 3.2.	Anket yapılan köylerin il ve ilçelere göre dağılımı	20
Çizelge 4.1.	Dünya yerfıstığı ekim alanlarındaki gelişmeler	23
Çizelge 4.2.	Dünya kabuklu yerfıstığı üretimindeki gelişmeler	24
Çizelge 4.3.	Dünya yerfıstığı verimindeki gelişmeler	25
Çizelge 4.4.	Türkiye yerfıstığı ekim alanlarındaki gelişmeler	26
Çizelge 4.5.	Türkiye yerfıstığı üretimindeki gelişmeler	27
Çizelge 4.6.	Türkiye’de yerfıstığı ekilen alan, üretim ve veriminin illere göre dağılımı	27
Çizelge 4.7.	Türkiye yerfıstığı verimindeki gelişmeler	28
Çizelge 4.8.	Dünya yerfıstığı ihracatı	29
Çizelge 4.9.	Bazı ülkelerin yerfıstığı ihracat miktarı	29
Çizelge 4.10.	Türkiye yerfıstığı ihracatı	30
Çizelge 4.11.	Dünya yerfıstığı ithalatı	31
Çizelge 4.12.	Bazı ülkelerin yerfıstığı ithalat miktarı	31
Çizelge 4.13.	Türkiye yerfıstığı ithalatı	32
Çizelge 4.14.	İncelenen işletmelerin nüfus mevcudu	33
Çizelge 4.15.	İşletmecinin Ortalama Yaşı ve Deneyim Süresi	34
Çizelge 4.16.	İncelenen işletmelerde işletmecinin eğitim durumu	34
Çizelge 4.17.	İşletmelerin arazi genişlikleri ve toplam yerfıstığı arazisinin işlenen alan içindeki payı	35
Çizelge 4.18.	İşletmelerin toplam yerfıstığı arazisi içinde I. ve II. ürünün payı	36
Çizelge 4.19.	İncelenen işletmelerde arazi mülkiyet durumu	37
Çizelge 4.20.	İncelenen işletmelerde arazi kullanım biçimlerinin dağılımı	38
Çizelge 4.21.	İncelenen işletmelerde tarım dışı gelir durumu	39
Çizelge 4.22.	İncelenen işletmelerde, işletme sahibinden başka çalışan varlığı	40
Çizelge 4.23.	İncelenen işletmelerde, tarım kuruluşlarından teknik destek talebi	40
Çizelge 4.24.	İncelenen işletmelerde, ziraat mühendislerinden teknik destek talebi	41
Çizelge 4.25.	İncelenen işletmelerde, alet ekipmanın yeterli olup olmadığı	42
Çizelge 4.26.	İncelenen işletmelerde, hayvancılık durumu	43
Çizelge 4.27.	İncelenen işletmelerde, yatırım yapabilme durumu	44
Çizelge 4.28.	İncelenen işletmelerde pazarlama durumu	44
Çizelge 4.29.	Tarımsal ürünlere Devlet desteklemelerine ait görüşler	45
Çizelge 4.30.	Yetiştirilecek ürüne karar verme durumları	46
Çizelge 4.31.	Tarımdaki gelişmeleri takip etme durumları	47
Çizelge 4.32.	Çiftçilik yapma nedenleri	48
Çizelge 4.33.	Ürün deseni durumu	49
Çizelge 4.34.	Yerfıstığı yetiştirme nedenleri	50
Çizelge 4.35.	Yerfıstığı yerine alternatif ürün yetiştirme durumu	51
Çizelge 4.36.	İkinci ürün yetiştirme durumu	52
Çizelge 4.37.	İkinci ürün olarak yetiştirilen ürünler	53
Çizelge 4.38.	ÇKS ve Türkvet kaydı durumu	54
Çizelge 4.39.	Tarım sigortası yaptırma durumu	55
Çizelge 4.40.	Tarımsal kooperatif veya birliğe üyelik durumu	56
Çizelge 4.41.	Kooperatif ve birlikçe verilen hizmetlerden memnuniyet durumları	56

Çizelge 4.42. Alet-ekipman desteklerine başvuru durumları	57
Çizelge 4.43. Alet-ekipman desteklerinden faydalanma durumları	58
Çizelge 4.44. İşletmelerin kullandıkları yerfıstığı çeşitlerinin dağılımı	63
Çizelge 4.45. İşletmelerde yerfıstığı üretiminde uygulanan gübre çeşitlerinin miktarı.....	65
Çizelge 4.46. İşletmelerde yerfıstığı üretiminde uygulanan gübre çeşitlerinin dağılımı.....	65
Çizelge 4.47. İşletmelerde yerfıstığı üretiminde kullanılan saf gübre miktarı	66
Çizelge 4.48. Yerfıstığı tarımında kullanılacak P ₂ O ₅ miktarı.....	68
Çizelge 4.49. Yerfıstığı tarımında kullanılması gerekli K ₂ O miktarı.....	69
Çizelge 4.50. Yerfıstığı üretiminde yaprak gübresi kullanım durumları.....	70
Çizelge 4.51. Yerfıstığı üretiminde kimyasal mücadeleye başlama zamanı	71
Çizelge 4.52. Yerfıstığı tarımında en fazla şikayet edilen zararlılar	72
Çizelge 4.53. Yerfıstığı tarımında en fazla şikayet edilen hastalıklar	72
Çizelge 4.54. İşletmelerde yerfıstığı üretimi sulama yöntemleri.....	74

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

SİMGELER

Ca	: Kalsiyum
K	: Potasyum
Mg	: Magnezyum
N	: Azot
NO ₃	: Nitrat
P	: Fosfor
S	: Kükürt
%	: Yüzde
°C	: Santigrat derece

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AR-GE	: Araştırma ve Geliştirme
BATEM	: Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü
BBHB	: Büyükbaş Hayvan Birimi
cm	: Santimetre
ÇKS	: Çiftçi Kayıt Sistemi
da	: Dekar
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
FAO	: Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
g	: Gram
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
GTHB	: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
ha	: Hektar
kg	: Kilogram
m ²	: Metrekare
TAR-GEL	: Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi
TARSİM	: Tarım Sigortası
TİGEM	: Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü
TL	: Türk Lirası
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRKVET	: Türkiye Veteriner Bilgi Sistemi
ÇUKOBİRLİK	: Çukurova Pamuk, Yerfıstığı ve Yağlı Tohumlar Satış Kooperatifleri Birliği

1.GİRİŞ

Yerfıstığı (*Arachis hypogaea*) baklagiller familyasından yazlık, tek yıllık çok değerli bir yağ bitkisidir. Diğer baklagil bitkilerinden, meyvelerini toprak içerisinde meydana getirmesi nedeniyle ayrılır. Dünyada ekim alanları 40 derece kuzey ve 35 derece güney enlemleri arasında yer almaktadır. Kültürü yapılan yerfıstıkların da kromozom sayısı $2n=40$ olup, bazı yabancı türleri $2n=20$ 'dir. Bu da kültürü yapılanların ayırt edilmesinde önemli rol oynar. Günümüzde tohumlarında bulunan yüksek oranlardaki yağ ve protein nedeniyle, başta fıstık yağı ve fıstık ezmesi üretmek amacıyla dünyanın tropik ve subtropik bölgelerinde yer alan ülkelerde yaygın olarak üretilmektedir (BATEM, 2008).

Yerfıstığı'nın ülkemizde ilk olarak Trakya bölgesinde yetiştirilmeye başlandığı, daha sonra ise Ege, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine yayıldığı görüşü hakim bulunmaktadır (Öğütçü 1969).

Yerfıstığı dünyada üretim miktarı bakımından yağlı tohumlu bitkiler arasında; mısır, soya fasulyesi, pamuk ve kolzadan sonra beşinci sırada yer almaktadır. 2012 yılı itibariyle yaklaşık 247 milyon dekar alanda yetiştirilmektedir. Hindistan, Çin ve Nijerya ekim alanı bakımından ilk üç sırada yer alırken, Sudan, Senegal, Myanmar, Endonezya ve ABD yerfıstığı ekimi yapılan diğer önemli ülkelerdir. 2012 yılı itibariyle Dünya yerfıstığı üretim miktarı 41 milyon ton civarı olarak gerçekleşmiştir. Çin, Hindistan ve Nijerya Dünya yerfıstığı üretiminde ilk üç sırayı almaktadır. Dünya yerfıstığı ekim alanı ve üretim miktarı içinde Türkiye'nin gerek ekim alanındaki payı 371.949 dekar (%0,15) gerekse üretim miktarındaki payı 122.780 ton (%0,3) oldukça düşüktür (FAO, 2014).

Yerfıstığı Gerek insan gıdası, gerek hayvan yemi ve gerekse toprağı azot yönünden zenginleştirmesi bakımından çok önemli bir yağ bitkisidir. Bileşiminde % 45-55 yağ, % 20-25 protein, % 16-18 karbonhidrat, % 5 mineral madde bulunmaktadır. Ülkemizde üretim maliyetinin yüksek olmasından dolayı, fiyatının yüksek olması nedeniyle bitkisel yağ sanayine giremediğinden, büyük çoğunluğu çerez olarak tüketilmektedir (BATEM, 2008).

Yerfıstığı, besin değerinin üstün ve tüketiminin çok değişik şekillerde olabilmesi nedeniyle diğer yağlı tohumlar arasında farklı yer edinmiş olup, insan beslenmesinde gerek enerji ve gerekse protein açıklarının karşılanmasında kullanılabilecek gıda maddelerinin en başta gelenlerinden biridir. Yerfıstığı yağı, yağ asitleri bakımından

oldukça zengin sayılmaktadır. Tohumunda bulunan yağ %80 oranında doymamış yağ asitlerinden oluşmaktadır. Doymamış yağ asidi oranı arttıkça bitkisel yağın kalitesi de artmaktadır. Yerfıstığı yağı, tadı ve dayanıklılık özellikleri bakımından diğer bitkisel yağlardan daha üstündür. Ayrıca yerfıstığı yağında bol miktarda bulunan Tocopherol, antioksidan bir madde olup, yağın oksitlenme ile bozulmasını önlediğinden, yağ sanayisinde önemli bir yere sahiptir (Arıoğlu, 1999).

Türkiye'nin Güney ve Güney-batı kıyı bölgelerinde ticari anlamda tarımı yapılmakta olan yerfıstığı, gerek verim potansiyeli gerekse pazarlama kolaylıkları nedeniyle bölge için en avantajlı alternatif bitkilerden birisidir. Yağ, protein, karbonhidratlar, vitaminler ve madensel maddeler açısından oldukça zengin bir bileşime sahip olan yerfıstığı tohumları, çerez olarak tüketildiği gibi fıstık ezmesi, yağ ve sabun elde edilmesinde, pastacılık sanayinde kullanılmakta; baklagil olması nedeniyle de yüksek protein içeren sapsız kıymetli bir hayvan yemi olarak değerlendirilmektedir. Yerfıstığı bitkisinin çok yönlü değerlendirilebilme özelliği ürün satış fiyatlarına da yansımakta ve yetiştirildiği yörelerde alternatif tarla bitkilerine göre daha yüksek fiyatlarla alıcı bulmaktadır (Arıoğlu ve ark., 2000).

Yerfıstığı yağı, sıvı olarak kızartmalarda çok yaygın olarak kullanılmaktadır. Ayrıca; bisküvi, pasta, şekerleme ve balık konservelerinin hazırlanmasında kullanılır. Yerfıstığı yağı margarin yapımında kullanılmaktadır. Düşük kaliteli yerfıstığı yağları ise, sabun v.b. gibi sanayi kollarında hammadde olarak değerlendirilmektedir. Özellikle yerfıstığı yağı % 30 oranında, dizel yakıtlara karıştırılarak (Biodisel), dizel motorların çalıştırılmasında akaryakıt olarak kullanılmaktadır. Gelecekte petrol sorunu yaşanmaya başladığında, biodisel önemli bir alternatif yakıt konumuna gelecektir (Woodroof, 1983).

Yerfıstığı tohumlarında bol miktarda K, Ca, Mg, P ve S gibi madensel maddeler bulunmaktadır. Ayrıca A, B ve E gibi vitaminlerce de oldukça zengindir. Küşpesi endüstri değeri yüksek kesif bir hayvan yemidir. Küşpede yaklaşık % 45 ham protein, % 24 azotsuz öz maddeler ve % 5,5 madensel maddeler bulunur. Gelişmiş ülkelerde karma yemlerin yapımında bol miktarda yerfıstığı küspesi kullanılmaktadır.

Ayrıca bir çapa bitkisi olması nedeni ile kendisinden sonra ekilecek bitkiye temiz ve havalanmış bir toprak bırakmaktadır. Ayrıca ülkemiz koşullarında 2. ürün olarak yetişebildiği için ülke ekonomisine ek bir gelir sağlamaktadır. Beyazsinekten ve

diğer zararlılardan etkilenmemesi, Çukurova bölgesi için tarımdaki önemini arttırmaktadır. Hasadı henüz mekanize olamadığı için, yetiştirildiği kesimlerde iyi bir iş olanağı yaratmaktadır (Arioğlu, 1999).

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ne (TİGEM) bağlı Adana ili Ceyhan ilçesinde bulunan Çukurova Tarım İşletmesi Müdürlüğü'nde, bir miktar arazi bölge çiftçisine kiralanmakta, yerfıstığı ekme isteyen çiftçilere kira bedelinin %5'i oranında indirim yapılmaktadır. Hasat sonrası yerfıstığı yerlerine ekimi yapılan buğday alanlarından, üst üste buğday, ayçiçeği sonrası buğday, pamuk sonrası buğday alanlarına göre daha yüksek verim alınabilmektedir.

Yerfıstığı geliştirmekte olan ülkelerin ekonomilerinde, ihracat için üretilen; parlak bir geleceğe sahip geleneksel ürünlerden biridir. Gelecekte çay, kahve gibi küresel Pazar ürünlerinin gelişiminin yavaş olacağı, yerfıstığının hızla dünyanın önde gelen çerezi haline geleceği tahmin edilmektedir. Doğu Avrupa gibi geçiş aşamasındaki ekonomilerde yerfıstığına talep hızla artmaktadır. Geliştirmekte olan ülkelerin çoğu bu pazarları hedefleyerek ihracatını artırmaya çalışmaktadır. Fakat gelişen dünyada orta sınıf tüketici sayısının artmasıyla büyük bir pazar oluşması ve bu pazarın uzun vadede büyümesinin hızla devam etmesi beklenmektedir (Schilling ve Gibbons, 2002).

Yerfıstığı üretimi için gerekli potansiyele sahip olan Türkiye, üretim ve dış ticarete olması gereken yerde değildir. Yanı başında sınırlı üretim miktarı ile artan iç talebi karşılamaya çalışan AB gibi bir pazar bulunmaktadır. Bu pazarın değerlendirilmesi ülke ekonomisine önemli katkılar sağlayabilir (Parlakay, 2011).

Dünyada küreselleşme ile birlikte dış pazar ihtiyaçlarına göre üretimin önemi artmıştır. Gelişmiş ülkelerde, gıdaların standartlara uygunluğu ve sağlık riskleri dikkate alınmaktadır. Bu sebeple üretici ülkeler pazarda yer bulabilmek ve rekabet gücünü artırabilmek için standartlara uygun üretim yapmalıdır. Dünyanın birçok ülkesinde önemli miktarda yerfıstığı üretimi yapılmaktadır. Toplam üretim içerisinde Türkiye'nin payı çok düşüktür. Türkiye çok çeşitli yağ bitkilerinin yetiştirilmesine elverişli ekolojiye sahip olduğu halde bitkisel yağ açığı devam etmekte ve yağ ihtiyacı her yıl giderek artan miktarda, milyonlarca dolar döviz ödenerek, ithalatla karşılanmaktadır (Parlakay, 2011).

Türkiye'de 2012 yılında yerfıstığı ekim alanı 371.949 da, üretim ise 122.780 tondur. Aynı yıl, ülkedeki yerfıstığı ekim alanlarının %93'üne sahip olan Akdeniz

Bölgesi'nde toplam yerfıstığı üretiminin %92'ü gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, yerfıstığı ekim alanının %82'si Adana ve Osmaniye illerinin sınırları içerisinde bulunmakta ve yerfıstığı üretiminin %85'i bu iki ilde gerçekleştirilmektedir. Gaziantep ili 414 kg/da ile en yüksek verime sahip olan ildir. Bunu 410 kg/da ile Isparta, 397 kg/da ile Şırnak, 346 kg/da ile Osmaniye ve 345 kg/da ile Adana illeri izlemektedir. Adana ve Osmaniye illerinden daha yüksek verim elde edilmesi aldatıcı olmamalıdır. Zira verimi yüksek olan illerde ekim alanı yok denecek kadar azdır. Yerfıstığı yağlı tohumlu bitkiler ekim alanının yaklaşık %3'ünü oluşturmaktadır (TÜİK, 2014).

Hızla artan nüfusu beslemenin yolu bitkisel üretimi artırmaktan geçer. Bitkisel üretimde verimlilik; sosyal, çevre, uygulanan tarım teknikleri ve ekonomik faktörler gibi birçok etmenin etkisi altındadır. Tüm bu faktörlerin dengeli bir şekilde bulunması koşulu ile üretimde artış sağlanabilecektir. Üretimi artırmaya yönelik plan ve stratejiler oluşturulmadan önce Türkiye'nin mevcut tarımsal durumu net olarak ortaya konmalıdır. Aynı şekilde üretimi sınırlandıran faktörlerin belirlenmesi çözüm önerilerinin doğru konulmasında ve üretimde istenilen artışların sağlanmasında etkili olacaktır.

Ülkemizde üretimi sınırlandıran faktörlerin başında mevcut çeşitlerin verim potansiyelinden çok, üretim tekniğindeki hata ve eksiklikler gelmektedir. Tarım sektöründe tarımsal girdi kullanımının yetersiz olması ve modern tarım tekniklerinin yeterince uygulanmıyor olması gibi sorunlar çözülmeden üretim artışı sağlamak ve rekabet edebilir bir tarım sektörü oluşturmak çok zor görünmektedir.

Bütün tarımsal üreticilerin amacı; mevcut kaynaklarla, tekniğine uygun tarım yaparak üretimi arttırmak olmalıdır. Bu amacı gerçekleştiren üretici kaynaklarını daha etkili kullanmıştır. Böylece kaynaklar etkin kullanılarak, verimlilik ve karlılık arttırılmış olacak, gereksiz harcamalardan ve uygulamalardan kaçınılarak ağırlığı yurt dışından temin edilen ham madde ve tarımsal girdilerden tasarruf sağlanmış olacaktır. Anket çalışmaları ile elde edilen verilerden yola çıkarak yapılan değerlendirme neticesinde işletmelerin uyguladıkları tarım teknikleri, sorunları, beklentileri ve sosyo-ekonomik yapıları belirlenebilmektedir. Çıkan sonuçlardan belirlenen; üretim tekniklerindeki hatalar ve bunların giderilmesine dair öneriler, yaşanan sorunlara ait öneriler ve beklentilere yönelik politikalar üretilmesi işletmelerin verimliliğini ve gelirlerini arttırmada etkili olacaktır. Bu çalışmada, yerfıstığı üreten işletmelerin yapısı incelenerek, üretim teknikleri, kaynak kullanım durumları, toprak işleme, gübreleme,

ekim, sulama, hasat, kurutma, depolama ile pazarlama dönemleri ve yerfıstığı tarımında karşılaştıkları sorunlar gibi üretimde etkili olabilecek çeşitli faktörler belirlenerek işletmelerin yerfıstığı üretim yapısı ortaya konmuştur. Elde edilen verilerden faydalanılarak işletme bazında yerfıstığı yetiştiricilerinin; üretim teknikleri, karşılaştıkları sorunlar ve beklentileri belirlenmiş ve gerekli önerilerde bulunulmuştur. Bu çalışmanın amaçları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Bu çalışmanın başlıca amacı; Osmaniye ilinde yerfıstığı yetiştiren işletmelerin sosyo-ekonomik yapısı ve üretim tekniklerinin belirlenmesi, sorunlarının tespit edilerek, çözüm önerileri sunulmasıdır.

Bununla birlikte diğer amaçlar; yerfıstığı üretimiyle ilgili beklentilerin tespit edilerek, tarım politikalarının geliştirilmesinde katkıda bulunulması ve Osmaniye ilinde yerfıstığı tarımının mevcut durumunun ortaya konulması şeklinde sıralanabilir.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Öğütçü (1969), Yerfıstığı ve Ziraatı konulu kitabın da; yerfıstığı tarımı, faydalanma yönleri ve ekonomik önemi hakkında bilgiler vermiştir.

Woodroof (ed) (1983), “Peanuts (Production, Processing, Products)” isimli yayınında, konular 16 bölümde incelenmiştir. Bu bölümler; yerfıstığının tarihsel gelişimi, ABD’de yerfıstığı üretimi ve pazarlaması, dünya üretimi ve ticareti, kültürü, hasat, tuzlama ve kabuğundan ayırma, depolama, yerfıstığında aflotoksin, beslenme kompozisyonu ve değeri, yerfıstığı ezmesi, tuzlama, şekerleme, yerfıstığı yağı, beslenmede farklı kullanım alanları, protein özellikleri, işleme, beslenme dışı kullanım alanları, sonuç ve gelecekteki beklentiler şeklindedir.

Kurtay (1988), “Adana İli Osmaniye İlçesinde Yerfıstığı Yetiştiriciliği İle İlgili Üretici Sorunları” başlıklı tez araştırmasında, Adana İli Osmaniye İlçesi’nde; yerfıstığı ürünü yetiştiricilerinin, ekimden satışına kadar karşılaştıkları üretim ve üretimle ilgili ekonomik sorunları incelenmiştir.

Martin ve ark., (1988), Güney Galler buğday çiftliklerinde, yönetim uygulamalarını incelemek amacıyla 1983-1985 yılları arasında 50 çiftlikle yapılan çalışma ve 1985 yılında 750 yetiştiriciye gönderdikleri anket cevaplarına göre destekledikleri araştırmada, bilgi ürün rotasyonu, toprak işleme uygulamaları, gübre kullanımı, yabancı ot kontrolü, verim, protein oranı ve verimi etkileyen faktörleri incelemişlerdir.

Fujisaka (1991), Kuzey Laosta Luang Prabang ve Oudomsay şehirlerinde sürdürülebilirlik ve verimliliği arttırmak için yaptığı çalışmada, pirinç üretiminde ekim alanlarının azalması ve verim düşüklüğünü araştırmış; azalan toprak verimliliği, yabancı otlar, kemirgen, kuş, yaban domuzu ve zararlı böceklerin zarar vermesi nedeniyle ekim alanlarının azaldığını ve verimin düştüğünü belirlemiştir. Sorunların çözülmesine yönelik çözüm önerileri sunmuştur.

Dillard ve ark., (1993), Güney Avustralya’da önemli patates hastalıkları ve zararlılarının tespiti, kullanılan ilaçların belirlenmesi amacıyla 251 patates üreticisine anket dağıtmışlardır. Ankete katılım oranı %48 olarak gerçekleşmiştir. Elde ettikleri verileri incelemişlerdir.

Emeksiz (1994a), “Adana İlinde Yerfıstığı Pazarlama Organizasyonu ve Etkinliğinin Değerlendirilmesi” başlıklı araştırma sonucunda, pazarlama hizmetlerinden

işleme, paketleme, depolama ve dereceleme hizmetlerinin yetersiz yapıldığı, perakendeci marjının yüksek olduğu, pazarın saydam olmadığı ve üreticilerin pazar gücünün yetersiz olduğu bulunmuştur.

Emeksiz (1994b), "Adana İlinde Yerfıstığı Üretilen İşletmelerin Üretimle İlgili Bazı Yapısal Özellikleri" başlıklı çalışmasında, Türkiye'nin yerfıstığı üretiminin son yirmi yılda %70 oranında arttığını, üretimin %40'nın Adana ilinde gerçekleştirildiğini, üretimin yaklaşık %7'sinin dış pazarlara gönderildiğini, dışsattımın istikrarsız bir yapıya sahip olduğunu, ayrıca yerfıstığı üreticilerinin genellikle eğitim düzeyinin düşük olduğunu, yerfıstığının işletmelerde ekim alanı bakımından buğdayın hemen ardından ikinci sırada yer aldığını bildirmektedir.

Kelley ve ark., (1996), Senegal'de fıstık tarımının sorunları üzerine yaptıkları çalışmada, sorunları tespit etmişler ve çözüm önerileri sunmuşlardır.

Chen ve ark., (1997), "Competitiveness of Peanuts:United States versus China" başlıklı araştırmalarında, 1988-93 periyodunda serbest ticaret piyasasında hem ulusal ve hem de bölgesel düzeyde Çin ile karşılaştırmalı olarak ABD yerfıstığı piyasasının rekabet durumu değerlendirilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda, ABD'de yerfıstığı üretim maliyetlerinin Çin'e göre önemli derecede fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda maliyetler ve net karlar açısından dünya pazarında Amerika yerfıstığı piyasasının, Çin yerfıstığı piyasasına göre daha az rekabet edebileceği bulunmuştur. Çünkü Çin yerfıstığı tarımı bedelsiz arazi ve ucuz işgücünde, ABD'de yüksek kaliteli ürün, iyi üretim altyapısı, işleme ve taşımada rekabet avantajına sahiptir.

Miller ve ark., (1997), "The Cost Distribution of Producing Peanuts According to Acreage Size, Region, and Cost in the U.S. and Georgia" başlıklı araştırmalarında, 1991 yılında ABD'de arazi genişliği, bölge ve maliyet esasına göre gruplandırılmış olan yerfıstığı işletmelerinin üretim maliyetleri ve seçilmiş özellikleri analiz edilmiştir.

Polat (1997), Hatay ilinde yenedünya yetiştiriciliğinin durumu ve sorunlarının incelenmesi amacıyla 1994-1995 yılları arasında yürüttüğü çalışmada, yenedünya üreticileri ve yenedünya pazarlamasında yer alan kişi ve kuruluşların görüşlerini almış ve verileri bu görüşmelerden elde etmiştir. Bölgede yenedünya yetiştiriciliğinin Belen, İskenderun, Antakya, Samandağı ve Kırıkhan da yoğunlaştığını belirlemiştir. Yaptığı çalışmayla sorunları tespit etmiş ve çözüm önerileri sunmuştur.

Biçer ve ark., (1998), Hatay ili Yayladağı, Altınözü, Kırıkhan ve Reyhanlı ilçelerine bağlı 10 köyde çayır mera kullanımı, yem bitkileri tarımı ve hayvancılık ile ilgili sorunların saptanması amacıyla yürüttükleri araştırmada, araştırma sonuçlarına göre; bölgede bitkisel ve hayvansal üretimin birlikte uygulandığını, bölgenin hayvancılık için önemli bir bölge olmasına rağmen yem bitkisi ekiminin olmadığını, doğal çayır mera alanlarından yeterince yararlanılmadığını, bölgenin yine hayvansal ürünler bakımından büyük bir potansiyele sahip olmasına rağmen, bu potansiyelin etkin bir biçimde kullanılmadığını belirlemişlerdir.

Sadiq ve ark., (1999), "Economics of Groundnut Production and Analysing the Factor Affecting its Productivity in Barani Area of District Kohat" başlıklı çalışmalarında, Pakistan'da Kuzey Batı sınır eyaleti olan Kohat bölgesinde küçük, orta ve büyük işletmelerde yerfıstığı üretim ekonomisini incelemiş, verimliliği sınırlayan ana faktörleri tespit etmiştir. Toplam değişken maliyet, arazi genişliği artışına bağlı olarak azalmakta, acre (0,404 ha) başına verim ise arazi genişliği artışına bağlı olarak azalmaktadır. Bu da küçük işletmelerin daha fazla etkin olduğunu göstermektedir. Üretim fonksiyonu tekniği, yerfıstığı üretim girdilerinin etkilerini incelemek için kullanılmıştır. Yerfıstığı üretimi ile ilgili değişkenlerden kullanılan makina gücü, ekim tarihi, çiftçi eğitim durumu, yetiştiricilik tecrübesi arasında ilişki önemsiz iken tohum ve işgücü kullanımı ile arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.

Taylor ve Kabana (1999), Kök düğümü nematodu (*Meloidogyn arenaria*) ve güney yanıklığı (beyaz küf) zarar mantarı'nın (*Sclerotium rolfsii*) ABD'de yerfıstığı üretiminde verimi sınırlayıcı esas faktörler olduğunu belirtmişlerdir. Güneydoğu ABD'de yaygın olduğunu ve verim kayıplarının ağır olabileceğinden bahsetmişlerdir.

Gözübenli ve ark., (2000), Bölgede, mısır tarımının mevcut durumunu, sorunlarını ve çözüm önerilerini ortaya koymak amacıyla yaptıkları bu çalışma'da materyal olarak Hatay'daki mısır ekim alanlarının %94,5'ine sahip olan Antakya, Kırıkhan, Kumlu ve Reyhanlı ilçelerinde mısır üretimi yapan 140 çiftçi ile yapılan anket çalışması kullanmışlardır. Bu çalışma sonucunda; bölgede yapılan mısır üretiminin tamamına yakınının ikinci ürün olarak gerçekleştiğini belirlemişlerdir. Ankete katılan çiftçilerin sadece %7'sinin 20 Hazirandan önce ekim yaptığını, %69'unun 20-30 Haziran arası, %12'sinin ise 1-10 Temmuz tarihleri arasında ekim yaptığını tespit

etmişlerdir. Bu durum göz önüne alındığında, sonbahar yağışlarından önce olgunlaşacak erkenci ve orta erkenci çeşitlerin seçiminin önem arz ettiğini bildirmektedirler.

Joshi ve ark., (2000), Filipinler Ifugao, Rice ve Terraces belediyelerinde 150 pirinç çiftçisiyle yaptıkları araştırmada çiftçi bilgi, tutum, ekim ve zararlı yönetim uygulamalarını değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Araştırmayı Haziran 1998'de gerçekleştirmişler, sorunları tespit ederek çözüm önerileri sunmuşlardır.

Dernek (2001), Ankara, Konya ve Eskişehir yörelerinde buğday yetiştirilen alanlarda sulama olanaklarının ve buna bağlı olarak bazı tarımsal sorunların saptanması amacıyla yaptığı çalışmada, 1996 yılında çiftçi bazında yaptığı anket çalışmaları ile verileri toplamıştır. Sorunları tespit ederek, çözüm önerileri sunmuştur.

Gül ve ark., (2001), yerfıstığı fiyatlarının yüksek olmasının maliyetlerin yüksek olması ile doğrudan ilişkili olduğunu, yüksek maliyetin ise girdi fiyatlarının yüksekliğinden ve optimum girdi kullanımına dikkat edilmemesinden kaynaklandığını belirlemişlerdir. Ayrıca, işletme bazında optimum girdi kullanımına yönelik çalışmalar yapılması neticesinde üretim maliyetlerinde ciddi azalmalar sağlanabileceğini, amacın fazla üretim yapmak değil, ekonomik olarak üretim yapmak olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Paksoy ve Boydak (2001), "Pamuk ve Yerfıstığı Üretim Maliyetlerinin Hesaplanması Üzerine Bir Araştırma" başlıklı çalışmalarında, Osmaniye ilinde 1999 yılında 1 kg kabuklu yerfıstığı maliyeti 198,657 TL olarak bulunmuştur. İlde çiftçilerin yerfıstığından 101.343 TL/da kar elde ettikleri belirlenmiştir. Çalışma ile Türkiye ekonomisi için çok büyük öneme sahip olan GAP bölgesinde üretilen pamuğa alternatif olarak yerfıstığının bölgede karlı bir şekilde ekim nöbetine girebileceği ortaya konmuştur.

Revoredo ve Fletcher (2002), "World Peanut Market: an Overview of the Past 30 Years" isimli çalışmalarında, dünya yerfıstığı piyasasının son otuz yıl içindeki durumunu ortaya koymuşlardır. Sonuç olarak, 1995'den beridir, dünya gerçek yerfıstığı fiyatlarının daha az dalgalanma göstermekle beraber azalmaya devam etmekte olduğunu bildirmişlerdir.

Arıoğlu ve ark., (2003) "Türkiye'de Yağlı Tohum Üretimini Artırabilme Olanaklarının Belirlenmesi Üzerine Araştırmalar" başlığıyla yaptıkları çalışmada, yerfıstığının ürün fiyatının yüksek ve üretim miktarının yeterli olmaması nedeniyle, yağ

sanayinde değerlendirilemediğini, üretimin tamamının iç veya dış pazarlarda çerezlik olarak değerlendirildiğini bildirmişlerdir.

Işık (2003) “Türkiye’de Yerfıstığı Üretim Ekonomisi” başlıklı tez çalışmasında, Türkiye yerfıstığı üretiminin yaklaşık %80’ini oluşturan Adana, Osmaniye ve İçel illerinde yerfıstığı üretimi yapan tarım işletmelerini incelemiş, bu işletmelerde yerfıstığı üretim faaliyetinin ekonomik yapısı ve sorunlarını ortaya koymuştur. Elde ettiği bulgular çerçevesinde yerfıstığı üretim faaliyetine yönelik çözüm önerileri geliştirmiştir.

Üçeçam ve Hayli (2004) yaptıkları çalışmada Osmaniye ili için çok önemli bir tarım ürünü olan yerfıstığının özelliği, üretimi, dağılışı, işçi, makine, ticaret ve pazar durumunu incelemiştir. Yıllar itibariyle genel üretim durumunun yanı sıra, 2002 yılı verisi (Osmaniye iline bağlı tüm ilçelerin köylerinin yerfıstığı ekim durumu) temel alınmıştır.

Bal (2005), Göller bölgesinde tarla bitkileri üretimi yapan işletmelerin ekonomik analizlerinin yapılması ve bölgede yetiştirilen başlıca tarla bitkilerinin arz duyarlılıklarının hesaplanması amacıyla yaptığı araştırmada anket yöntemiyle elde ettiği verileri değerlendirmiş ve sonuçlarını sunmuştur.

Labanowska ve ark., (2005), Polonya’da siyah Frenk üzümü üretimi ve mevcut durumunu değerlendirmek için tasarlanmış çalışmada; üreticilerin ve çiftliklerin genel özelliklerini, ne ölçüde Frenk üzümü yetiştirildiğini ve çiftlikler arasında sıklık dağılımını, bitkiye özel yönetim ve üretim uygulamalarını ve koruma uygulamaları hakkındaki verileri tespit etmişlerdir. Polonya’da Frenk üzümü üretiminin teşvik edilmesi gerektiğini belirtmekte, bu çalışmanın referans noktası olarak hizmet etmesi gerektiğini bildirmektedirler.

Önceler (2005), 2004 yılında, Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri Bölümü Araştırma ve Uygulama alanında yürüttüğü deneme, ana ürün koşullarında, tesadüf blokları deneme desenine göre üç tekrarlamalı olarak dizayn edilmiştir. Bu çalışmanın amacı, farklı içerikli gübrelere, Triple süper fosfat, Diamonyum fosfat, 20.20.0, 15.15.15 taban gübreleri ile Üre, Amonyum Nitrat, Amonyum Sülfat üst gübrelerinin Osmaniye–2005 yerfıstığı çeşidinin tarımsal unsurlarına olan etkilerini belirlemektir. Araştırma sonucunda; uygulanan farklı içerikli gübrelere elde edilen dekara meyve verimleri, 569,8-702,5 kg/da arasında

değişmektedir. En yüksek meyve verimi 702,5 kg/da ile 20 kg/da Triple süperfosfat + (20+19) kg/da Amonyum Nitrat uygulamasından elde edilmiş olup, bunu 689,6 kg/da ile 20 kg/da Diamonyum fosfat + 28 kg/da Amonyum Nitrat uygulaması izlemiştir. En düşük meyve veriminin ise 569,8 kg/da ile 20 kg/da Diamonyum fosfat + 45 kg/da Amonyum Sülfat uygulamasından elde edilmiştir. Ayrıca, farklı içerikli gübre uygulamalarının; 100 tohum ağırlığı, 100 meyve ağırlığı, bitki başına meyve verimi ve yağ verimini etkilediği, incelenen diğer özellikler üzerine ise etkili olmadığı saptanmıştır.

Yavuz ve Ceylan (2005), Polatlı ilçesinde üreticilerin yem bitkileri üretimine karar verme sürecinde etkili faktörlerin belirlenmesi amacıyla yaptıkları araştırmada, 6 köyden toplam 80 üretici ile anket çalışması yapmışlardır. Bu üreticilerin 40'ını yem bitkileri üretimi desteklemesinden yararlanan, 40'ını ise yararlanmayan üreticilerden seçmişlerdir. Verilerin toplanmasında anket yönteminden faydalanmış ve elde edilen verilerin istatistiksel analizinde ki-kare testini kullanmışlardır. Üreticilerin yem bitkileri üretimine karar vermelerinde, bireysel özellikler ve işletme özelliklerinin yanı sıra en etkili faktörlerin yem fiyatları, yem bitkilerinin hayvansal üretime katkısı ve yem bitkileri üretiminin desteklenmesini içeren ekonomik faktörler olduğunu belirlemişlerdir.

Yazgan ve Demirtaş (2005), Bursa-İznik yöresinde sırik domates sulamasında damla sulama yönteminin kullanımı ve karşılaşılan sorunların tespit edilmesi amacıyla yaptıkları araştırmada, damla sulama yöntemiyle sulanan ve açıkta sırik domates yetiştiriciliği yapan 30 işletmeyi; sulama sistemleri, tesis ve sulama yönünden incelemişlerdir. İncelenen işletmelerin damlama sulamada yaptığı hatalar, sorunları ve çözüm önerileri üzerine görüş bildirmişlerdir.

Katsvairo ve ark., (2006), Geleneksel yerfıstığı ve pamuk üretim sisteminin çeşitlendirilmesi amacıyla çok yıllık çimlerin rotasyona dahil edilmesinin toprağın organik maddesinin artırılmasında, mikro, makro flora ve faunanın zenginliğinin, çeşitliliğinin artırılmasında, toprak erozyonu ve nitrat (NO₃) oranını azaltarak toprak kalitesini arttırmada önemli rol oynayacağını, çok yıllık otlardan sonra yetiştirilecek derin köklü pamuk ve yerfıstığının daha güçlü büyüme gerçekleştirebileceğini, böcek baskısı ve çevresel streslere daha fazla dayanım göstererek yüksek verim alınabileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca hayvancılığın üretim sistemine dahil

edilebileceğini, ekonomik gelirin iyileştirilebileceğini ve satılmaya hazır ürünlerin çeşitlendirilerek tarımsal riskin azaltılarak iklim ve tarım kaynaklarının daha verimli kullanılabilceğini belirtmişlerdir.

Moxley ve Lang (2006), Jamaikalı fıstık çiftçileri arasında yeni teknolojilerin, uzun vadeli sürdürülebilirlik üzerine etkilerini incelemişlerdir.

Yıldız ve Erkmen (2006), Erzurum yöresinde bitkisel üretim yapan işletmelerde ortak makine kullanım olanaklarının araştırılması amacıyla, Pasinler ilçesinde tabakalı şans örnekleme yöntemiyle seçilen 227 işletmede anket uygulaması yapmışlardır. İşletmelerin arazi varlığını, bitkisel üretim desenini, traktör, tarım alet ve makine varlıklarını ve mekanizasyon düzeylerini belirlemişlerdir. İşletme sahiplerinin bitkisel üretimde ihtiyaç duydukları alet ve makineleri nerelerden ve nasıl temin ettiklerini, makine temininde yaşanan sıkıntıları ve ortak makine kullanımından beklentileri tespit etmişlerdir. Bu tespitler doğrultusunda yöre insanının endişelerini ortadan kaldıracak, beklentilerini karşılayacak bir ortak makine kullanım organizasyonunun genel prensiplerini ortaya koymaya çalışmışlardır.

Arıoğlu (2007), Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Tarla Bitkileri Bölümü Araştırma Alanında 2004 yılında ana ürün yetiştirme sezonunda yürütülen bu çalışmada, bitki yoğunluğunun yerfıstığında verim ve önemli tarımsal özelliklere etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada; 70 cm sabit sıra arası uzaklığı ve 5, 8, 13, 15, 18, 20, 22, 25 ve 30 cm sıra üzeri olacak şekilde ekim yapılmıştır. Ekimde; Osmaniye-2005 isimli Virginia tipi, yarı yatık gelişme gösteren yerfıstığı çeşidi materyal olarak kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; sıra üzeri mesafesi arttıkça bitki başına meyve veriminde önemli artışlar elde edilmiş, ancak, toplam verimde aynı düzeyde bir artış olmamıştır. Dekara en yüksek meyve verimi, 70 x 15 cm bitki sıklığında yapılan ekimlerden elde edilmiştir (666,6 kg/da). Birim alandaki bitki yoğunluğu azaldıkça, 100 meyve ağırlığı da artmıştır. 100 meyve ağırlığı, 70x5 cm ekim sıklığında 292,7 g iken, 70x30 cm ekim sıklığında 353,0 g olmuştur. Aynı şekilde; 70x5 cm sıklığında yapılan ekimlerde bitki başına meyve sayısı 10,3 adet iken, 70x15 cm sıklığında 31,7 adet/bitki ve 70x30 cm sıklığında ise 49,8 adet/bitki olmuştur. Bitki başına meyve verimi de; 70x5 cm de 22,6 g iken, 70x30 cm de 119,7 g olmuştur.

Emekli ve ark., (2007), Antalya ili Kumluca ilçesindeki seraların mevcut durumlarının ve yapısal sorunlarının belirlenmesi ve bu sorunların çözümüne yönelik

önerilerin geliştirilmesi amacıyla, sera işletmelerinde anket çalışması yapmışlardır. Anket çalışması ile yöredeki seralarda yapılan bitkisel üretim, seraların yapısal özellikleri, boyutlandırma ve planlama kriterleri, sera içi çevre koşullarının yeterliliği ve sera işletmelerinin araştırma konusuyla ilgili sorunları hakkında bilgi edinmişlerdir. Araştırmada özel işletmelere ait fide üretim seraları dışındaki diğer tüm sebze üretim seralarının boyutlandırma ve planlama kriterleri açısından yörenin ekolojik koşullarına uygun olmadığını saptamışlardır. Ayrıca, incelenen sebze üretim seralarında çevre koşullarının denetiminde önemli rol oynayan havalandırma, ısıtma ve soğutma sistemlerinin de yetersiz olduğunu saptamışlardır. Bu nedenlerle, Kumluca yöresinde seracılığın modern bir görünüme sahip olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmanın sonunda, yörenin ekolojik koşullarına uygun olarak taban alanı 432 m² olan 9x48 m boyutlarında beşik çatılı bir cam sera ile taban alanı 416 m² olan 8x52 m boyutlarında gotik çatılı bir plastik sera olmak üzere alternatif iki sera projesini önermişlerdir. Önerilen sera projeleri ile yöre seracılığının yapısal gelişimine ve modern seracılığın yaygınlaşmasına katkı sağlanacağını ummaktadırlar.

Taşkaya (2007), Türkiye’de yıllar itibariyle yerfıstığı üretiminde hasadın mekanize olamaması nedeniyle önemli sayılabilecek değişimler meydana gelmediğini belirtmiştir. Ayrıca yerfıstığının yağ oranının yüksek olması nedeniyle (%40-60) ülkemizdeki yağ üretimini artırabilmek için değerlendirebileceğimiz önemli potansiyel yağ bitkilerinden biri olduğunu ve aynı zamanda çerezlik olarak da önemli bir döviz kaynağı olma şansı bulunduğunu bildirmektedir.

Çıkman ve Yarba (2008), Şanlıurfa ili Harran ovası sebze yetiştiriciliğinde karşılaşılan bitki koruma sorunlarının belirlenmesi amacıyla, 2006 üretim sezonunda, sebze yetiştiriciliği yapan 20 köyde toplam 100 çiftçi ile anket çalışması yapmışlardır. Elde ettikleri sonuçlara göre, sebze üreticilerinin %17’sinin okuma yazma bilmediğini, %57’sinin ilkokul mezunu, %9’unun ortaokul mezunu olduğunu belirlemişlerdir. Tarımsal mücadele konusunda; zirai mücadeleye karar verme ve başlama zamanları ile ilaçlama sayılarını tespit etmişler, biyolojik mücadele hakkında bilgi sahibi olup olmadıklarını araştırmışlardır. Çalışmada elde edilen sonuçların çevre ve insan açısından oluşturabileceği olumsuzluklar ve çözüm önerilerini tartışmışlardır.

Şahin ve Yılmaz (2008), Van ili Gürpınar ilçesinde yem bitkileri üretimi ve sorunlarının belirlenmesi amacıyla yaptıkları araştırmada, tabakalı örnekleme

yöntemiyle 87 yem bitkisi üreticisiyle görüşme yapmışlardır. Veriler 2006 üretim dönemine ait olup, köydeki kişilerden anket yoluyla toplamışlardır. Görüşülen işletmelerin ortalama nüfusunu, çiftçilerin yaş ortalamasını, tarımsal üretim tecrübelerini, ortalama arazi genişliklerini, sulanabilir tarım alanları oranını, yem bitkileri ekim alanı ortalamalarını, yetiştirilen yem bitkilerini, ortalama büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlıklarını tespit etmişler, yem bitkileri üretimindeki sorunları ve çözüm önerileri hakkında görüş belirtmişlerdir.

Şahin ve Yılmaz (2008), Van ilinde yem bitkileri tarımı, mera kullanımı ve sosyo ekonomik yapı üzerine, Van ilinde yem bitkileri tarımı ve mera kullanımının belirlenmesi amacıyla yürüttükleri araştırmada, yem bitkisi üretiminin yoğun olarak yapıldığı Van merkez ve üç ilçesinden tabakalı örnekleme yöntemi kullanarak 122 yem bitkisi üreticisiyle görüşme yapmışlardır. 2007 yılı üretim dönemine ait verileri köylerdeki görüşülen kişilerden anket yoluyla toplamışlardır. İşletmelerin ortalama nüfusu, çiftçilerin yaş ortalaması, tarımsal üretim tecrübeleri, ortalama yem bitkileri ekim alanı, üretilen yem bitkileri, büyükbaş hayvanların BBHB cinsinden varlıkları, küçükbaş hayvan sayıları, işletmelerde kullanılan kaba yem cinsleri, kullanılan yemlerin temin yerleri, mera otlatma durumları ve kullanıldığı dönemler hakkındaki verileri tespit etmişlerdir.

Yıldız ve ark., (2008), Erzurum yöresindeki silaj yapım tekniklerinin ve tüketim alışkanlıklarının saptanması amacıyla, silaj yapan 47 işletmede anket uygulaması yapmışlardır. Çalışmada işletmelerin yapısı, silaj yapımına yönelik makina varlığı, uygulanan silaj yapım teknikleri, silaj tüketim alışkanlıkları ile silaj yapım ve tüketiminde karşılaşılan sorunları ele almışlardır. Yörede silaj yapımı ve tüketiminin 2000'li yıllarda başlamasına rağmen hızla yaygınlaştığını belirlemişlerdir. En çok silajı yapılan bitkinin mısır olduğunu, mısırın yanı sıra yonca ve sorgum silajı da yapıldığını belirtmişlerdir. Silajın büyük oranda toprak üstü geçici silolarda ve geleneksel yöntemlerle yapıldığını ifade etmişlerdir. Üreticilerin silajı genellikle kendi ihtiyaçları için yaptıklarını belirlemişlerdir. Yapılan silajların özellikle süt sığırlarının beslenmesinde kullanıldığını, silajlık bitki yetiştiriciliğinde kuş ve kargaların tohumlara ve genç filizlere zarar vermesinin önemli bir sorun olduğunu saptamışlardır. Silaj yapım aşamasında silaj makinası temininin, tüketiminde ise kışın aşırı soğuk havalarda dondan olumsuz etkilenmenin, önemli sorunlar olarak öne çıktığını ifade etmektedirler.

Emekli ve Büyüktaş (2009), Mersin ili Anamur ilçesindeki muz seralarının mevcut durumu, yapısal özellikleri, yapısal sorunları, ısıtma, havalandırma, soğutma sistemlerinin özelliklerinin belirlenmesi ve yörenin ekolojik koşullarına uygun bir sera projesinin geliştirilmesi amacıyla yaptıkları araştırmada, seracılığın yoğun olarak yapıldığı yerlerde anket çalışması yapmışlardır. Mevcut durumu ve sorunları saptamışlar, çalışmanın sonunda, yöre koşullarına uygulanacak taban alanı 540 m² olan 9x60 boyutlarında gotik çatılı bir plastik sera projesi geliştirmişlerdir.

Wright ve ark., (2009), Yerfıstığının, Florida ekonomisinin önemli parçası olduğunu, yerfıstığı üreten ülkeler ve ABD’de maliyetin giderek arttığını, fıstık çiftçisinin küresel pazarda rekabet edemediğini belirtmişlerdir. Rekabet gücünü koruyabilmek adına çiftçilerin üretimi geliştirmek için yollar bulmaları gerektiğini ifade etmişlerdir.

Demir (2010), Daphan ovası sulama tesislerinden yararlanan tarım işletmelerinin fiziki ve sosyo ekonomik kaynaklı işletme sorunları ve çözüm olanaklarının belirlenmesi amacıyla yaptığı çalışmada, sulama organizasyonları ve üreticilerden toplanan anket verilerine göre, sulama bilinç düzeyi ile müteşebbislerin eğitim durumları ve gelişmiş tarım teknolojilerini kullanım düzeyleri arasında bağımlılık, işletme büyüklüğü, ortalama parsel sayısı ve mesleki deneyim arasında bağımsızlık tespit etmiştir. İncelenen işletmelerde, arazilerin sulamaya açılmasından sonra hiçbir sulama eğitimi alınmadığını belirlemiştir. Yörede sulamanın artırılması ve katma değerün yükseltilmesinin sağlanması için tarımda entansiteye ulaşılmasının sağlanması gerektiğini belirtmektedir. Bunun için, işletmelerde sulama dışında, alet ve makina, arazi varlığı ve parçalılık durumu, girdi temini ve kullanımı gibi faktörler yönünden de entansiteye gidilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Sulamayla birlikte ürün deseninde istenen yönde değişimlerin yaşanması için Daphan Ovası bazında üretim planlaması ve özel pazarlama politikaları uygulanması gerektiğini ifade etmiştir.

Alıcı ve ark., (2011), Bu çalışmayı 4733 sayılı kanunun, Tokat-Erbaa tütün üreticilerine ve tütün tarımına etkilerini belirlemek için yürütmüşlerdir. Bu amaçla; 2009 yılında bölgeyi en iyi temsil edecek şekilde belirlenen 14 köyde toplam 84 üretici ile anket çalışması yapmışlardır. Çalışma sonucunda; yürürlükteki yasayla üreticilerin sadece özel sektör için üretim yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu durumdan genelde memnun olan çiftçilerin, sözleşme şartlarının daha çok özel sektör lehine olduğunu

belirttiğini bildirmektedirler. Tarımsal istihdamda genç nüfusun azalmasının bölgede tütün tarımını daha da olumsuz etkileyeceğini düşünmekte ve bu olumsuzlukların giderilmesi için önlemlerin alınması gerektiğini ortaya koymuşlardır.

Falay ve Yetişir (2011), Hatay ve Adana illerinde kavun yetiştiriciliği yapan üreticilerin, sosyo-ekonomik açıdan durumlarını belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada, yüz yüze görüşme yöntemiyle çiftçilerle anket çalışması yapmışlardır. Bu şekilde Adana ve Hatay illerinde kavun yetiştiriciliği yapan üreticilerin sosyo-ekonomik yönden farklılıklarını incelemişlerdir. Kavun üretimi yapan ailelerin çoğunun geniş ailelerden oluştuğunu gözlemlemişlerdir. Eğitim ve işletme büyüklükleri bakımından Hatay ve Adana'nın üreticilere birbirine benzediklerini, diğer özellikler açısından farklılık gösterdiklerini tespit etmişlerdir. Kış aylarında, kavun yetiştirilen alanlarda Adana'da farklı sebzeler yetiştirilirken, Hatay'da yoğun olarak havuç yetiştirildiğini tespit etmişlerdir. Adana'da kavuna alternatif olarak pamuk ve tahıllar alternatif ürün olarak bulunurken, Hatay'da alternatif ürün olarak diğer sebzelerin yetiştirildiği görmüşlerdir.

Karadavut ve ark., (2011), Konya ilinin Karapınar, Ereğli, Çumra, Ilgın ve Altınekin ilçelerinde yem bitkisi üretimi yapan üreticilerin sosyo-ekonomik yapısını ve yem bitkisi üretimindeki başarı düzeylerini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada elde ettikleri verileri, ikili görüşmeler ve anket yoluyla tespit etmişlerdir. Elde ettikleri verileri korelasyon, çoklu regresyon ve faktör analizine tabi tutmuş ve sonuçları buna göre değerlendirmişlerdir. Araştırma sonucunda, Konya ilindeki yem bitkileri üretimin de başarıyı etkileyen en önemli faktörlerin gelir, sulama, gübreleme, eğitim seviyesi ve ailelerin geleneksel bakış açıları olduğunu belirlemişlerdir. Elde edilen bulgulara dayanarak yem bitkisi üreticilerinin başarı düzeylerinin artırılması için bir takım bir takım öneriler geliştirmişlerdir.

Karagöz ve Fidan (2011), Ankara ili Polatlı ilçesinde sulama kooperatiflerine ortak olan tarım işletmelerinin ekonomik analizi kapsamında; arazi büyüklüğü, aile işgücü varlığı, eğitim durumu, ürün deseni, tarımsal ve tarım dışı gelirler, saf hasıla, gayri safi hasıla ve sermaye yapılarını ortaya koyarak, sulama kullanımı ile ilgili problemleri belirlemeye çalışmışlardır. Gayeli örnekleme yöntemi ile seçtikleri 7 köyde bulunan 677 işletmeden arazi büyüklüğüne göre basit tesadüfi örnekleme yöntemi ve

%90 güvenirlikle 50 işletme ile yaptıkları anketlerden elde ettikleri verileri kullanmışlardır.

Parlakay (2011), Türkiye’de yerfıstığı üretimine yer veren işletmelerde yerfıstığı üretimi için teknik, ekonomik ve tahsis etkinlik düzeylerinin tahmin edilmesi amacıyla yürüttüğü tez çalışmasında, Türkiye’deki yerfıstığı üretiminin %80’inden fazlasını gerçekleştiren Adana ve Osmaniye illerinde yerfıstığı yetiştirilen 90 işletmeden elde edilen verilere dayanarak Veri Zarflama Analizi ve Stokastik Sınır Analizi yöntemleri kullanılmak suretiyle etkinlik analizleri yapmış ve elde edilen verileri değerlendirmiştir.

Demir ve Gözübüyük (2012), Erzurum yöresinde tarım işletmelerinin sosyo-ekonomik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yürüttükleri çalışmada, tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirledikleri 132 adet işletmeyle anket çalışması yapmışlardır. Verilerin değerlendirilmesi kuzey, orta ve güney ilçeleri olmak üzere üç kategoride yapılmıştır. Değerlendirme sonunda sosyo-ekonomik parametrelerin (eğitim, konut özellikleri, beslenme, dayanıklı tüketim malzemeleri, sosyal güvenlik) kuzeyden güneye doğru gidildikçe olumsuzlaştığını belirlemişlerdir. Sonuç olarak, bölgenin sosyo-ekonomik yapısını dikkate alan entegre katılımcı kırsal kalkınma projelerinin uygulanmasını önermişlerdir.

Gökdoğan (2012), Isparta ilindeki tarım işletmelerinin tarımsal yapı ve mekanizasyon düzeyinin belirlenerek veri tabanı oluşturması amacıyla yaptığı çalışmada, örnek köy ve işletme sayısını belirlemek için tabakalı örnekleme yöntemi kullanmıştır. Neyman Yöntemi’ne göre 13 köy ve 124 işletme ile çalışılması gerektiğini saptamıştır. Araştırmada kullandığı verileri yüz yüze görüşme ve anket yoluyla elde etmiştir. Verilerin 2009 yılını kapsadığını belirtmiştir. İşletmelerin Tarımsal yapıları ve mekanizasyon özelliklerini tespit etmiştir

Kızıloğlu ve Dağdemir (2012), Erzurum ilinde beyaz lahananın maliyetini hesaplayarak, pazarlama yapısını ortaya koymak için yaptıkları bir çalışmadır. Araştırmada 2009 yılı verilerini kullanmışlardır. Araştırmada kullandıkları verileri, ilçe tarım müdürlüğü kayıtlarında beyaz lahana üretiminde bulunan Yakutiye, Palandöken ve Pasinler ilçelerindeki 25 tarım işletmesinden anketlerle elde etmişlerdir. Bu çalışmada 1 kg Beyaz Lahananın Üretim Maliyetini 0,245 TL kg, Pazar Maliyetini ise 0,260 TL kg olarak hesaplamışlardır. Bir dekardan sağlanan brüt karı 883,62 TL, net karı ise 645,97 TL bulup, oransal karın 1,62 TL olduğunu tespit etmişlerdir.

Önder ve ark., (2012), Konya ilinde fasulye tarımında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri konusunda; 2010 yılı üretim sezonunda Konya'nın en fazla fasulye tarımı yapılan Merkez, Çumra, Kadınhanı, Sarayönü, Ilgın, Karapınar ve Ereğli ilçelerinde tesadüfi olarak seçilen 87 çiftçiye fasulye tarımıyla ilgili sorular sormuşlar ve sonuçları % olarak değerlendirmişlerdir. Araştırma sonucunda çiftçilerin ekim sıklığı, gübreleme, sulama, hastalık ve zararlıların kontrolü uygulamalarında yetersiz kaldıklarını tespit etmişlerdir. Diğer tüm bitkilerde olduğu gibi yetiştirme tekniklerinin fasulyenin verimi ve kalitesine olumlu ya da olumsuz etkileri bulunduğunu ifade etmektedirler. Bu sebeplerden dolayı çiftçilerin önemli eksiklik veya yanlışlıklarının düzeltilmesi gerektiğini belirtmektedirler.

Uysal ve Cinemre (2012), Samsun ili Dikbıyık beldesindeki tarım işletmelerinin karşılaştırmalı ekonomik analizleri konulu araştırmalarında, 2005-2006 üretim dönemine ait 45 örnek işletmeden anket çalışması yaparak elde ettikleri verileri kullanmışlardır. Örnek işletmeleri, arazi büyüklüğünü kıstas alarak, tabakalı örnekleme yöntemine göre belirlemişlerdir. İncelenen işletmeleri; küçük (1-50 dekar), orta (51-135 dekar) ve büyük (136 dekardan büyük) işletmeler olmak üzere 3 ve işletmeler ortalamasına göre değerlendirmişlerdir. Araştırmada, tarım işletmelerinin sosyo-ekonomik yapısını ortaya koymuşlar ve işletmeleri bir bütün olarak inceleyerek yıllık faaliyet sonuçlarına ulaşmışlardır.

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. Materyal

Bu araştırmanın materyalini, araştırma alanındaki yerfıstığı yetiştiriciliği yapan tarım işletmelerinden yüz yüze anket uygulamaları yoluyla elde edilen bilgiler oluşturmaktadır. Anket çalışması Aralık 2012 - Şubat 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bilgiler 2012 yılı üretim dönemine aittir.

Araştırma ikincil verilerle desteklenmiştir. Bu amaçla GTHB Osmaniye İl Müdürlüğü kayıtlarından, TÜİK ve FAO istatistiksel verilerinden yararlanılmıştır. Ayrıca konu ile ilgili yurtiçi ve yurtdışında yapılmış çalışma bulgularından yararlanılmıştır.

3.2.Yöntem

3.2.1. Örnek Seçiminde Kullanılan Yöntem

Türkiye’de yerfıstığı ekim alanının %37’sine sahip, üretim miktarının %40’ını (2011) gerçekleştiren Osmaniye ili araştırma alanı olarak belirlenmiştir. Örnekleme çerçevesi oluşturmak için Çukurova bölgesinde özellikle üretimin önemli bir kısmını gerçekleştiren Osmaniye ilinde, GTHB İl Müdürlüğünden yoğun olarak yerfıstığı üretimi yapılan ilçe ve köylerde 2012 yılında ÇKS’ ye kayıtlı çiftçi sayıları talep edilmiştir. GTHB Osmaniye İl Müdürlüğünce verilen cevapta, 2012 yılında Osmaniye ilinde ÇKS’ ye kayıtlı 1.227 çiftçinin olduğu ve bu kayıtlı çiftçilerin 1.207’sinin Kadirli, Osmaniye merkez, Düziçi ve Sumbas ilçelerinde yer aldığı belirtilmiştir. GTHB Osmaniye İl Müdürlüğü ile yapılan istişareler ve konu ile ilgili geçmiş çalışmalar dikkate alınarak araştırma amacına göre tarımsal üretim yapısı, iklim şartları ve uygulanan üretim teknikleri bakımından benzer özellik gösteren ve araştırma alanını temsil edebilecek dört ilçe ve 20 köy gayeli olarak seçilmiştir. Yörede farklı büyüklükteki arazilerde üretim yapan üreticilerden yeterli örnek alınması hedeflenerek belirlenen köylerden tesadüfi olarak seçilen 100 üreticiden oluşan örnek büyüklüğünün ana kitleyi temsil edeceği düşünülmüştür. Nitekim bir bölgede benzer özellikler taşıyan

işletmelerden iyi seçilmiş 100 işletmeden oluşan örnek büyüklüğünün, tarımsal işletmecilik araştırmalarında genellikle yeterli görülmektedir (Yang, 1964)

Araştırma sonuçları değerlendirilirken işletmeler 3 gruba ayrılmıştır. Bunlar; 1-25 (birinci grup), 26-55 (ikinci grup) ve 55 dekar ve üzeri (üçüncü grup) yerfıstığı ekim alanı genişlikleridir. Birinci grupta 39, ikinci grupta 30 ve üçüncü grupta 31 örnek sayısı olmak üzere toplam örnek sayısı 100 olarak belirlenmiştir.

Çizelge 3.1. Örnek İşletmelerin Yerfıstığı Alanı Genişlik Gruplarına Göre Dağılımı

İşletme Grupları (da)	Adet
1-25	40
26-55	29
> 55	31
Toplam	100

Çizelge 3.2’de ise anket yapılan köy ve kasabaların ilçelere göre dağılımı verilmiştir. Buna göre araştırma alanında toplam 4 ilçeden, 20 köy ve kasabada anket uygulanmıştır.

Çizelge 3.2. Anket Yapılan Köylerin İl ve İlçelere Göre Dağılımı

İl	İlçe	Köy ve Kasabalar
Osmaniye	Kadirli	Aydınlı, Kabayar, Azaplı, Çaygeçit, Vayvaylı, A.çıyanlı, Coşkunlar
Osmaniye	Merkez	Sakarcalık, Çona, Cevdetiye, Çardak, Yeniköy, Issızca,
Osmaniye	Düziçi	Alibozlu, Bostanlar, Böcekli, Akdere Farsak, Bayındırlı
Osmaniye	Sumbas	Kızılömerli, Reşadiye
Toplam	4	20

3.2.2. İşletmelerin Analizinde Uygulanan Yöntem

Bu çalışmada, daha önceden yapılmış çalışmalardaki anket formlarından yararlanılarak öncelikle taslak bir anket formu hazırlanmıştır. Hazırlanan taslak anket formu pilot olarak seçilmiş üreticilere yüz yüze görüşme yöntemiyle uygulanmış ve uygulamada meydana gelen aksaklıklar doğrultusunda anket formu üzerinde değişiklikler yapılarak son şekli verilmiştir.

İncelenen işletmelerin ve faaliyetlerinin analizinde işletmeler 3 gruba ayrılarak değerlendirilmiştir. İlk olarak işletmecilerin sosyo-ekonomik yapıları içinde yaş, eğitim durumu, arazi, hayvan ve nüfus varlıkları, tarım dışı gelire sahip olup olmadıkları, teknik destek alıp almadıkları, yatırım durumları, tarım politikaları hakkındaki fikirleri ve tarımsal potansiyelleri incelenmiştir. İkinci olarak incelenen işletmelerin mevcut üretim deseni ve üretim tekniklerine ilişkin olarak yerfıstığı üretiminde yaptıkları uygulamalar incelenmiştir. İşletmelerin yerfıstığı üretim dalında kullandıkları girdi miktarlarının ve zamanının belirlenmesi araştırmanın diğer bölümleri olarak ele alınmıştır.

Araştırmanın son bölümünde ise işletmelerde yerfıstığı üretim faaliyetine ait hasat işlemleri ve ürünlerin değerlendirilmesi ile bu faaliyet dalının genel sonuçları elde edilmiştir. Ayrıca işletmecilerin yerfıstığı üretim dalına ait üretim ve pazarlama sorunları ortaya konulmuştur.

Doldurulan anket formlarındaki bilgiler bilgisayara girilmeden önce kontrol edilmiş ve gerekli hesaplamalar yapılmıştır. Daha sonra bilgisayara girilen birincil veriler MS Excel 2007 kullanılarak analiz edilmiştir.

Belirlenen 100 işletmeden elde edilen sonuçlar işletme büyüklük gruplarına ayrılarak çizelgelere aktarılmıştır. Değerlendirmeler işletme grupları ve işletmeler ortalaması için ayrı ayrı yapılmıştır. Değerlendirmede, çizelgeler üzerinde yüzde değerler ve ortalamalar kullanılmıştır.

3.2.2.1. Üretim Girdilerinin Belirlenmesi

Araştırmanın yürütülmesi sırasında, veri toplamada yüz yüze görüşme ile anket yönteminden yararlanılmıştır. Örnek işletmelerden elde edilen veriler değerlendirilerek

yerfıstığı üretimindeki ortalama girdi miktarları bulunmuş ve her işletme için birim alandaki (dekar) miktarları hesaplanmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

4.1. Dünya ve Türkiye’de Yerfıstığı Üretimindeki Gelişmeler

4.1.1. Dünya Yerfıstığı Üretimindeki Gelişmeler

4.1.1.1. Ekim Alanı

Çalışma kapsamında; 1991-2012 yılları arasında dünya yerfıstığı ekim alanlarındaki gelişmeler Çizelge 4.1’de verilmiştir. 2012 yılı itibariyle yaklaşık 247 milyon dekar olan dünya yerfıstığı ekim alanlarının ülkelere göre dağılımı incelendiğinde, %19,8’lik bir oranla Hindistan ilk sırayı alırken, bunu sırasıyla Çin (%19,1), Nijerya (%9,8), Sudan (%6,6) ve Myanmar (%3,6) izlemektedir. Türkiye ise dünya yerfıstığı ekim alanlarında %0,1’lik bir pay almaktadır (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. Dünya Yerfıstığı Ekim Alanlarındaki Gelişmeler (1000 da)

Ülkeler	1991-1995	1996-2000	2001-2005	2006-2010	2011	2012	%	İndeks
Dünya	212.603	228.259	233.803	235.709	246.223	247.095	100,0	116
Çin	34.006	41.308	48.992	42.326	46.044	47.236	19,1	139
Hindistan	81.058	71.016	63.074	58.819	53.100	49.000	19,8	60
ABD	6.888	5.692	5.701	5.055	4.373	6.507	2,6	94
Endonezya	6.709	6.553	6.859	6.493	5.392	5.595	2,3	83
Nijerya	13.264	21.970	19.756	24.391	23.428	24.200	9,8	182
Senegal	8.602	8.551	7.557	8.586	8.658	7.090	2,9	82
Myanmar	4.890	4.983	6.292	8.023	8.870	8.800	3,6	180
Türkiye	287	315	280	252	255	374	0,1	130
Sudan	7.052	13.683	11.931	8.487	16.985	16.195	6,6	230
Diğer	49.847	54.188	63.361	73.277	79.118	82.098	33,2	165

Kaynak: FAO, 2014 İndeks: 1991-1995 =100 alınmıştır.

Dünya yerfıstığı ekili alanlarındaki gelişmeler değerlendirildiğinde 22 yıllık dönem boyunca azda olsa artış kaydedilmiştir; 1991-1995 dönemi ortalamasına göre 212,6 milyon da olan dünya yerfıstığı ekim alanları % 16 artış göstererek 247,1 milyon da olmuştur (Çizelge 4.1).

Ele alınan dönemde, dünya yerfıstığı ekim alanlarında; incelenen ülkeler arasında en fazla artış %130 artış ile Sudan'da gerçekleşmiştir. Bunu sırasıyla Nijerya (%82), Myanmar (%80), Çin (%39) ve Türkiye (%30) takip etmektedir (Çizelge 4.1).

Hindistan'da ekim alanlarında önemli bir azalma meydana gelmiş, %40 oranında ekim alanı daralmıştır. İncelenmeyen diğer ülkelerde, ekim alanındaki %65'lik artış dikkat çekicidir (Çizelge 4.1).

4.1.1.2. Üretim

Çizelge 4.2. Dünya Kabuklu Yerfıstığı Üretimindeki Gelişmeler (1000 ton)

Ülkeler	1991-1995	1996-2000	2001-2005	2006-2010	2011	2012	%	İndeks
Dünya	26.307	32.196	36.061	37.420	40.131	41.186	100,0	157
Çin	8.200	11.825	14.333	14.141	16.114	16.857	40,9	206
Hindistan	7.826	7.347	6.809	6.982	6.964	5.779	14,0	74
ABD	1.843	1.656	1.896	1.835	1660	3.058	7,5	166
Endonezya	1.145	1.235	1.364	1.037	691	713	1,7	62
Nijerya	1.403	2.628	3.061	3.264	2.963	3.070	7,5	219
Senegal	680	769	579	768	528	673	1,6	99
Myanmar	443	577	870	1.196	1.400	1.372	3,3	310
Türkiye	67	81	82	87	90	120	0,3	179
Sudan	488	938	871	708	1.185	1.032	2,5	211
Diğer	4.212	5.140	6.196	7.402	8.536	8.512	20,7	202

Kaynak: FAO, 2014 İndeks: 1991-1995 =100 alınmıştır.

İncelenen yıllarda dünya yerfıstığı üretiminde önemli artışlar görülmektedir. Nitekim 1991-1995 dönemi ortalamasına göre yaklaşık 26,3 milyon ton olan dünya yerfıstığı üretimi %57 artış göstererek 2012 yılı itibariyle yaklaşık 41,2 milyon tona yükselmiştir (Çizelge 4.2). Bu artışın tarımdaki gelişmelerle birlikte, dünya yerfıstığı ekim alanlarında verim yükselmesinden kaynaklandığını söylemek yanlış olmayacaktır. 2012 yılı değerleriyle dünya yerfıstığı üretimi içerisinde ilk sırayı %40,9 ile Çin alırken, bunu sırasıyla Hindistan (%14,0), Nijerya (%7,5) ve ABD (%7,5) izlemektedir (Çizelge 4.2). Buradan anlaşılacağı gibi Çin ve Hindistan dünya üretiminin yarısından fazlasını karşılamaktadır. Türkiye ise dünya yerfıstığı üretimi içerisinde %0,3'lük bir pay almaktadır (Çizelge 4.2). Kıtalar bazında bir değerlendirme yapılacak olursa; Dünya

yerfıstığı üretimının yaklaşık %62'si Asya, %26'sı Afrika, %7'si K. Amerika, %3'ü G.Amerika, %2'si ise Avrupa kıtasından karşılanmaktadır (FAO 2014).

Özellikle Myanmar, Nijerya, Sudan, Çin, Türkiye ve ABD'de yerfıstığı üretimlerinde önemli artışların olduğu göze çarpmaktadır. Nitekim ele alınan dönem boyunca Myanmar yerfıstığı üretimi yaklaşık %210, Nijerya'nın üretimi %119, Sudan'ın %111, Çin'in %106, Türkiye'nin %79, ABD'nin üretimi ise %66 artış göstermiştir (Çizelge 4.2).

4.1.1.3.Verim

Dünya yerfıstığı verimindeki gelişmeler değerlendirildiğinde ele alınan 22 yıllık periyotta; dünya ortalama yerfıstığı veriminde artışın olduğu gözlenmektedir. Buna göre dönem başında 123,6 kg/da olan ortalama dünya yerfıstığı verimi %35 artarak dönem sonunda 166,7 kg/da olarak gerçekleşmiştir (Çizelge 4.3). Buna karşın aynı dönemde Türkiye yerfıstığı veriminde de yaklaşık %37'lik bir artış dikkati çekmektedir. 2012 yılı itibariyle 321 kg/da olan Türkiye yerfıstığı verimi, dünya ortalamasının %92,6 üzerinde gerçekleşmiştir (Çizelge 4.3).

Çizelge 4.3. Dünya Yerfıstığı Verimindeki Gelişmeler (kg/da)

Ülkeler	1991-1995	1996-2000	2001-2005	2006-2010	2011	2012	%	İndeks
Dünya	123,6	141,0	154,2	158,7	163,0	166,7	100,0	135
Çin	238,5	285,2	293,0	333,7	350,0	356,9	214,1	150
Hindistan	96,9	102,9	107,7	117,8	131,1	117,9	70,7	122
ABD	267,3	290,7	332,1	362,3	379,5	469,9	281,9	176
Endonezya	171,3	188,4	198,6	157,9	128,1	127,4	76,4	74
Nijerya	108,9	122,1	154,8	134,6	126,5	126,9	76,1	117
Senegal	79,7	90,2	76,8	84,9	60,9	94,9	56,9	119
Myanmar	90,5	116,1	137,8	148,7	157,8	155,9	93,5	172
Türkiye	234,5	258,4	295,9	346,2	355,0	321,0	192,6	137
Sudan	70,3	69,6	72,3	85,7	69,8	63,7	38,2	91
Diğer	84,5	94,9	97,8	101,0	107,9	103,7	62,2	123

Kaynak: FAO, 2014 İndeks: 1991-1995 =100 alınmıştır.

2012 yılı itibariyle incelenen ülkeler arasında verimi en yüksek ülke dekara 469,9 kg ile ABD'dir. Bunu sırasıyla Çin ve Türkiye izlemektedir. Sudan ve Senegal'in verimi dünya ortalamasının oldukça altında bulunmaktadır (Çizelge 4.3).

4.1.2. Türkiye'de Yerfıstığı Üretimindeki Gelişmeler

4.1.2.1. Ekim Alanı

Türkiye'de yerfıstığı ekim alanları 1991-1995 dönemi ortalamasına göre 287.400 da iken, %29'luk artış göstererek 2012 yılında 371.949 da olarak gerçekleşmiştir (Çizelge 4.4).

Çizelge 4.4. Türkiye Yerfıstığı Ekim Alanlarındaki Gelişmeler

Yıllar	Ekilen Alan (da)	İndeks
1991-1995	287.400	100
1996-2000	314.406	109
2001-2005	279.690	97
2006	224.900	78
2007	259.423	90
2008	248.296	86
2009	253.345	88
2010	274.400	95
2011	254.711	89
2012	371.949	129

Kaynak: TÜİK, 2014 İndeks: 1991-1995 =100 alınmıştır.

4.1.2.2. Üretim

Ülkemizde, yerfıstığının 2012 yılı itibariyle yağlı tohumlar ekim alanı içindeki payı %3,0 üretimi içerisindeki payı ise %3,9'dur (TÜİK, 2014).

Yerfıstığı üretimi 1991-1995 dönemi ortalamasına göre 67.400 ton iken %82 artış göstererek 2012 yılında 122.780 ton olmuştur (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5. Türkiye Yerfıstığı Üretimindeki Gelişmeler

Yıllar	Üretim (Ton)	İndeks
1991-1995	67.400	100
1996-2000	81.000	120
2001-2005	82.400	122
2006	77.454	115
2007	86.409	128
2008	85.274	127
2009	90.081	134
2010	97.310	144
2011	90.416	134
2012	122.780	182

Kaynak: TÜİK, 2014 İndeks: 1991-1995 =100 alınmıştır.

Ülkemizde yerfıstığı tarımı yaygın olarak Akdeniz Bölgesi ile Ege Bölgesi'nin bazı yerlerinde yapılmaktadır. En çok ekildiği yerler Adana, Osmaniye, Aydın, Kahramanmaraş, Antalya ve Mersin illeridir (Çizelge 4.6). 2012 yılı itibariyle Adana ve Osmaniye illeri, Türkiye toplam yerfıstığı ekilen alanlarının %82,17'sini, üretimin ise %85,91'ini gerçekleştirmektedir.

Çizelge 4.6. Türkiye'de Yerfıstığı Ekilen Alan, Üretim ve Veriminin İllere Göre Dağılımı (2012 yılı)

İller	Ekilen Alan		Üretim		Verim	
	da	%	ton	%	kg/da	Türkiye Ortalama Verime Göre İndeks
Türkiye	371.949	100,00	122.780	100,00	330	100,00
Adana	176.263	47,39	60.764	49,49	345	104,55
Osmaniye	129.352	34,78	44.718	36,42	346	104,85
Aydın	17.358	4,67	5.666	4,61	326	98,79
K.Maraş	15.735	4,23	3.593	2,93	228	69,09
Antalya	12.983	3,49	3.285	2,68	253	76,67
Mersin	12.124	3,26	2.073	1,69	171	51,82
Diğer iller	8.134	2,18	2.681	2,18	330	100,00

Kaynak: TÜİK, 2014

4.1.2.3. Verim

Yerfıstığı verimi 1991-1995 ortalamasına göre 2012 yılında %41 artış göstermiştir (Çizelge 4.7).

Çizelge 4.7. Türkiye Yerfıstığı Verimindeki Gelişmeler

Yıllar	Verim (kg/da)	İndeks
1991-1995	234,5	100
1996-2000	258,4	110
2001-2005	295,9	126
2006	344,4	147
2007	333,1	142
2008	343,4	146
2009	355,6	152
2010	354,6	151
2011	355,0	151
2012	330,0	141

Kaynak: TÜİK, 2014 İndeks: 1991-1995 =100 alınmıştır.

Türkiye’de yerfıstığı verimi 2012 yılında dekara 330 kg olarak gerçekleşmiştir (Çizelge 4.7). Yerfıstığı verimi dünya ortalamasının üzerindedir (Çizelge 4.3). Dekardan elde edilen verimde son 10 yılda önemli artışlar olmuştur. İller itibariyle verim miktarlarına bakacak olursak, 414 kg/da ile Gaziantep ili ilk sırada yer almakta, Isparta 410 kg/da, Şırnak 397 kg/da, Osmaniye 346 kg/da ve Adana 345 kg/da verim ile sıralanmaktadır (TÜİK, 2014).

4.1.3. Yerfıstığı Dış Ticaretindeki Gelişmeler

4.1.3.1. İhracat

Dünyada yerfıstığı ihracatı; miktar olarak 1991-1995 ortalamasına göre 2011 yılında yaklaşık %53’lük artış göstermiştir. Yerfıstığının ihracat değeri ise 1991-1995 ortalamasına göre 2011 yılında %193 artış göstermiştir. Dünyada yerfıstığı ihracat miktarı 2011 yılında 1.657.186 tondur (Çizelge 4.8).

Çizelge 4.8. Dünya Yerfıstığı İhracatı

Yıllar	Dünya Yerfıstığı İhracatı		İndeks
	Ton	1000\$	
1991-1995	1.083.247	756.821	100
1996-2000	1.113.882	785.432	104
2001-2005	1.084.392	734.616	97
2006	1.071.007	800.820	106
2007	1.194.009	1.119.021	148
2008	1.196.450	1.320.965	175
2009	1.246.715	1.170.618	155
2010	1.225.653	1.305.383	172
2011	1.657.186	2.214.802	293

Kaynak: FAO, 2014 İndeks: 1991-1995 =100 alınmıştır.

Yerfıstığı ihracatı yapan bazı ülkelerin ihracat miktarları Çizelge 4.9’da incelenmiştir. 2011 yılında yerfıstığı ihracatında Hindistan, Arjantin ve ABD’nin ilk üç sırayı paylaştığı ve bu üç ülkenin toplam ihracatın %68,09’unu gerçekleştirdiği görülmektedir. Türkiye’nin yerfıstığı ihracatı yok denecek kadar azdır.

Çizelge 4.9. Bazı Ülkelerin Yerfıstığı İhracat Miktarı (2011 Yılı)

Ülkeler	Yerfıstığı İhracatı	
	Ton	%
Dünya	1.657.186	100,00
Hindistan	749.039	45,20
Arjantin	243.082	14,67
ABD	136.132	8,22
Hollanda	116.563	7,03
Çin	115.674	6,98
Nikaragua	73.506	4,44
Brezilya	50.625	3,05
Malavi	33.460	2,02
Mısır	17.687	1,07
Türkiye	60	0,00
Diğer	121.358	7,32

Kaynak: FAO, 2014

Ayrıca Hollanda üretimi olmadığı halde başka ülkelerden aldığı yerfıstığını ihraç etmekte, yerfıstığı ihracatında %7,03'lük payıyla dikkat çekmektedir (Çizelge 4.9).

Türkiye'de 1991-1995 dönemi ortalama ihracat miktarlarının, 2008 yılına kadar düzenli olarak düştüğü, 2009 yılından itibaren dalgalanmaların yaşandığı, fakat 1991-1995 ortalama ihracat değerine göre 2011 yılında %45'lik bir azalma olduğu görülmektedir (Çizelge 4.10).

Çizelge 4.10. Türkiye Yerfıstığı İhracatı

Yıllar	Ton	1000\$	İndeks
1991-1995	397	441	100
1996-2000	185	201	46
2001-2005	121	116	26
2006	67	90	20
2007	35	67	15
2008	19	58	13
2009	62	128	29
2010	31	83	19
2011	60	241	55

Kaynak: FAO, 2014 İndeks: 1991-1995 =100 alınmıştır.

Ülkemizde yerfıstığı ihracatımızın yetersiz olmasının en önemli nedeni iç pazar fiyatının dünya piyasa fiyatının üzerinde olmasıdır. Yüksek fiyat oluşumunda maliyetin doğrudan etkisi bulunmaktadır. Yüksek maliyet ise girdi fiyatlarının yüksek olmasından ve optimum girdi kullanımına dikkat edilmemesinden kaynaklanmaktadır (Gül ve ark., 2001).

Türkiye'nin dünya yerfıstığı ticaretindeki önemi yok denecek kadar azdır. Dışsatımda Türkiye'nin payı %1'den daha küçük olup sıfır seviyesindedir (Çizelge 4.9). Türkiye'de yerfıstığı ihracatı 2011 yılı itibariyle 60 ton tondur (Çizelge 4.10). 2011 yılında Türkiye, toplam 60 ton yerfıstığı ihracatının 6 tonunu (23.000\$) Azerbaycan'a, 26 tonunu Kıbrıs'a (87.000\$), 3 tonunu Almanya'ya (13.000\$), 20 tonunu Senegal'e (104.000\$) ve 4 tonunu Suriye'ye (15.000\$) gerçekleştirmiştir (FAO, 2014). Düşük ihracat değerlerinden ülkemizde yetiştirilen yerfıstığının girdiler nedeniyle maliyetinin yüksek olduğu ve bu nedenle ihraç edilemediği, üretilen yerfıstığının iç tüketimde kullanıldığı yorumu yapılabilir.

4.1.3.2. İthalat

Dünyada kabuksuz yerfıstığı ithalatı; miktar olarak 1991-1995 ortalamasına göre 2011 yılında yaklaşık %52'lik artış göstermiştir. Yerfıstığının ithalat değeri ise 1991-1995 ortalamasına göre 2011 yılında yaklaşık olarak %157 artış göstermiştir. Dünyada yerfıstığı ithalatı 2011 yılında 1.665.523 ton olarak gerçekleşmiştir (Çizelge 4.11).

Çizelge 4.11. Dünya Yerfıstığı İthalatı

Yıllar	Dünya Yerfıstığı İthalatı		İndeks
	Ton	1000\$	
1991-1995	1.097.712	878.788	100
1996-2000	1.193.111	912.138	104
2001-2005	1.277.730	880.639	100
2006	1.357.856	999.416	114
2007	1.482.913	1.291.059	147
2008	1.526.174	1.787.409	203
2009	1.437.538	1.530.964	174
2010	1.551.645	1.702.258	194
2011	1.665.523	2.255.810	257

Kaynak: FAO, 2014 İndeks: 1991-1995 =100 alınmıştır.

Çizelge 4.12. Bazı Ülkelerin Yerfıstığı İthalat Miktarı (2011 Yılı)

Ülkeler	Yerfıstığı İhracatı	
	Ton	%
Dünya	1.665.523	100,00
Hollanda	297.235	17,85
Endonezya	120.719	7,25
Meksika	118.810	7,13
Rusya	104.478	6,27
İngiltere	91.537	5,50
Almanya	90.180	5,41
Kanada	81.709	4,91
Çin	55.083	3,31
Thailand	48.879	2,93
Türkiye	6.766	0,41
Diğer	650.127	39,03

Kaynak: FAO, 2014

Dünyada önemli yerfıstığı ithalatçısı ülkeler sırasıyla Hollanda (%17,85), Endonezya (%7,25), Meksika (%7,13), Rusya (%6,27), İngiltere (%5,50) ve Almanya'dır (%5,41), Türkiye yerfıstığı üretim potansiyeline sahip bir ülke olmasına karşılık ithalat miktarı 6.766 ton ile (%0,41) düzeyindedir (Çizelge 4.12). İthalatımız, ihracatımızdan oldukça fazladır.

Türkiye Yerfıstığı ithalat değerinde, 1991-1995 ortalamasına göre 2011 yılında yaklaşık 5,7 katlık bir artış görülmektedir (Çizelge 4.13).

Çizelge 4.13. Türkiye Yerfıstığı İthalatı

Yıllar	Ton	1000\$	İndeks
1991-1995	3.067	2.260	100
1996-2000	5.318	4.327	191
2001-2005	5.604	4.830	214
2006	1.271	1.909	85
2007	11.325	17.417	771
2008	11.423	18.130	802
2009	2.126	3.251	144
2010	5.877	9.310	412
2011	6.766	15.111	669

Kaynak: FAO, 2014 İndeks: 1991-1995 =100 alınmıştır.

2011 yılında Türkiye; yerfıstığı ithalatının %72'sini Çin'den, %20'sini Arjantin'den, %5'ini Mısır'dan, %3'ünü İran, Senegal ve Suriye'den gerçekleştirmiştir (FAO, 2014).

4.2. İncelenen İşletmelerin Sosyo Ekonomik Yapısı

Çalışmanın bu bölümünde işletme genişlik grupları 1-25 da arası birinci grup, 26-55 da arası ikinci grup ve 55 dekar ve üzeri üçüncü grup şeklinde üç gruba ayrılarak değerlendirilmiştir.

4.2.1. Nüfus ve Eğitim Durumu

Araştırma kapsamında incelenen işletmelerde aile nüfusuna ilişkin çeşitli göstergelere yer verilmiştir. Bu bağlamda ilk olarak işletmelerde ortalama aile genişliği ile işletmecinin deneyim süresi ve eğitimi ele alınmıştır.

4.2.1.1. Nüfus

Çalışma kapsamında incelenen işletmelerde ortalama aile nüfusu dağılımı Çizelge 4.14.'de verilmiştir. Çizelgeden de izlenebileceği üzere, işletmelerde ortalama aile genişliği 5,02 kişi olarak belirlenmiştir. İşletme gruplarına göre ortalama aile genişliği 4,80 kişi ile 5,23 kişi arasında değişmektedir. İşletme gruplarına göre en fazla nüfus 5,23 kişi ile 3.grup işletmeler de, en az nüfus da 4,80 kişi ile 2.grup işletmelerdedir.

Çizelge 4.14. İncelenen İşletmelerin Nüfus Mevcudu

İşletme Grupları	Nüfus Ortalaması (Kişi)
1	5,03
2	4,80
3	5,23
Ortalama	5,02

Bundan önce yapılan benzer iki çalışmada ortalama nüfus 4,53 ve 5,83 kişi olarak belirlenmiştir (Işık, 2003 ve Parlakay, 2011).

Görüşme yapılan işletmecilerin ortalama yaşı 49,29, tarımsal üretimdeki deneyimi 26,18 yıl, yerfıstığı üretimindeki deneyimleri ise 22,74 yıl olarak belirlenmiştir. İşletme grupları arasında en genç yaş ortalamasına sahip işletmeciler yaklaşık 43 yaş ile 55 dekinden fazla yerfıstığı üreten 3.grup yerfıstığı üreticileridir. Genel tarım alanlarında ve yerfıstığı tarımında en deneyimli işletmeciler 26 dekinden az arazide yerfıstığı üreten 1.grup işletmelerde yer almaktadır (Çizelge 4.15).

Benzer çalışmalar da işletmecilerin ortalama yaşı 48,59 ve 46,91, tarımsal üretimdeki deneyimleri 31,51 ve 27,79, yerfıstığı üretimindeki deneyimleri ise 20,87 ve 17,31 olarak bulunmuştur (Işık, 2003 ve Parlakay, 2011).

Çizelge 4.15’de görüleceği gibi işletmecilerin orta yaşın üzerinde oldukları ve genç yaşta tarımsal üretime başladıkları söylenebilir.

Çizelge 4.15. İşletmecinin Ortalama Yaşı ve Deneyim Süresi (Yıl)

İşletme Grupları	Yaş	Deneyim Süresi	İşletmelerde
			Yerfıstığı Yetiştirilen Süre
1	50,72	28,69	25,44
2	48,17	26,57	21,30
3	43,03	22,65	20,74
Ortalama	49,29	26,18	22,74

4.2.1.2. Eğitim

Araştırma alanında işletmecilerin eğitim durumları Çizelge 4.16’da verilmiştir. Buna göre görüşme yapılan işletmecilerin önemli bir bölümü (%44) ilkökul mezunudur. Bununla birlikte %1’i okuma-yazma bilmezken, %3’ü okur-yazar, %16’sı ortaokul, %31’i lise ve %5’i üniversite mezunudur.

Benzer çalışmalar da İşletmecilerin %53,3 ve %33,3’ü ilkökul, %5,3 ve 5,56’sı okuryazar değil, %5,3 ve %4,44’ü okuryazar, %9,3 ve %20’si ortaokul, %20 ve %32,22’si lise, %6,7 ve %4,45’i ise üniversite mezunu olarak bulunmuştur (Işık, 2003 ve Parlakay, 2011).

Çizelge 4.16’da görüleceği gibi eğitim seviyesi düşük olup, GTHB taşra teşkilatları ile Halk Eğitim Merkezlerinin ortak çalışmalarıyla mutlaka üreticilerin eksik kaldığı konularda eğitim çalışmaları yapılmalıdır.

Çizelge 4.16. İncelenen İşletmelerde İşletmecinin Eğitim Durumu (%)

İşletme Grupları	Okur-Yazar Değil		Okur-Yazar		İlkokul		Ortaokul		Lise		Üniversite		Toplam	
	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
1	1	2,50	2	5,00	22	55,00	5	12,50	8	20,00	2	5,00	40	100,0
2	0	0,00	1	3,45	14	48,28	4	13,79	9	31,03	1	3,45	29	100,0
3	0	0,00	0	0,00	8	25,81	7	22,58	14	45,16	2	6,45	31	100,0
Ortalama	1	1,00	3	3,00	44	44,00	16	16,00	31	31,00	5	5,00	100	100,0

4.3. Arazi Durumu

Araştırmada işletme genişliği mülk arazi ile kiraya ve ortağa tutulan araziler toplamından oluşmuştur. Bu bölümde araştırma bölgesinde tespit edilen arazi varlığı, arazi tasarruf şekilleri ve ürün deseni konuları ortaya konulmuştur.

İncelenen işletmelerin arazi büyüklükleri Çizelge 4.17’de verilmiştir. Buna göre, toplam işletme arazisi ortalama 128,14 dekadır. En büyük arazi genişliği 228,29 da ile üçüncü grupta yer almakta ve bu işletmeler toplam işletme arazisinin %55,32’sini oluşturmaktadır.

Benzer çalışmalar da işletmelerin toplam işletme arazilerinin ortalaması 117,05 ve 199,14 da olarak bulunmuştur (Işık, 2003 ve Parlakay, 2011).

İncelenen işletmelerin toplam işlenen arazileri ise ortalama 146,88 dekadır. Toplam işlenen alan içerisinde en yüksek payı 259,87 da ile üçüncü grup işletmeler almaktadır (Çizelge 4.17).

Benzer çalışmalar da işletmelerin toplam işlenen arazilerinin ortalaması ise 156,95 ve 247,23 olarak tespit edilmiştir (Işık, 2003 ve Parlakay, 2011).

Araştırma bölgesinde işletmeler ortalamasında toplam yerfıstığı arazisi genişliği 52,85 dekadır. İşletme gruplarında ortalama yerfıstığı arazisi 15,00 ile 112,74 da arasında değişmektedir. Toplam yerfıstığı ekim alanları, toplam işlenen arazinin %35,98’lik kısmını oluşturmaktadır (Çizelge 4.17).

Benzer çalışma da işletmeler ortalamasında toplam yerfıstığı arazi genişliğinin 66,11 da olduğu, toplam yerfıstığı ekim alanının ise toplam işlenen arazinin %42,12’sini oluşturduğu tespit edilmiştir (Işık, 2003).

Çizelge 4.17. İşletmelerin Arazi Genişlikleri ve Toplam Yerfıstığı Arazisinin İşlenen Alan İçindeki Payı

İşletme Grupları	Toplam İşletme Arazisi		Toplam İşlenen Alan (1)		Toplam Yerfıstığı Arazisi (2)		Oran (2/1)*100
	(da)	%	(da)	%	(da)	%	
1	63,19	19,60	79,00	21,51	15,00	11,35	18,99
2	110,66	25,08	119,72	23,64	41,03	22,52	34,27
3	228,29	55,32	259,87	54,85	112,74	66,13	43,38
Ortalama	128,14	100,00	146,88	100,00	52,85	100,00	35,98

Araştırma bölgesinde yerfıstığı yetiştiriciliğinin ağırlıklı olarak I.ürün şeklinde olduğu belirlenmiştir. Nitekim incelenen işletmelerde I.ürün olarak yetiştiriciliği yapılan yerfıstığı ekim alanları, toplam yerfıstığı ekili alanlarının %70,71'ini oluşturmaktadır. II. ürün yerfıstığı ekili alanlarda ise bu oran %29,29'dur (Çizelge 4.18).

Benzer çalışma da I.ürün olarak yetiştiriciliği yapılan yerfıstığı ekim alanının, toplam yerfıstığı ekili alanlarının %60,62 sini oluşturduğu belirlenmiştir (Işık, 2003).

I.ürün yerfıstığı ekim alanları işletmeler ortalamasında 37,37 dekar iken II. üründe bu değer 15,48 dekardır. I.üründe en büyük yerfıstığı arazi genişliği 72,10 da ve II. üründe ise 40,64 da ile üçüncü grup işletmelere aittir (Çizelge 4.18).

Benzer çalışma da I.ürün yerfıstığı ekim alanları işletmeler ortalamasında 40,08 iken II. üründe 26,03 dekar olarak bulunmuştur (Işık, 2003).

Çizelge 4.18. İşletmelerin Toplam Yerfıstığı Arazisi İçinde I. ve II. Ürünün Payı

İşletme Grupları	I.Ürün Yerfıstığı Arazisi		II. Ürün Yerfıstığı Arazisi		Toplam Yerfıstığı Arazisi	
	da	%	da	%	da	%
1	11,45	76,33	3,55	23,67	15,00	100,00
2	36,00	87,74	5,03	12,26	41,03	100,00
3	72,10	63,95	40,64	36,05	112,74	100,00
Ortalama	37,37	70,71	15,48	29,29	52,85	100,00

4.3.1. Arazi Tasarruf Şekli

İncelenen işletmelerin ortalama arazi genişliği 128,14 da olup, bunun %32,11'ini mülk, %10,54'ünü ortakçılıkla işlenen arazi ve %57,35'ini kiraya tutulan araziler oluşturmaktadır. Ortakçılıkla işlenen arazilerin oranı diğerlerine göre düşük düzeydedir (Çizelge 4.19).

Benzer çalışmalar da, ortalama olarak işletmeler de %44,80 ve %76,14 oranında mülk, %17,09 ve %1,99 kira, %38,10 ve %21,87 oranında kira arazilerin kullanıldığı belirlenmiştir (Işık, 2003 ve Parlakay, 2011).

Çizelge 4.19'da görüleceği gibi kira araziler toplam arazi içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Getirisi yüksek olan ürünleri ekmek ve münavebe için işletmecilerin arazi kiraladıkları düşünülmektedir.

Çizelge 4.19. İncelenen İşletmelerde Arazi Mülkiyet Durumu

İşletme Grupları	Mülk		Ortak		Kira		Toplam	
	da	%	da	%	da	%	da	%
1	35,38	55,99	5,63	8,91	22,18	35,10	63,19	100,00
2	38,21	34,53	4,31	3,89	68,14	61,58	110,66	100,00
3	51,35	22,49	32,26	14,13	144,68	63,38	228,29	100,00
Ortalama	41,15	32,11	13,50	10,54	73,49	57,35	128,14	100,00

İşletme gruplarına göre toplam işletme arazisi içinde mülk arazinin payı %22,49 ile %55,99 arasında değişmektedir. En yüksek payı birinci ve ikinci grup alırken, en düşük payı üçüncü grup işletmeler almaktadır. Ortaklıkla işlenen arazilerin payı 3,89 ile 14,13 arasında değişmektedir. En yüksek payı %14,13 ile üçüncü grup işletmeler almaktadır, en düşük pay ise %3,89 ile ikinci grup işletmelere aittir. Kiraya tutulan arazilerin toplam işletme arazisi içindeki payı ise %35,10 ile %63,38 arasında değişmektedir. Üçüncü grup işletmelerin toplam işletme arazisi içinde mülk arazi en düşük paya sahip iken ortaklık ve kiraya tutulan araziler en yüksek paya sahiptir (Çizelge 4.19).

4.3.2. Arazi Kullanım Biçimi

İncelenen işletmelerde arazi kullanım biçimlerine ilişkin olarak tarla, sebze, meyve arazilerinin toplam işlenen alan içerisindeki dağılımı belirlenmiştir. Çizelge 4.20'ye göre incelenen işletmelerin toplam işlenen arazileri ortalama 146,88 da olup işletmelerin toplam işlenen arazileri içinde en fazla payı %96,87 ile tarla arazisi oluşturmaktadır. Bunu %1,72 ile sebze ve %1,41 ile meyve arazisi takip etmektedir.

Benzer çalışma da işletmelerin toplam işlenen arazileri ortalama 156,95 da olarak bulunmuştur. İşletmelerin toplam işlenen arazileri içinde %86,98 tarla bitkileri, 10,93 sebze ve %2,09 bahçe bitkileri yer almaktadır (Işık, 2003).

Bahçe bitkileri ve sebzeler; toprak isteği ile iklim şartları seçiciliği fazla olan ürünlerdir, bu nedenle toplam işlenen arazi içerisinde fazla yer almadığı düşünülmektedir.

Çizelge 4.20. İncelenen İşletmelerde Arazi Kullanım Biçimlerinin Dağılımı

İşletme Grupları	Tarla		Sebze		Meyve		Toplam İşlenen Arazi	
	(da)	%	(da)	%	(da)	%	(da)	%
1	76,40	96,71	0,12	0,15	2,48	3,14	79,00	100,00
2	114,83	95,91	1,79	1,50	3,10	2,59	119,72	100,00
3	253,00	97,36	6,29	2,42	0,58	0,22	259,87	100,00
Ortalama	142,29	96,87	2,52	1,72	2,07	1,41	146,88	100,00

İncelenen işletmelerde Toplam tarla alanı içinde ortalama olarak ilk iki sırayı I. Ürün dane mısır (%30,68) ve I. ürün yarfıstığı (%26,45) alırken, bunu buğday (%22,83), II. Ürün yarfıstığı (%10,95), II. Ürün dane mısır (%4,72), II. Ürün silaj mısır (%2,10), I. ürün silaj mısır (%1,49), ayçiçeği (%0,71) ve II. Ürün soya fasulyesi (%00,7) takip etmektedir. Toplam sebze alanı içinde ortalama olarak turp (%56,90) ilk sırada yer alırken, marul ve ıspanak (%20,69), salçalık biber (%1,72) daha sonra gelmektedir. Toplam meyve alanı, toplam işlenen alan içerisinde çok az bir pay almaktadır. Meyve alanları içerisinde ilk sırayı (%77,51)'lik oranla zeytin almakta, bunu mandarin (%13,02) ve nar (%9,47) izlemektedir.

Yapılan araştırmada elde edinilen kazanımlara göre işletme sahiplerinin bölgeye adapte olmuş, getirisi yüksek olan tarla bitkilerini tercih ettikleri söylenebilir. İşletmelerinde hayvancılığa yer veren işletmeler ile yem bitkileri desteklemelerinden faydalanmak isteyen üreticiler silaj mısır ekimi de yapmaktadırlar.

4.4. İşletme Bilgileri

Bu bölümde işletme sahiplerinin tarım dışı gelirlerinin olup olmadığı, ailede başka çalışan olup olmadığı, işletmelerin teknik destek alıp almadıkları, yeterli seviyede alet ekipmana sahip olup olmadıkları, hayvancılığa yer verme durumları, yatırım durumları, pazarlama ve destekleme hakkındaki düşünceleri, tarımdaki gelişmeleri takip durumları incelenecektir. Ayrıca hangi ürünleri yetiştireceğine dair kararları verme durumları, çiftçilikle uğraşma nedenleri, ürün deseninde değişiklik durumları, yarfıstığını yetiştirme nedenleri, yarfıstığı yerine hangi tarım ürününü tercih edeceği ve nedeni, tarımsal birlik ve kooperatife üyelik ve hizmet değerlendirme durumları, ÇKS

kaydı durumları, TARSİM ve %50 hibeli kırsal kalkınma destekleri hakkındaki bilgilerine yer verilecektir.

4.4.1. Tarım Dışı Gelir Durumu

İşletmelerin incelenmesi neticesinde, ortalama %55,00 oranında tarım dışı gelirlerinin olduğu belirlenmiştir. İşletme sahiplerinin gruplara göre 41,38 ile 64,52 oranında tarım dışı iş yaptıkları tespit edilmiştir. Tarım dışı geliri olan işletmeler içerisinde üçüncü grup işletmeler (%64,52)'lik oranla önde yer alırken, birinci grup işletmeler (%57,50) ve ikinci grup işletmeler %41,38'lik oranla takip etmektedirler (Çizelge 4.21).

Çizelge 4.21. İncelenen İşletmelerde Tarım Dışı Gelir Durumu

İşletme Grupları	Tarım Dışı Geliri Olan İşletmeler		Tarım Dışı Geliri Olmayan İşletmeler		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	23	57,50	17	42,50	40	100,00
2	12	41,38	17	58,62	29	100,00
3	20	64,52	11	35,48	31	100,00
Ortalama	55	55,00	45	45,00	100	100,00

4.4.2. İşletme Sahibinden Başka Çalışan Varlığı

İncelenen işletmelerde, sizden başka çalışan var mı? Sorusuna verilen cevaplara göre yapılan değerlendirme neticesinde, ailede çalışan nüfusun oldukça düşük olduğu söylenebilir. İşletmecilerimizin %23,00'ünün ailesinde kendisinden başka çalışan mevcuttur. İşletme sahibinden başka ailede çalışan nüfus varlığının en fazla olduğu işletmeler %25'ile birinci grup işletmelerdir, ikinci grup işletmelerde bu oran % 20,69 ve üçüncü grup işletmelerde %22,58'dir (Çizelge 4.22).

Çizelge 4.22. İncelenen İşletmelerde, işletme sahibinden başka çalışan varlığı

İşletme Grupları	İşletmeciden Başka Ailesinde Çalışan Nüfus Var		İşletmeciden Başka Ailesinde Çalışan Nüfus Yok		Toplam	
	(Adet)	%	(Adet)	%	Adet	%
1	10	25,00	30	75,00	40	100,00
2	6	20,69	23	79,31	29	100,00
3	7	22,58	24	77,42	31	100,00
Ortalama	23	23,00	77	77,00	100	100,00

4.4.3. İşletmelerin Teknik Desteklerden Yararlanma Durumları

4.4.3.1. Tarım Kuruluşlarından Destek Talebi

Çalışma kapsamında işletmelerin, tarım kuruluşlarından teknik destek alıp almadıkları çizelge 4.23’de incelenmiştir. Ortalama olarak %57,00 oranında destek talebinde bulunulmuştur. İncelenen işletmelerde yerfıstığı üreticilerinin, gruplara göre %50,00 ile %68,97 oranında tarım kuruluşlarından teknik destek aldıkları belirlenmiştir. Teknik destek talebi en fazla olan işletmeler %68,97 ile ikinci grup işletmeler olup, en az destek talep eden işletmeler ise %50,00’ile birinci grup işletmelerdir.

Çizelge 4.23. İncelenen İşletmelerde, tarım kuruluşlarından teknik destek talebi

İşletme Grupları	Teknik Destek Talep Eden İşletme Sayısı		Teknik Destek Talep Etmeyen İşletme Sayısı		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	20	50,00	20	50,00	40	100,00
2	20	68,97	9	31,03	29	100,00
3	17	54,84	14	45,16	31	100,00
Ortalama	57	57,00	43	43,00	100	100,00

Teknik destek talebinde bulunan işletmeler bu desteği %56,14 oranında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İlçe Müdürlüğünden, %24,56 oranında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İl Müdürlüğünden, %12,28 oranında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Köy Tarım Merkezlerinde görevli TAR-GEL personelinden, %1,75 oranında Ziraat Odalarından ve %5,27 oranında Tarım Kredi Kooperatiflerinden aldıklarını beyan etmişlerdir. Çalışma esnasında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İl Müdürlüğünün,

TAR-GEL personeli ile koordineli olarak kasaba ve köylerde çiftçi eğitim toplantıları düzenlediği görülmüştür. Bu uygulamadan işletmeciler memnuniyet duymaktadır.

4.4.3.2. Ziraat Mühendislerinden Destek Talebi

Çalışma kapsamında işletmelerin, ziraat mühendislerinden teknik destek alıp almadıkları çizelge 4.24’de incelenmiştir. Ortalama olarak, %79’00 oranında destek talebinde bulunulmuştur. İncelenen işletmelerde yerfıstığı üreticilerinin, gruplara göre %70,00 ile %86,21 oranında ziraat mühendislerinden teknik destek aldıkları belirlenmiştir. Teknik destek talebi en fazla olan işletmeler %86,21 ile ikinci grup işletmeler olup, en az destek talep eden işletmeler ise %70,00’ile birinci grup işletmelerdir.

Çizelge 4.24. İncelenen İşletmelerde, ziraat mühendislerinden teknik destek talebi

İşletme Grupları	Teknik Destek Talep Eden İşletme Sayısı		Teknik Destek Talep Etmeyen İşletme Sayısı		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	28	70,00	12	30,00	40	100,00
2	25	86,21	4	13,79	29	100,00
3	26	83,87	5	16,13	31	100,00
Ortalama	79	79,00	21	21,00	100	100,00

Teknik destek talebinde bulunan işletmeler bu desteği %31,64 oranında zirai ilaç bayilerinden, %20,25 oranında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İlçe Müdürlüğünde görevli mühendislerden, %16,46 oranında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İl Müdürlüğünde görevli mühendislerden, %11,39 oranında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İlçe Müdürlüğünde görevli mühendisler ile birlikte zirai ilaç bayilerinden, %10,13 oranında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Köy Tarım Merkezlerinde görevli Mühendis TAR-GEL personelinden, %6,33 oranında işletme sahibinin kendisi, kardeşi veya oğlunun bu mesleğin içinde olmasından ve %3,80 oranında Tarım Kredi Kooperatiflerinde görevli mühendislerden aldıklarını beyan etmişlerdir. Köy ve kasabalarda görev yapan TAR-GEL personeli ziraat mühendisleri

ve veteriner hekimlerinin teknik bilgi birikimleri araç ve gereçleri arttırıldığı takdirde, teknik destek talebinin artacağı düşünülmektedir.

4.4.4. Alet Ekipman Yeterlilik Durumu

Çalışma kapsamında işletmelerin, yeterli alet, ekipmana sahip olup olmadıkları çizelge 4.25’de incelenmiştir. Ortalama olarak işletmelerin %52,00’si alet, ekipmanının yeterli olduğunu belirtmiştir. İncelenen işletmelerde yerfıstığı üreticilerinin, gruplara göre %41,38 ile %67,74 oranında yeterli alet, ekipmana sahip oldukları belirlenmiştir. Alet, ekipmanı en yeterli olan işletmeler %67,74 ile üçüncü grup işletmeler olup, alet, ekipmanı yetersiz olan en düşük orana sahip %41,38’ile ikinci grup işletmelerdir.

Çizelge 4.25. İncelenen İşletmelerde, alet ekipmanın yeterli olup olmadığı

İşletme Grupları	Alet Ekipmanı Yeterli İşletme Sayısı		Alet Ekipmanı Yeterli Olmayan İşletme Sayısı		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	19	47,50	21	52,50	40	100,00
2	12	41,38	17	58,62	29	100,00
3	21	67,74	10	32,26	31	100,00
Ortalama	52	52,00	48	48,00	100	100,00

Yapılan incelemede işletme sahipleri, alet ekipman eksikliklerini problem yapmadıklarını, komşu ve arkadaşlarından eksik olan alet ve ekipmanı temin ettiklerini belirtmişlerdir.

4.4.5. Hayvan Varlığı

Çalışma kapsamında işletmecilerin, işletmelerin de hayvancılığa yer verip vermedikleri çizelge 4.26’da incelenmiştir. İşletmelerde ortalama olarak %52,00 oranında hayvancılık da yapılmaktadır. İncelenen işletmelerde yerfıstığı üreticilerinin, gruplara göre %41,94 ile %77,50 oranında büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığı olduğu belirlenmiştir. Hayvan varlığına işletmede en çok yer veren işletmeler %77,50 ile birinci grup işletmeler olup, işletmede hayvan varlığına en az yer veren işletmeler %41,94’ile üçüncü grup işletmelerdir. Bu sonuçtan işlenen arazi miktarı arttıkça işletmelerin

hayvancılığa daha az yer verdikleri çıkarılabilir. İnceleme de edinilen kazanımlara göre yarıstığı saptarı hayvan beslemede değerli bir yem kaynağı olduğundan, işletmeciler hayvancılığa işletmelerinde yer vermektedirler.

Çizelge 4.26. İncelenen İşletmelerde, Hayvancılık Durumu

İşletme Grupları	Hayvancılığa Yer Veren İşletme Sayısı		Hayvancılığa Yer Vermeyen İşletme Sayısı		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	31	77,50	9	22,50	40	100,00
2	20	68,97	9	31,03	29	100,00
3	13	41,94	18	58,06	31	100,00
Ortalama	64	64,00	36	36,00	100	100,00

Gruplara göre yapılan inceleme neticesinde, hayvancılığa 31 işletmede yer veren birinci grupta 193 büyükbaş, 44 küçükbaş, toplam 237 adet hayvan varlığı, hayvancılığa 20 işletmede yer veren ikinci grupta 156 büyükbaş hayvan varlığı, hayvancılığa 13 işletmede yer veren üçüncü grupta 107 büyükbaş hayvan varlığı olmak üzere, incelenen işletmelerde 456 büyükbaş ve 44 küçükbaş, toplamda 500 hayvan varlığı olduğu belirlenmiştir.

4.4.6. Yatırım Durumları

Çalışma kapsamında işletmelerin, tarım geliri ile yatırım yapıp, yapamadıkları çizelge 4.27’de incelenmiştir. Ortalama olarak %23,00 oranında yatırım yapabildiklerini belirtmişlerdir. İncelenen işletmelerde yarıstığı üreticilerinin, gruplara göre %12,50 ile %41,94 oranında yatırım yapabildikleri tespit edilmiştir. Tarım geliri ile yatırım yapabilen en fazla orana sahip işletmeler %41,94 ile üçüncü grup işletmelerdir. Yatırım yapma oranı en düşük işletmeler ise %12,50 ile birinci grup işletmeler olarak belirlenmiştir. İşletmelerin yatırım yapabilmesi için elde ettikleri gelirin yeterli seviyede olması gerekir. Yetiştirilen ürünlerin; tarımsal girdilerin pahalı olması nedeniyle maliyeti yüksek olduğundan, işletmelerin yatırım yapmalarının mümkün olmadığı söylenebilir. Bu sebeple işletmelerimizin kullandığı tarımsal girdilerin desteklenmesi, verimin artırılması için kaliteli sertifikalı tohumluk temininde yardımcı olunması,

hastalık, zararlı ve yabancı otlar nedeniyle yaşanan verim düşüklüğünün önüne geçmek için ilgili birimlerce gerekli çalışmanın yapılması gerekmektedir.

Çizelge 4.27. İncelenen İşletmelerde, yatırım yapabilme durumu

İşletme Grupları	Tarım Geliri ile Yatırım Yapabilen İşletme Sayısı		Tarım Geliri ile Yatırım Yapamayan İşletme Sayısı		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
	1	5	12,50	35	87,50	40
2	5	17,24	24	82,76	29	100,00
3	13	41,94	18	58,06	31	100,00
Ortalama	23	23,00	77	77,00	100	100,00

4.4.7. Ürün Pazarlama Durumları

Çalışma kapsamında işletmelerin, ürettikleri tarım ürününü değerinde satıp, satamadıkları hakkındaki fikirleri çizelge 4.28’de incelenmiştir. Ortalama olarak %20,00 oranında yetiştirilen ürünlerin değerinde satıldığı düşünülmektedir. İncelenen işletmelerde yerfıstığı üreticilerinin, gruplara göre %17,24 ile %22,50 oranında ürettikleri tarım ürününü değerinde sattığını düşündükleri tespit edilmiştir. Ürettiği tarım ürününü değerinde satabildiğini düşünen, en fazla orana sahip işletmeler %22,50 ile birinci grup işletmelerdir, en düşük orana sahip işletmeler ise %17,24 ile ikinci grup işletmelerdir, zaman zaman değerinde sattığını düşünen işletmeler üçüncü grupta %32,26 gibi önemli bir orana sahiptir.

Çizelge 4.28. İncelenen İşletmelerde Pazarlama Durumu

İşletme Grupları	Değerinde Sattığını Düşünüyor		Değerinde Satamadığını Düşünüyor		Zaman Zaman Değerinde Sattığını Düşünüyor		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
	1	9	22,50	28	70,00	3	7,50	40
2	5	17,24	23	79,31	1	3,45	29	100,00
3	6	19,35	15	48,39	10	32,26	31	100,00
Ortalama	20	20,00	66	66,00	14	14,00	100	100,00

Tarım ürününü değerinde sattığını düşünen işletmelerin büyük bir kısmı bekletirsem değerinde satabiliyorum ifadesi kullanmıştır, buradan hasadı müteakip

satmak yerine depolayıp satmanın daha karlı olduğu düşüncesi çıkarılabilir, ama bunu işletmelerin yapabilmesi için ekonomik anlamda güçlü olması gerekmektedir.

4.4.8. Desteklemelerden Memnuniyet Durumları

Çalışma kapsamında işletmelerde, devletin üreticiye yeterince destek verip, vermediği konusundaki fikirleri çizelge 4.29’da incelenmiştir. Ortalama olarak %9,00 oranında yeterince destek verildiği düşünülmektedir. İncelenen işletmelerde yerfıstığı üreticileri, gruplara göre %6,90 ile %10,00 oranında devletin üreticiye yeterince destek verdiğini belirtmişlerdir. Devletin Üreticiye yeterince destek verdiğini düşünen, en fazla orana sahip işletmeler %10,00 ile birinci grup işletmelerdir, en düşük orana sahip işletmeler ise %6,90 ile ikinci grup işletmelerdir

Çizelge 4.29. Tarımsal Ürünlere Devlet Desteklemelerine ait görüşler

İşletme Grupları	Devletin Üreticiye Yeterince Destek Verdiğini Düşünüyor musunuz?									
	Evet		Hayır		Fıstık Hariç Evet		Tapusu Olana Evet		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	4	10,00	35	87,50	1	2,50	0	0,00	40	100,00
2	2	6,90	25	86,20	0	0,00	2	6,90	29	100,00
3	3	9,68	27	87,10	0	0,00	1	3,22	31	100,00
Ortalama	9	9,00	87	87,00	1	1,00	3	3,00	100	100,00

İncelenen işletmeler, yerfıstığının’da yağlı bitkiler kapsamına alınmasını, yağ bitkilerine verilen ürün desteğinin yerfıstığına da verilmesini, gemicilere verilen mazot desteğinin çiftçilere de verilmesini, araziyi kiraya tutarak işleyen işletmeler; üreticiye verilen mazot, gübre ve toprak analizi desteğinin tarla sahibine değil, araziyi işleyene verilmesini, talep etmektedirler. Verilmekte olan gübre ve mazot desteği miktarını yetersiz bulmaktadırlar. Ayrıca tarlaların miras yoluyla bölünmesi nedeniyle küçülmesi, intikal yapılmamış ve hisseli arazilerden kaynaklı sorunlardan, destekleme müracaatlarında sorun yaşadıklarını ve bu sorunun çözülmesini beklediklerini ifade etmişlerdir.

4.4.9. Yetiştirilecek Ürüne Karar Verme Durumları

İşletmelerde, yetiştireceğiniz ürünü neye göre karar veriyorsunuz sorusuna verilen cevaplar çizelge 4.30’da incelenmiştir. İşletme gruplarına göre aşağıda belirtilen veriler tespit edilmiştir.

Çizelge 4.30. Yetiştirilecek Ürüne Karar Verme Durumları

Yetiştirilecek Ürünü Tercih Nedenleri	İşletme Grupları						Ortalama	
	1		2		3			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Ürün Getirisi	12	30,00	10	34,48	10	32,26	32	32,00
Ürün Getirisi ve Múnavebe	5	12,50	5	17,24	7	22,58	17	17,00
Múnavebe	4	10,00	5	17,24	5	16,13	14	14,00
Alışkanlıklar	4	10,00	2	6,90	0	0,00	6	6,00
Toprak Yapısı ve Ürün Getirisi	2	5,00	0	0,00	2	6,45	4	4,00
Hayvancılık ve Ürün Getirisi	2	5,00	1	3,45	0	0,00	3	3,00
Ürünün Piyasa Değeri	2	5,00	0	0,00	1	3,23	3	3,00
Ürün Desteği ve Getirisi	1	2,50	0	0,00	0	0,00	1	1,00
Alışkanlık ve İklim Şartları	1	2,50	0	0,00	0	0,00	1	1,00
Piyasa Değeri ve Alışkanlık	1	2,50	0	0,00	0	0,00	1	1,00
Beslenme ve Ürün Getirisi	1	2,50	0	0,00	0	0,00	1	1,00
Su Durumuna Göre	1	2,50	0	0,00	0	0,00	1	1,00
Hayvancılık ve Múnavebe	1	2,50	0	0,00	0	0,00	1	1,00
Ortağın Fikri	1	2,50	0	0,00	0	0,00	1	1,00
Ürün Getirisi ve Çevre	1	2,50	0	0,00	0	0,00	1	1,00
Çevre	1	2,50	1	3,44	1	3,22	3	3,00
Bütçe ve Ürün Getirisi	0	0,00	2	6,90	1	3,23	3	3,00
Uzman Görüşü	0	0,00	2	6,90	0	0,00	2	2,00
Bütçe	0	0,00	1	3,45	1	3,22	2	2,00
Piyasa Değeri ve Múnavebe	0	0,00	0	0,00	1	3,23	1	1,00
Tarımının Kolay Olması	0	0,00	0	0,00	1	3,23	1	1,00
Toprak Durumu	0	0,00	0	0,00	1	3,22	1	1,00
Toplam	40	100,00	29	100,00	31	100,00	100	100,00

Elde edilen verilerden, bölgeye adapte olmuş, getirisi en yüksek ürünlerin, münavebe uygulanarak ekiminin tercih edildiği söylenebilir.

4.4.10. Tarımdaki Gelişmeleri Takip Etme Durumları

Bitkisel ürünlerde üretimi, verimliliği ve çeşitliliği arttırmanın yolu tarım sektöründeki gelişmeleri takip etmekten geçer. Bu amaçla incelenen işletmelerde tarım sektöründeki gelişmeleri nereden takip ediyorsunuz sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda işletme gruplarına göre elde edilen veriler çizelge 4.31’de sunulmuştur.

Çizelge 4.31. Tarımdaki Gelişmeleri Takip Etme Durumları

Tarımdaki Gelişmeleri Takip Etme Durumları	İşletme Grupları						Ortalama	
	1		2		3		Adet	%
	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Televizyon	19	47,50	12	41,38	10	32,26	41	41,00
Televizyon ve Gazete	6	15,00	3	10,34	4	12,90	13	13,00
Tarım Kuruluşları	5	12,50	3	10,34	3	9,68	11	11,00
Televizyon, Gazete ve Tarım Kuruluşları	3	7,50	6	20,69	2	6,45	11	11,00
Arkadaş	3	7,50	1	3,45	0	0,00	4	4,00
Televizyon ve Zirai İlaç Bayii	1	2,50	0	0,00	1	3,23	2	2,00
İnternet, Televizyon, Gazete ve Tarım Kuruluşu	1	2,50	2	6,90	7	22,58	10	10,00
Tarımda Gelişme Yok	1	2,50	0	0,00	0	0,00	1	1,00
Takip Etmiyorum	1	2,50	0	0,00	0	0,00	1	1,00
Arkadaş ve Zirai İlaç Bayii	0	0,00	1	3,45	0	0,00	1	1,00
İnternet	0	0,00	1	3,45	1	3,23	2	2,00
Televizyon ve Arkadaş	0	0,00	0	0,00	1	3,22	1	1,00
Televizyon ve Tarım Kuruluşu	0	0,00	0	0,00	2	6,45	2	2,00
Toplam	40	100,00	29	100,00	31	100,00	100	100,00

Üç gruba ayrılan işletmelerin tümünde görsel yayın araçlarından olan televizyonun en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Bunda yayına açılan tarım kanallarının çok büyük etkisi olmuştur. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (GTHB)

ve GTHB İl, ilçe müdürlüklerinin mesaj sisteminden işletmeler oldukça memnun olup, geliştirilmiş ve geniş kapsamlı olarak devamını beklemektedirler. Ayrıca köy ve kasabalarda görev yapan GTHB'ye bağlı TAR-GEL personeli ziraat mühendisleri ve veteriner hekimlerin tarımsal yayım çalışmalarında oldukça etkin rol aldıklarını ifade etmektedirler.

4.4.11. Çiftçilik Yapma Nedenleri

İşletmecilerin, çiftçilik yapma nedenleri gruplara göre incelenerek çizelge 4.32'de sunulmuştur.

Çizelge 4.32. Çiftçilik Yapma Nedenleri

Çiftçilik Yapma Nedenleri	İşletme Grupları						Ortalama	
	1		2		3			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Arazim Boş Kalmamın	17	42,50	4	13,79	9	29,03	30	30,00
Başka İşim Yok	16	40,00	15	51,72	10	32,26	41	41,00
Ata Mesleği	3	7,50	0	0,00	1	3,23	4	4,00
Geçim Kaynağım	2	5,00	5	17,24	3	9,67	10	9,00
Mesleğim	1	2,50	3	10,35	4	12,90	8	7,00
Yan Gelir Elde Etmek	1	2,50	1	3,45	1	3,23	3	2,00
Çiftçiliği Seviyorum	0	0,00	1	3,45	2	6,45	3	3,00
Alışkanlık	0	0,00	0	0,00	1	3,23	1	1,00
Toplam	40	100,00	29	100,00	31	100,00	100	100,00

İncelenen işletmelerde, üreticiler genel olarak arazilerinin boş kalmaması, başka işlerinin olmaması ve çiftçiliğin geçim kaynakları olması nedeniyle yapıklarını bildirmişlerdir. Bu üç sebep işletmecilerin çiftçilik yapma nedenlerinin %80'ini kapsamaktadır.

4.4.12. Ürün Deseni Durumu

Tarımsal üretimin kendi ekolojisine uygun alanlarda yoğunlaşması, desteklenmesi, örgütlenmesi, ihtisaslaşması, entegre bir şekilde yürütülmesi ve tarım envanterinin hazırlanması amacıyla 30 adet tarım havzası tespit edilmiştir (Resmi Gazete, 23 Temmuz, 2009). Araştırma Bölgesi Kıyı Akdeniz Havzası içerisinde yer almaktadır. Ürün bazında fark ödemesi destekleri kapsamındaki ürünler havzalara göre belirlenmiştir. Üreticilerimizin ürün desenini belirlerken tarım havzalarını dikkate almaları gerekmektedir.

Çizelge 4.33. İncelenen İşletmelerde Ürün Deseni Değişikliği ile İlgili Fikirler

İşletme Grupları	Ürün Deseninde Değişiklik Yapmayı Düşünüyor		Ürün Deseninde Değişiklik Yapmayı Düşünmüyor		Alternatif Ürün Sunulursa Değişiklik Yapmayı Düşünüyor		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	8	20,00	31	77,50	1	2,50	40	100,00
2	6	20,69	22	75,86	1	3,45	29	100,00
3	4	12,90	24	77,42	3	9,68	31	100,00
Ortalama	18	18,00	77	77,00	5	5,00	100	100,00

İşletmelerin, münavebede yer verdikleri ürünlerde değişiklik yapmayı düşünüp, düşünmedikleri gruplara göre incelenerek, sonuçları çizelge 4.33’de verilmiştir.

İşletmeler %77,00 oranında ürün deseninde değişiklik yapmayı düşünmediklerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında incelenen Osmaniye İl merkezi ve ilçelerinde, Kıyı Akdeniz Tarım havzasında fark ödemesi için desteklenen ürünler ekilmekte olup, ürün deseni ile ilgili bir sorun bulunmamaktadır. 2012 yılında Kıyı Akdeniz Havzasında fark ödemesi desteği için belirlenen ürünler; Arpa, Buğday, Çavdar, Çeltik, Dane Mısır, Kanola, Kuru Fasulye, Pamuk, Nohut, Triticale, Yağlık Ayçiçeği, Yulaf ve Zeytinyağı’dır.

4.4.13. Yerfıstığı Yetiştirme Nedenleri

Ülkemizde yerfıstığı ekim alanının %37'sini, üretimin ise %40'ını gerçekleştiren Osmaniye ilinde, yerfıstığı yetiştirme nedeniniz nedir sorusuna verilen cevaplar gruplara göre incelenerek, sonuçları çizelge 4.34'de verilmiştir.

Çizelge 4.34. Yerfıstığı Yetiştirme Nedenleri

Yerfıstığı Yetiştirme Nedenleri	İşletme Grupları						Ortalama	
	1		2		3			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Kazancı Daha İyi	24	60,00	19	65,52	24	77,42	67	67,00
Alışkanlık	4	10,00	0	0,00	2	6,45	6	6,00
Kazancı Daha İyi ve Alternatif Ürün Yok	3	7,50	1	3,45	0	0,00	4	4,00
Sapı Hayvan Yemi ve Kazancı Daha İyi	2	5,00	2	6,89	0	0,00	4	4,00
Alternatif Ürün Yok	2	5,00	5	17,24	1	3,23	8	8,00
Münavebe ve Sapı Hayvan Yemi	1	2,50	0	0,00	0	0,00	1	1,00
Alışkanlık ve Kazancı Daha İyi	1	2,50	0	0,00	0	0,00	1	1,00
Kazancı Daha İyi ve Riski Az	1	2,50	1	3,45	0	0,00	2	2,00
Ortağım Ektiği İçin	1	2,50	0	0,00	0	0,00	1	1,00
Pazarı Osmaniye	1	2,50	0	0,00	0	0,00	1	1,00
Bölgeye Uygun	0	0,00	1	3,45	0	0,00	1	1,00
Tarımını Seviyorum	0	0,00	0	0,00	2	6,45	2	2,00
Fıstık İşleme Tesisimiz Var	0	0,00	0	0,00	1	3,23	1	1,00
Alışkanlık ve Tarımı Kolay	0	0,00	0	0,00	1	3,22	1	1,00
Toplam	40	100,00	29	100,00	31	100,00	100	100,00

Elde edilen verilerden, kazancın daha fazla olmasının yerfıstığı ekiminin tercih edilmesinde en önemli faktör olduğu söylenebilir, fakat ürün desteğinin olmaması, hasadının zor ve masraflı olması, iş gücünü fazla gerektirmesi ve bakım işlemlerinin zor olması yerfıstığı tarımında, alternatif ürün olan dane mısırla rekabette önemli bir sorun olarak durmaktadır.

4.4.14. Yerfıstığı Yerine Alternatif Ürün Yetiştirme Durumu

Çalışma kapsamında yerfıstığı yetiştirin işletmelerin, yerfıstığı tarımı yapmadıkları takdirde hangi ürünü tercih edecekleri işletme gruplarına göre irdelenmiş ve çizelge 4.35’de belirtilmiştir.

Çizelge 4.35. Yerfıstığı Yerine Alternatif Ürün Yetiştirme Durumu

Yerfıstığı Tarımı Yapmasınız Hangi Ürünü Yetiştirirdiniz	İşletme Grupları						Ortalama	
	1		2		3			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Dane Mısır	21	52,50	23	79,30	24	77,42	68	68,00
Buğday	6	15,00	1	3,45	1	3,23	8	8,00
Dane Mısır ve Buğday	4	10,00	2	6,90	3	9,68	9	9,00
Ürün Yetiştirmezdim	3	7,50	1	3,45	0	0,00	4	4,00
Silaj Mısır	2	5,00	0	0,00	0	0,00	2	2,00
Soya Fasulyesi	1	2,50	0	0,00	0	0,00	1	1,00
Yağlık Ayçiçeği	1	2,50	0	0,00	0	0,00	1	1,00
Pamuk ve Dane Mısır	1	2,50	0	0,00	0	0,00	1	1,00
Ortak Ne Ekerse	1	2,50	0	0,00	0	0,00	1	1,00
Silaj Mısır ve Buğday	0	0,00	1	3,45	0	0,00	1	1,00
Hayvancılık Yapardım	0	0,00	1	3,45	0	0,00	1	1,00
Pamuk	0	0,00	0	0,00	1	3,23	1	1,00
Pamuk ve Soya Fasulyesi	0	0,00	0	0,00	1	3,22	1	1,00
Marul	0	0,00	0	0,00	1	3,22	1	1,00
Toplam	40	100,00	29	100,00	31	100,00	100	100,00

Sonuç itibarı ile yerfıstığının en büyük rakibinin dane mısır olduğu görülmektedir. İşletmeler, dane mısırı tercih etmelerinin sebeplerini, tarımı ve bakımının kolay olması, işçiliğinin az olması, ürün desteğinin bulunması ve alternatif ürünlerin olmaması olarak belirtmektedirler.

4.4.15. İkinci Ürün Yetiştirme Durumu

Tarım arazilerini sulama imkanı bulunan çiftçilerimizin iklim şartları uygunsu, ikinci ürün tarımı yaparak tarımsal üretim miktarını ve gelirlerini arttırma imkanları bulunmaktadır. Çalışma kapsamında işletmelerimizin ikinci ürün tarımı yapıp, yapmadıkları işletme gruplarına göre incelenmiş ve sonuçları çizelge 4.36'da belirtilmiştir.

Çizelge 4.36. İncelenen İşletmelerde, İkinci Ürün Yetiştirme Durumu

İşletme Grupları	İkinci Ürün Tarımı Yapıyor		İkinci Ürün Tarımı Yapmıyor		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	26	65,00	14	35,00	40	40,00
2	14	48,28	15	51,72	29	29,00
3	21	67,74	10	32,26	31	31,00
Ortalama	61	61,00	39	39,00	100	100,00

Ortalama olarak %61,00 oranında ikinci ürün tarımı yapılmaktadır. İkinci ürün tarımı yapan işletmelerin oranı %48,28 ile %67,74 arasında değişmekte olup en fazla ikinci ürün tarımı yapan işletmeler %67,74 oranla üçüncü grup işletmeler, en az ikinci ürün tarımı yapan işletmeler %48,28 oranla ikinci grup işletmelerdir.

İkinci ürün tarımının önündeki en büyük engel, incelenen işletmelerden edindiğim kazanımlara göre sulama kaynaklarının yetersiz olmasıdır.

Sumbas ilçesinde 2012 yılında barajdan suyun sınırlı ve ürün grubuna göre verilmesi nedeniyle, sulama gerektiren birinci ürün ve ikinci ürün tarla bitkileri ekiminde sorunlar yaşanmış, bölge halkı kendi arazilerine yazlık ürün ekememiş, başka ilçelerden arazi kiralarak ekmek zorunda kalmışlardır.

Çizelge 4.37. İkinci Ürün Olarak Yetiştirilen Ürünler

İkinci Ürün Olarak Yetiştirdiğiniz Ürünler	İşletme Grupları						Ortalama	
	1		2		3		Adet	%
	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Yerfıstığı ve Dane Mısır	8	30,77	4	28,57	10	47,62	22	36,06
Silaj Mısır ve Dane Mısır	4	15,38	1	7,14	1	4,76	6	9,84
Silaj Mısır ve Yerfıstığı	4	15,38	2	14,29	3	14,29	9	14,75
Silaj Mısır	4	15,38	2	14,29	0	0,00	6	9,84
Dane Mısır	3	11,54	1	7,14	0	0,00	4	6,56
Yerfıstığı	1	3,85	1	7,14	6	28,57	8	13,11
Soya	0	0,00	0	0,00	1	4,76	1	1,64
Yerfıstığı ve Soya Fasulyesi	1	3,85	0	0,00	0	0,00	1	1,64
Yerfıstığı, Dane Mısır ve Silaj Mısır	1	3,85	3	21,43	0	0,00	4	6,56
Toplam	26	100,00	14	100,00	21	100,00	61	100,00

İkinci ürün tarımı yapılan ürünler çizelge 4.37’de incelenmiş olup en yaygın olarak yetiştirilen tarım ürünleri dane mısır, yerfıstığı ve silaj mısırdır.

4.4.16. ÇKS ve Türkvat Kaydı Durumu

ÇKS Kaydı; tarımsal ürünlerin desteklenmesinde, gübre, mazot ve toprak tahlili desteklemelerinden faydalanılmasında, kırsal kalkınma yatırımları kapsamında %50 hibe ile dağıtımı yapılan tarım alet ve ekipmanlarının müracaatında, yetiştirilen ürün ve hayvanın %50 devlet destekli sigortalatılmasında mutlaka yaptırılması gereken, bağlı olduğu ilçe veya merkezdeki tarım teşkilatlarına başvurusu yapılan ve her sene yenilenen çiftçi kayıdır. Sağlıklı tarım politikalarının oluşturulması, güncellenmesi, geliştirilmesi ve tarımsal desteklemelerin denetlenebilir, izlenebilir bir şekilde yürütülmesini sağlayan kayıt sistemidir.

Türkvat kaydı; Sığır Cinsi Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği çerçevesinde oluşturulan işletmelerin, yetiştiricilerin ve sığır cinsi hayvanların kimlik bilgilerinin kayıt altına alındığı veri tabanıdır.

Çizelge 4.38. ÇKS ve Türkvat Kaydı Durumu

İşletme Grupları	ÇKS veya Türkvat Kaydı olan İşletme Sayısı		ÇKS veya Türkvat Kaydı olmayan İşletme Sayısı		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	25	62,50	15	37,50	40	100,00
2	22	75,86	7	24,14	29	100,00
3	22	70,97	9	29,03	31	100,00
Ortalama	69	69,00	31	31,00	100	100,00

İşletmelerin incelenmesi neticesinde, ÇKS ve Türkvat kaydının ortalama %69,00 oranında olduğu tespit edilmiştir. İşletme gruplarına göre %65,50 ile %75,86 oranında değiştiği belirlenmiştir. Kaydı en fazla bulunan işletmeler %75,86 ile ikinci grup işletmeler, en az bulunan işletmeler ise %62,50 ile birinci grup işletmelerdir (Çizelge 4.38). İşletmelerin önemli bir kısmı tapuları olmadığı için ve kiraya tuttıkları arazilerin, arazi sahiplerince şartlı olarak verilmesi nedeniyle ÇKS' ye kayıt yaptıramadıklarını belirtmişlerdir.

4.4.17. Tarım Sigortası (TARSİM) Yaptırma Durumu

TARSİM; tüm bitkisel ürünlerin üretiminde karşılaşılan don, sel, hortum, dolu, vb. olumsuz durumlarla, hayvanların ölüm risklerine karşı, işletmeler tarafından yaptırılması halinde %50'si devlet tarafından karşılanan tarım sigortasıdır. Üreticilerden toplanan primler havuzda birikmekte, bitkisel ve hayvansal üretimde bir sorun yaşandığı takdirde eksper raporuna göre zararları bu havuz tarafından karşılanmaktadır. Sigortanın yaptırılması için mutlaka ÇKS veya Türkvat kaydının bulunması gerekmektedir.

Çizelge 4.39. İşletmelerin Tarım Sigortası (TARSİM) Yaptırma Durumları

İşletme Grupları	TARSİM Yaptıran İşletme Sayısı		TARSİM Yaptırmayan İşletme Sayısı		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	2	5,00	38	95,00	40	100,00
2	3	10,34	26	89,66	29	100,00
3	6	19,35	25	80,65	31	100,00
Ortalama	11	11,00	89	89,00	100	100,00

İşletmelerin tamamı TARSİM'in ne olduğunu bilmektedir. İşletmelerin Tarım Sigortası (TARSİM) yaptırma durumları çizelge 4.39'da incelenmiştir. Ortalama olarak %11,00 oranında tarım sigortası yaptırılmaktadır. Sigorta yaptırma oranı en yüksek işletmeler %19,35 ile üçüncü grup işletmelerdir, en düşük olan işletmeler ise %5,00 ile birinci grup işletmelerdir. Sigorta yaptırma oranının genel olarak çok düşük olduğu söylenebilir. Sigorta yaptıran işletmelerin büyük bir çoğunluğu, yarfıstığının meyveleri toprak altında oluştuğu için sigorta yaptırmadıklarını, diğer tarımsal ürünleri ve hayvan varlıklarını sigortalattıklarını belirtmişlerdir.

4.4.18. Tarımsal Kooperatif veya Birliğe Üyelik Durumu

Kooperatifçilik deyim olarak, geniş anlamda ekonomik işbirliğini ifade etmektedir. Örgütlenmiş işbirliği olarak da tanımlanan kooperatifçilik daha çok üretim, pazarlama, satın alma ve hizmet alanlarında daha sık görülmektedir. Fakat her türlü işbirliği kooperatifçilik anlamına gelmemektedir. Kooperatifçiliğin var olabilmesi için bu oluşuma dahil olan kişilerin ortaklığından meydana gelen bir dayanışmanın bulunması gerekmektedir. Ortaklarının belirli bir amaca ulaşmaları için oluşturdukları dayanışma ve güç birliği kooperatifin var oluş nedenini meydana getirir (Açıl, 1980).

Kooperatif sayesinde insanlar yalnız kendi çıkarlarını değil kooperatife üye olan diğer kişilerin de çıkarlarını düşünürler. İnsanların karşılaştıkları ekonomik problemlerin çözümünde kooperatifçilik anahtar rol oynamaktadır. Kooperatifçilikte birlikte çalışma, yardıma hazır olma ve ekonomik bir örgüt meydana getirme gibi özellikler de bulunmaktadır. Kooperatifler; ekonomik ve sosyal sorunlarını çözmek ve daha iyi olanaklara kavuşmak için kendi özgür isteklerine dayanarak bir araya gelen

kişilerin gerekli sermayeyi toplayarak kurdukları ve demokratik esaslara göre yönettikleri kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır (Bilgin, 1970).

Çiftçi örgütleri içinde en önemli yeri kooperatifler almaktadır. Çiftçiler, ekonomik haklarını korumak ve güç birliği yaparak üretim faaliyetlerinden daha fazla gelir sağlamak amacıyla tarımsal kooperatiflere ortak olurlar (TEPGE, 2006.)

Çizelge 4.40. İşletmelerin Kooperatif ve Birliklere Üyelik Durumları

İşletme Grupları	Kooperatif ve Birliklere Üye Olan İşletme Sayısı		Kooperatif ve Birliklere Üye Olmayan İşletme Sayısı		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	18	45,00	22	55,00	40	100,00
2	18	62,07	11	37,93	29	100,00
3	15	48,39	16	51,51	31	100,00
Ortalama	51	51,00	49	49,00	100	100,00

İncelenen işletmelerin ortalama olarak %51,00’i tarımsal kooperatif veya birliğe üyedir. Üyelik durumu en fazla olan işletmeler %62,07’lik oranla ikinci grup işletmeler, üyelik durumu en az olan işletmeler ise %45,00 oranla birinci grup işletmelerdir (Çizelge 4.40).

Çizelge 4.41. Kooperatif ve Birliklerce Verilen Hizmetten Memnuniyet Durumları

İşletme Grupları	Kooperatif ve Birliklerin Verdiği Hizmeti Yeterli Buluyorum		Kooperatif ve Birliklerin Verdiği Hizmeti Yeterli Bulmuyorum		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	12	66,67	6	33,33	18	100,00
2	13	72,22	5	27,78	18	100,00
3	12	80,00	3	20,00	15	100,00
Ortalama	37	72,55	14	27,45	51	100,00

İşletmeler ortalama olarak %72,55 oranında, verilen hizmetleri yeterli bulmaktadır (Çizelge 4.41). İşletmeler; kooperatiflerden traktör, alet ekipman, tarımsal kredi ve girdi almaktadır. Verilen kredilerin, vade sürelerinin kısa olduğunu düşünen ve belirlenen faiz oranlarının sonradan arttırıldığını belirten işletmeler bulunmakta olup, bu konuda düzenlemeler ve düzeltmeler yapılmasını talep etmektedirler.

4.4.19. Kırsal Kalkınma Yatırımlarından Faydalanma Durumu

Tarımsal mekanizasyon, tüm üretim teknolojilerinin uygulanabilmesi ve söz konusu uygulamaların niteliğinin artırılabilmesi için zorunlu ve gereklidir. Ayrıca yeni teknolojilerle birim alanda sağlanan yüksek nitelik ve nicelikli üretim, tarımsal mekanizasyon yardımıyla zamanında tamamlanabilir. O halde, her yeni teknolojinin ileri tarımsal mekanizasyon uygulamalarına gereksinim gösterdiği söylenebilir (Kabaş, 2012).

Üreticilerimizin modern, tekniğine uygun tarım yapabilmelerinin sağlanması, rekabet güçlerinin artırılması ve desteklenmesi kapsamında %50 devlet destekli alet ekipman başvuruları ve neticeleri işletme gruplarına göre incelenmiş, sonuçları çizelge 4.42. ve 4.43'de verilmiştir.

Çizelge 4.42. İşletmelerin %50 Hibeli Alet-Ekipman Desteklerine Başvurma Durumları

İşletme Grupları	%50 Hibeli Alet-Ekipman Desteğine Başvuran İşletme Sayısı		%50 Hibeli Alet-Ekipman Desteğine Başvurmayan İşletme Sayısı		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	11	27,50	29	72,50	40	100,00
2	5	17,24	24	82,86	29	100,00
3	14	45,16	17	54,84	31	100,00
Ortalama	30	30,00	70	70,00	100	100,00

Ortalama olarak %30,00 oranında başvuru yapılmıştır. En yüksek başvuruyu %45,16 ile 3. Grup işletmeler yapmış, en az başvuruyu ise %17,24 ile 2. Grup işletmeler yapmıştır (Çizelge 4.42). Başvuru düzeyinin düşük kalmasının nedeni, inceleme neticesinde elde edilen kazanımlara göre işletmelerin gerekli şartları taşımaması, özellikle tapu miktarının yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır.

Çizelge 4.43. İşletmelerin %50 Hibeli Alet-Ekipman Desteklerinden Faydalanma Durumları

İşletme Grupları	%50 Hibeli Alet-Ekipman Desteğinden Faydalanan İşletme Sayısı		%50 Hibeli Alet-Ekipman Desteğinden Faydalanamayan İşletme Sayısı		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	7	63,64	4	36,36	11	100,00
2	2	40,00	3	60,00	5	100,00
3	7	50,00	7	50,00	14	100,00
Ortalama	16	53,33	14	46,67	30	100,00

Çalışma kapsamında işletmelerin %50 hibeli Alet- Ekipman desteklerinden faydalanma durumları çizelge 4.43’de incelenmiştir. Başvuru yapanlar, ortalama olarak %53,33 oranında bu desteklemeden faydalanmıştır. Birinci grup işletmelerden, başvurusu olan işletmelerin %63,64’ü bu destekten faydalanmış, pülverizatör, endüstri bitkileri mibzeri, direkt ekim endüstri bitkileri mibzeri ve bahçe çapa makinesi almışlardır.

İkinci grup işletmelerden, başvurusu olan işletmelerin %40,00’ı bu destekten faydalanmış, direkt ekim endüstri bitkileri mibzeri ve bahçe çapa makinesi almışlardır.

Üçüncü grup işletmelerden, başvurusu olan işletmelerin %50,00’si bu destekten faydalanmış, endüstri bitkileri mibzeri, sap parçalama makinesi, pülverizatör, goble-disk ve çapa makinesi almışlardır.

Genel olarak başvuru şartları nedeniyle müracaatlar yeterli miktarda olmamıştır. Fakat başvuranların yarısı bu desteklemeden faydalanmıştır. Çiftçiler bu uygulamayı beğenmekte ve ayrılan kaynak miktarının artırılmasını talep etmektedirler. Ayrıca yerfıstığı söküm makinesinin de bu kapsama alınması yönünde talepleri bulunmaktadır.

4.5. İşletmelerde Üretim Tekniği ve Materyal Kullanımı

4.5.1. Toprak Hazırlığı

Yerfıstığı tarımı için en uygun toprak; iyi drene olmuş, gevşek yapılı, kumlu tınlı topraklardır. Yerfıstığı ana ürün olarak yetiştirilecek ise; tarla sonbaharda ön bitkinin hasadından sonra pullukla 20-25 cm derinlikte sürülür. Kışı bu şekilde geçiren

toprak, ilkbaharda yüzlek olarak kültivatör ile karıştırılır. Gübre ekim sırasında mibzerle verilemeyecek ise, ekim öncesi fırfır denilen aletler ile tarlaya serpilir ve goble ile toprağa karıştırılır. Daha sonra, üzerinden tapan veya merdane geçirilerek toprak yüzeyi hafifçe bastırılır. Yerfıstığı ikinci ürün olarak ekilmek istendiğinde; buğday hasadından sonra anız temizlenir ve toprakta yeterince tav yok ise, tarla sulanarak tava gelmesi sağlanır. Toprak tava geldiğinde, kültivatör veya diskaro ile normal derinlikte (10 cm) işlenir. Daha sonra, gübre verilerek goble ile karıştırılır.  zerinden tapan veya merdane geçirilerek tarla ekime hazır hale getirilir. Hazırlanan tarlaya vakit geçirilmeden ekim yapılmalıdır. Yerfıstığı ekimi yapılacak tarla, kesinlikte toprak tava gelmeden işlenmemelidir. Aksi takdirde, toprak işleme sırasında meydana gelen kesekler, yerfıstığı iğnelerinin (ginofor) toprağa girmesini engeller ve verimin azalmasına neden olur. Yerfıstığı, kumsal topraklarda yetiştirildiği için, belirli bir süre sonra 35-40 cm derinde sert bir tabaka oluşur (taban taşı) ve bu tabaka yerfıstığı köklerinin derine inmesini engeller. Bunun neticesinde bitki, topraktaki su ve besin maddelerini yeterince alamadığı için, normal bir gelişme gösteremez. Bu nedenle, yerfıstığı tarımı yapılan tarlalarda 3-4 yılda bir defa olmak üzere, 90 cm derinden taban patlatması yapılmalıdır (Arioğlu, 1999).

İncelenen işletmelerde ortalama 7 kez sürüm yapılmaktadır. Toprak hazırlığı yapılırken pulluk, kültivatör, goble-disk, patlatma, izel ve tapan gibi alet makineler kullanılmaktadır. Düziçi ilçesindeki bazı işletmelerde toprak yapısından dolayı, ikilemede yine pulluk tercih edilmektedir. Kullanılan aletler toprak yapısına, ürünün ana veya ikinci ürün olmasına göre değişmektedir. Toprak işlemede kullanılan ekipmanlar doğru kullanılmakta olup, toprak hazırlamada herhangi bir hata ve problem bulunmamaktadır.

Çalışma kapsamında işletmelerin ekim öncesi veya ekimle birlikte organik kökenli gübre verip vermedikleri incelenmiştir. İncelenen işletmeler ortalama olarak %28,00 oranında organik gübre kullanmaktadır. Birinci grup işletmelerin %40,00'ı organik gübre kullandığını, %60,00'ı kullanmadığını belirtmiştir. Kullanan işletmeler ortalama olarak iki yılda bir organik gübre kullanmaktadırlar. Organik gübre olarak ahır gübresi ve jips kullanmışlardır. Jipsi dekara 50 kg ortalama ile atarken, hayvan gübresini dekara ortalama 1.500 kg olarak kullanmaktadırlar. İkinci grup işletmelerin %17,24'  organik kökenli gübre kullanırken, %82,76'sı kullanmadığını belirtmiştir.

Kullanan işletmeler ortalama olarak üç yılda bir organik gübre kullanmaktadır. Organik gübre olarak ahır gübresi ve jips kullanmışlardır. Jipsi dekara 50 kg ortalama ile atarken, hayvan gübresini dekara ortalama 1.250 kg olarak kullanmaktadırlar. Üçüncü grup işletmelerin %22,58'i organik kökenli gübre kullanırken, %77,42'si kullanmadığını belirtmiştir. Kullanan işletmeler ortalama olarak üç yılda bir organik gübre kullanmaktadırlar. Organik gübre olarak ahır gübresi, jips ve leonardit kullanmışlardır. Ahır gübresini dekara ortalama 2.000 kg, jipsi dekara ortalama 50 kg ve leonarditi dekara ortalama 25 kg olarak kullanmaktadırlar.

4.5.2. Ekim

Yerfıstığı ana ürün olarak ekilmek istendiğinde, toprak sıcaklığının 13-15°C'nin üzerine çıkması gerekmektedir. Genellikle 10 Nisan - 20 Mayıs tarihleri arasında ana ürün yerfıstığı ekimleri yapılmaktadır (Arıoğlu, 2013).

İncelenen işletmelerde birinci ürün yerfıstığı ekimine Nisan ayının 10'undan sonra başlanmakta ve Mayıs ayının 15'ine kadar devam etmektedir. İşletmeler Mayıs ayının 15'inden sonra yerfıstığı ekimini tercih etmemektedirler. İncelenen işletmeler; birinci ürün yerfıstığının ekim zamanının belirlenmesinde, geçmiş tecrübelerine ve hava koşullarına göre karar vermektedirler. İkinci ürün yerfıstığı ekimine ise buğday hasadını müteakip toprak hazırlığı yapılarak başlanmaktadır. Buda haziran ayı içerisinde gerçekleşmektedir. İkinci ürün tarımında, birinci ürün tarımında yapılan toprak işleme ve hazırlıklardan daha az işlem yapılmaktadır. İşletmelerin tamamı ekimde gübre ve tohum gözleri ayrı bulunan mibzer kullanmaktadır, fakat işletmelerin büyük bir kısmı taban gübresini ekimden önce fıfırta vermektedir. Ekim tarihi konusunda, işletmeler gerekli bilgi, deneyim ve beceriye sahip durumdadırlar.

Yerfıstığında ekim sıklığı; ekim zamanına, yetiştirilecek çeşidin gelişme formuna ve toprak yapısına göre değişmektedir. Hafif bünyeli kumsal topraklarda ve ana ürün ekimlerinde geniş sıralı, ikinci ürün ekimlerinde ve orta bünyeli topraklarda ise dar sıralı ekim yapılmalıdır. Yerfıstığı tarımında ekim sıklığı, değişen koşullara göre şu şekilde düzenlenmelidir. Birinci (ana) üründe 70 x 15 cm, ikinci üründe ise 70 x 10 cm aralıklarla ekim yapılmalıdır. Ekim sıklığına bağlı olarak dekardaki bitki sayısı 9.500-14.000 adet arasında değişmektedir. Dekara kullanılacak tohumluk miktarı da yine ekim

sıklığına göre 9,5-14,0 kg arasında değişmektedir. Makineli hasatta ekim sıklığı arttıkça, hasat kaybı azalmakta ve verimde önemli artışlar olmaktadır. Bölgemizde yarı yatık ile yatık arasında büyüme özelliğine sahip, NC-7 yerfıstığı çeşitleri ekilmektedir. Bu nedenle, sıra arası 70 cm, sıra üzeri ise, 13-15 cm arasında değişmektedir (Arioğlu, 2013).

İncelenen İşletmeler yerfıstığı ekimini 70 cm sıra arası, 5 ila 18 cm arasında değişen sıra üzeri mesafeye yapmaktadırlar, ikinci ürün tarımında sıra üzeri mesafeyi hastalık nedeniyle kurumlardan dolayı dar tutmaktadırlar. Uygulanan sıra arası ve sıra üzeri mesafelerde hatalı işlem bulunmamaktadır.

Ekim derinliği, toprak yapısına göre değişmektedir. Kumsal topraklarda 6-7 cm. derinlikte, biraz ağır topraklarda ise 5-6 cm derine ekim yapılmalıdır. 1980'li yıllardan sonra ülkemize havalı mibzerler girmiş ve bugün yerfıstığı ekiminde bu makineler yaygın olarak kullanılmaktadır. Havalı mibzerlerle yapılan ekimlerde, plakaların delikleri genişletilmelidir (Arioğlu, 2013).

İncelenen işletmeler ekim derinliğini; toprağın tav durumuna, toprak yapısına göre ve birinci veya ikinci ürün olmasına göre 4 ila 10 cm arasında tuttuklarını bildirmişlerdir. Ekim derinliğinde bazı işletmelerin gereğinden fazla derine ekim yaptıkları düşünülmektedir. Ekim derinliği konusunda Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının İl ve İlçe Müdürlüklerince eğitim ve yayım çalışması yapılması gerekmektedir.

Yerfıstığı tohumları ekim öncesinde toprak altı zararlılarına ve tohumla geçen hastalıklara karşı ilaçlanmalıdırlar (Arioğlu, 2013). İncelenen işletmelerin ortalama olarak %85,00'i ekim öncesi tohum ilaçlaması yapmakta, %15'i tohum ilaçlaması yapmamaktadır. Tohum ilaçlaması yapmayan işletmeler, ilacı tohumla karıştırırken kabuğunun zarar gördüğünü ve çimlenmediğini, bu yüzden tohum ilaçlaması yapmadıklarını belirtmişlerdir. Tohum kabuğunun zarar görmesini engellemek için hassas davranılmalı ve mutlak surette tohum ilaçlaması yapılmalıdır. Tohum ilaçlaması konusunda tarım teşkilatlarının eğitim ve yayım çalışması yapılması gerekmektedir.

Dekara kullanılacak tohumluk miktarı ekim sıklığına göre 9,5-14,0 kg arasında değişmektedir (Arioğlu, 2013). İncelenen işletmelerde ortalama olarak dekara 11,18 kg yerfıstığı tohumu kullanılmaktadır. Bu miktar birinci grup işletmelerde dekara 11,01 kg, ikinci grup işletmelerde 11,09 kg ve üçüncü grup işletmelerde ise 11,47 kg olarak

bulunmuştur. Birinci ürün yerfıstığı ekiminde ortalamanın altında yerfıstığı tohumu ekilebilmekte, ikinci ürün tarımında ise ortalamanın üzerinde tohum ekilebilmektedir. İşletmeler, ikinci ürün tarımında hastalıklar nedeniyle kurumadan dolayı seyrelmenin önüne geçmek için tohum miktarını fazla tuttuklarını belirtmektedirler. Dekara atılacak tohumun miktarını işletmeler, sıra arası ve sıra üzeri mesafe, bin dane ağırlığı, birinci ve ya ikinci ürün olması durumuna göre belirlemektedirler. Yerfıstığı ekimini incelenen işletmelerin tamamı mibzer ile yapmaktadır, ekimde iç fıstık kullanılmaktadır. Ekim normunun belirlenmesinde işletmelerde hatalı bir işlem bulunmamaktadır.

4.5.3. Tohumluk Kullanımı

Bugün ülkemizde üretimi yapılan çeşitler Virjinya (çerezlik) tipinden olup, saplar yatık ve yarı yatık olarak gelişmektedirler. Bunlardan en yaygın olanları Çom ve NC-7 çeşitleridir. NC-7 çeşidi, kumsal topraklarda daha fazla verim vermektedir; ancak demir noksanlığına daha duyarlı olmakta, özellikle kireçli topraklarda yapraklarında sararmalar ortaya çıkmaktadır. Çom çeşidi, demir noksanlığına daha toleranslıdır. NC-7 çeşidi, daha erkenci olduğundan ikinci ürün ekilişlerinde tercih edilmelidir. NC-7 çeşidi yüksek verim, düşük kabuk oranı, çerezlik özelliklerinin çok iyi olması gibi özellikleri nedeniyle ekim alanı gittikçe artmaktadır. NC-7'ye benzer özellikler taşıyan ve daha verimli olup sonradan tescil ettirilen BATEM-5025, Arıoğlu- 2003, Halisbey, Sultan ve Osmaniye-2005 çeşitlerinin de ekim alanlarının yaygınlaştırılması gerekir (BATEM, 2008).

Araştırma yapılan alan içerisinde üreticiler tarafından üç çeşit yerfıstığı tohumu kullanıldığı belirlenmiştir. Bunlar üreticilerin Amerikan fıstık dedikleri NC-7 çeşidi, yerli fıstık dedikleri Çom çeşidi ve Halisbey çeşitleridir. Buna göre, işletmelerin yetiştirdikleri yerfıstığı çeşitlerinin oransal olarak dağılımı incelendiğinde %90,00 oranıyla NC-7 çeşidi ilk sırada yer alırken, %6,00 oranı ile Çom çeşidi ikinci sırada, %4,00 oranı ile Halisbey çeşidi üçüncü sıradadır (Çizelge 4.44).

Çizelge 4.44. İşletmelerin Kullandıkları Yerfıstığı Çeşitlerinin Dağılımı (%)

İşletme Grupları	Tohum Çeşidi			Toplam
	Çom	Halisbey	NC-7	
1	5,00	0,00	95,00	100,00
2	6,90	6,90	86,20	100,00
3	6,45	6,45	87,10	100,00
Ortalama	6,00	4,00	90,00	100,00

İncelenen işletmeler, ettikleri çeşidi seçme nedenlerine %47,00 oranında kaliteli olup piyasada tercih edildiği için, %28,00 oranında alternatif tohum olmadığı için, %14,00 oranında verimli olduğu için, %7,00 oranında araştırdım, %4,00 oranında diğer sebepler cevapları vermişlerdir.

İşletmelerin incelenmesi neticesinde ekeceğiniz tohumları seçerken hangi hususları göz önüne alırsınız sorusuna verilen cevaplar genel olarak aynı olup, kaliteli olması-piyasada tercih edilmesi, verimli olması, yatık olması, hastalık ve zararlılara dayanıklı olması, erkenci olması, tohum seçiminde önem sırasına göre en önemli faktörler olarak ortaya çıkmaktadır.

Üretimde kullanılacak yerfıstığı tohumları iyi kalitede olmalıdır. Ülkemizde henüz standartlara uygun yerfıstığı tohumluğu üretilmemektedir. Üreticiler tohumlarını kendi ürünlerinden seçerek ayırmaktadırlar. Yerfıstığı üretiminde iç edilmiş tohumlar kullanılmaktadır (Arıoğlu, 1999). İncelenen işletmelerin %98'i kendi yetiştirdiği yerfıstığından tohum ayırdığını, %2'si ise ayırmadığını ifade etmiştir.

İncelenen işletmelerde ortalama olarak %15,00 oranında sertifikalı tohum kullanılmaktadır. Bu oran birinci grup işletmelerde %10,00, ikinci grup işletmelerde %24,14 ve üçüncü grup işletmelerde %12,90'dır. Sertifikalı tohumluk kullanım oranı çok düşük olup, sertifikalı kaliteli tohum üretimindeki problemler çözümlenmeli ve kullanımının teşvik edilmesi sağlanmalıdır.

4.5.4. Kimyasal Gübre Kullanımı

Tarımda esas amaç, kültür arazilerinden mümkün olan en yüksek verimi ve kaliteli ürünü elde etmektir. Bu amaca ulaşmak ise her şeyden önce toprakların

verimliliklerini arttıracak bir dizi kültürel tedbirlerin alınması ile mümkündür. Bu kültürel tedbirler arasında gübrelemeyi ilk sırada sayabiliriz. Ancak, gübreleme yapmak en kaliteli ve yüksek verim gücüne ulaşabileceğimize işaret etmez. Kaliteli tohum kullanma, zamanında ve etkili bir toprak işleme, iyi bir tohum yatağı hazırlama ve zararlı etmenlerle etkili bir mücadele birim alandan en yüksek verimi elde etmenin olmazsa olmaz şartlarından biridir. Fakat etkili ve doğru bir gübreleme, yukarıda sayılan faktörler arasında, tarımsal üretimin artırılmasında en önemli paya sahip olan faktördür. Kültür bitkileri tarafından topraktan kaldırılan, yağmur ve sulama suları ve erozyon ile topraktan uzaklaşan bitki besin maddelerinin gübreleme ile toprağa ilavesi için öncelikle toprak analizlerinin yapılması gereklidir (Toprak Gübre ve Su Kaynakları Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, 2010).

Çalışma kapsamında incelenen işletmelerin ortalama %24,00 oranında toprak tahlili yaptırdıkları belirlenmiştir. Birinci grup işletmelerde toprak tahlili yaptıran işletmeler %17,50 oranında, ikinci grup işletmelerde %17,24 oranında ve üçüncü grup işletmelerde %38,71 oranındadır. Toprak tahlili yaptıran işletmelerin tamamı toprak tahlili sonucuna göre gübreleme yapmaktadır. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İl ve İlçe Müdürlüklerince gerekli yayım çalışması yapılmasına rağmen toprak tahlili yaptıran oranı oldukça düşüktür. Bunda arazilerin parçalı ve kira olması ile bölgede yeterli sayıda laboratuvar bulunmamasının etkisi büyüktür. Bu sorunun giderilmesi için; birçok ilçede bünyesinde toprak ve yaprak analiz laboratuvarı bulunan ziraat odaları gerekli çalışmaları yapmalı, yeni laboratuvarların bölge çiftçisine kazandırılması sağlanmalıdır.

4.5.4.1. Kullanılan Kimyasal ve Yaprak Gübreleri

İşletmelerin yerfıstığı üretiminde uyguladıkları gübre çeşit ve miktarları Çizelge 4.45'de incelenmiştir.

Çizelge 4.45. İşletmelerde Yerfıstığı Üretiminde Uygulanan Gübre Çeşitlerinin Miktarı (kg/da)

İşletme Grupları	20.20.0	20.20+Zn	Üre	15.15.15	A.N. %26-33	A.S. %21	DAP %18.46	13.12.24	Toplam
1	10,25	0,00	5,50	8,50	14,50	1,88	2,88	0,00	43,51
2	10,52	0,00	5,00	5,00	12,93	3,28	5,17	0,00	41,90
3	4,52	0,65	4,84	8,23	12,58	3,55	7,42	0,81	42,60
Ortalama	8,55	0,20	5,15	7,40	13,45	2,80	4,95	0,25	42,75

Anket sonuçlarına göre dekara ortalama gübre kullanımı 42,75 kg olarak bulunmuştur. İşletme grupları itibariyle gübre kullanımı 41,90 kg ile 43,51 kg arasında değişmektedir (Çizelge 4.45). Benzer çalışmalarda dekara ortalama gübre kullanımı 36,13 kg ve 47,59 kg olarak bulunmuştur (Işık, 2003 ve Parlakay, 2011).

İşletmelerin yerfıstığı üretiminde uyguladıkları gübre çeşitlerinin dağılım çizelge 4.46'da incelenmiştir.

Çizelge 4.46. İşletmelerde Yerfıstığı Üretiminde Uygulanan Gübre Çeşitlerinin Dağılımı (%)

İşletme Grupları	20.20.0	20.20+zn	Üre	15.15.15	A.N. %26-33	A.S. %21	DAP %18.46	13.12.24	Toplam
1	23,56	0,00	12,64	19,54	33,32	4,32	6,62	0,00	100,00
2	25,11	0,00	11,93	11,93	30,86	7,83	12,34	0,00	100,00
3	10,61	1,53	11,36	19,32	29,53	8,33	17,42	1,90	100,00
Ortalama	20,00	0,47	12,04	17,26	31,43	6,58	11,63	0,59	100,00

İnceleme neticesinde dekara kullanılan 42,75 kg gübrenin; %31,43'ünü %26 ve 33'lük A.Nitrat, %20,00'sini kompoze (20-20-0), %17,26'sını kompoze (15-15-15), %12,04'ünü üre, %11,63'ünü kompoze (18-46-0), %6,58'ini A.Sülfat, %0,59'unu kompoze (13-12-24) ve %0,47'sini kompoze (20-20+zn) oluşturmaktadır. Ortalama olarak en fazla %26 ve 33'lük amonyum nitrat gübre çeşidi kullanılırken, en az kompoze (20-20+zn) çeşidi kullanılmaktadır (Çizelge 4.46).

Anket sonuçlarına göre; yerfıstığı üreticileri, üst gübrenin veriliş zamanına genel olarak 1.suyun önüne cevabı vermekle birlikte, 2.suyun önüne, 3.suyun önüne, 1. ve 3.suyun önüne, iğne atma öncesi, iğne atma sonrası, çiçeklenme dönemi, çiçekten sonra, ekimden 45 gün sonra, temmuz ve eylül ayı başında, 5 temmuz, 15 temmuz, haziran sonu, çiçeklenme öncesi ve sonrası, ilk su ile beraber yağmurlama ile

cevaplarında vermişlerdir. Üst gübreleme genel olarak sulama öncesi yapılmaktadır. Gübreleme zamanının belirlenmesinde herhangi bir sorun bulunmamaktadır.

İşletmelerin yerfıstığı üretiminde kullandıkları saf gübre miktarları çizelge 4.47'de incelenmiştir.

Çizelge 4.47. İşletmelerde Yerfıstığı Üretiminde Kullanılan Saf Gübre Miktarı (kg/da)

İşletme Grupları	Azot (N)	Fosfor (P)	Potasyum (K)
1	10,83	4,65	1,28
2	10,52	5,23	0,75
3	10,46	5,78	1,43
Ortalama	10,63	5,17	1,17

Anket sonuçlarına göre, ortalama olarak dekara saf 10,63 kg azot (N), 5,17 kg fosfor (P) ve 1,17 kg potasyum (K) kullanıldığı belirlenmiştir. Benzer çalışmalarda 9,67 ve 11,48 kg/da saf azot(N), 2,33 ve 4,44 kg/da saf fosfor(P), 1,16 ve 1,85 kg/da saf potasyum(K) verildiği tespit edilmiştir (Işık, 2003 ve Parlakay, 2011).

Yerfıstığı topraktaki besin maddelerini en iyi değerlendiren bitkilerden birisidir. A.B.D.'de yapılan bir araştırma; dekardan 392 kg fıstık ürünü ve 566 kg kuru sap elde edildiğinde, Yerfıstığı bitkileri tarafından bir dekardan; 26 kg N, 4,4 kg P₂O₅, 13 kg K₂O, 7,4 kg Ca ve 2,3 kg Mg kaldırıldığı hesaplanmıştır. Bu değerlerden de görüleceği gibi, yerfıstığı topraktan en fazla Azot, Potas ve Kalsiyum kaldırmaktadır (Arioğlu, 2013).

Uzun yıllar aynı yerde yerfıstığı tarımının yapılması durumunda, üst gübre olarak Azot uygulamasına gereksinim duyulmamaktadır. Bunun nedeni, yerfıstığının bir baklagil bitkisi olması nedeniyle, köklerinde yaşayan Rhizobium bakterileri sayesinde, havanın serbest azotunun toprağa bağlamasıdır. Yerfıstığının azot bağlayabilmesi için, toprakta yeterince Rhizobium bakterilerinin olması veya tohum ile birlikte aşılması gerekmektedir. Topraktaki bakteri sayısı artıkça, azot bağlama kapasitesi de artmaktadır (Arioğlu, 2013).

Yerfıstığı, bir yetiştirme sezonunda Rhizobium bakterileri sayesinde, yaklaşık 15,0 kg/da azot biriktirmekte, biriktirilen bu azotun büyük bir kısmı bitkiler tarafından kullanılmakta, % 30-40'ı ise toprakta kalmaktadır. Uzun yıllardan beri yerfıstığı yetiştirilen yerlerde, bir önceki yıl yapılan kontrollerde, yeterli sayıda nodozite oluşumu

tespit edilmiş ise, ekimle birlikte az miktarda azotlu gübre kullanılmalıdır. Bu koşullarda kullanılacak Azotlu gübre miktarı 4-6 kg/da (saf olarak) olmalıdır. Çimlenmeden sonraki 50. günde (yaklaşık çiçeklenme döneminde) bitkiler kontrol edilmeli, kök sisteminde yeterli sayıda nodotize oluşumu var ise, üst gübrelemeye gerek yoktur. Aksi takdirde, üst gübreleme yapılmalıdır. Yeni yerfıstığı ekilen yerlerde bakteri aşılması yapılmıyor ise, verilecek toplam azot miktarı 12-16 kg/da'a kadar çıkartılmaktadır. Ekimle beraber tabana, 20 kg/da DAP (18.46.0) gübresi verilmeli, üst gübre olarak ise, ilk suyun önüne 20 kg/da Amonium Nitrat (%33 N) gübresi verilmelidir. Daha sonra, üçüncü suyun önüne yeniden 20 kg/da Amonium nitrat (%33 N) gübresi daha verilmelidir. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, bir dekarlık alandan kaldırılan her 100 kg'lık ürün için, bitkiler tarafından 6,5-7,0 kg saf azot kaldırılmaktadır. Bu değerler göz önünde bulundurularak, dekardan elde edilecek verim hedeflerine göre azotlu gübreleme yapılmalıdır. Ayrıca, azotlu gübre hesaplamalarında, bakteri kullanımı da, göz önünde bulundurulmalıdır (Arioğlu, 2013).

Anket sonuçlarına göre, işletmelerin tamamı bakteri aşılması yapmadığını, uzun yıllardır yerfıstığı yetiştirdiklerini fakat yerfıstığı köklerinde nodül oluşumunu kontrol de etmediklerini belirtmişlerdir. Yerfıstığı yetiştirilen arazilerde kesinlikle bir önceki yılda nodozite oluşumu kontrolleri yapılmalı ve üst gübreleme buna göre yapılmalıdır. Bu konuda gerekli eğitim ve yayım çalışmaları Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İl ve İlçe Müdürlükleri tarafından yapılmalıdır.

İncelenen işletmelerde uzun yıllardır yerfıstığı tarımı yapıldığından, toprakta bakteri olduğundan hareketle işletmelerin dekara vermesi gereken saf azot miktarından iki kat daha fazla gübreleme yaptığı söylenebilir. Gübrelerin ham maddelerinin yurt dışı olduğu ve yüklü paralar ödediğimiz, üretim maliyetlerinin düşürülerek, karlılığın arttırılmasının mümkün olduğu, gereğinden fazla gübreleme yaparak toprak, çevre ve su kaynaklarını kirlettiğimiz düşünüldüğünde mutlak surette bu konu üzerinde çalışmalar yapılmalı, gerekirse kurulacak olan sonuç demonstrasyonları, tarla günleri ve çiftçi eğitim toplantıları ile çiftçi eğitim ve yayım çalışmaları yapılmalıdır.

Yerfıstığı bitkisi yetiştirme süresince topraktan fazla miktarda fosfor kaldırmamakla birlikte, ekimle beraber verilecek fosforlu gübre, yerfıstığında verim artışları sağlamaktadır. Fosfor, yerfıstığında meyve oluşumunu arttırmakta ve boş kapsül oranını azaltmaktadır. Ayrıca, bitkinin azot alımını teşvik etmektedir. Eksikliğinde,

yaprak ve meyveler tam olarak gelişemez ve küçük kalır, yaprak solgun mavimsi bir renge döner. Yerfıstığına verilecek fosforlu gübre miktarı, toprak tahlilleri neticesine göre hesaplanmalıdır. Toprak tahlilleri sonuçlarına göre dekardan 450 kg verim alınabilmesi için uygulanması gerekli fosfor miktarı Çizelge 4.48’de verilmiştir (Arıoğlu, 2013).

Çizelge 4.48. Yerfıstığı Tarımında Kullanılacak P₂O₅ Miktarı (Arıoğlu, 2013)

Analiz Sonucu Toprakta Bulunan P₂O₅ Miktarı (kg/da)	Uygulanması Gerekli P₂O₅ Miktarı (kg/da)
1,2-3,4	6,8-10,2
3,5-6,8	4,5-6,8
6,9-11,4	3,4-4,5

Anket sonuçlarına göre, incelenen işletmelerde toprak analizi sonuçları bilinmediğinden değerlendirme yapılmamıştır. İşletmelerin toprak analizi yapturmaları ve toprak analiz sonuçlarına gübre kullanmaları gerekmektedir. Üniversite ve Tarım Teşkilatlarınca ortak çalışma yapılarak sonuç demonstrasyonları kurulmalı, düzenlenecek tarla günleri ve çiftçi eğitim toplantıları ile çiftçilerin bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır.

Yerfıstığı yetiştirme süresi boyunca topraktan fazla miktarda K₂O kaldırmaktadır. Ancak, bu yargıdan hareketle yerfıstığı tarımında rastgele potasyumlu gübreleme yapılmamalıdır. Yerfıstığına verilen fazla miktardaki potasyum, bitkiler tarafından Ca alımını engellemekte ve toprak içerisine girmekte olan iğnelerin çürümesine neden olmaktadır. Potasyum eksikliğinde; bitki üzerindeki yaprak kenarlarında yanıklar şeklinde kurumalar meydana gelir. Potasyumun bitkideki en önemli etkisi, hastalıklara karşı dayanmayı artırmak ve tohumdaki yağ oranını yükseltmektir. Yerfıstığı tarımında kullanılması gerekli potasyumlu gübre miktarı, toprak analizlerine göre hesaplanmalıdır. Buna göre; dekardan 450 kg verim alınabilmesi için uygulanması gerekli K₂O miktarı Çizelge 4.49’da verilmiştir (Arıoğlu, 2013).

Çizelge 4.49. Yerfıstığı Tarımında Kullanılması Gerekli K₂O miktarı (Arıoğlu, 2013)

Analiz Sonucu Bulunan K₂O Miktarı (kg/da)	Uygulanması Gerekli K₂O Miktarı (kg/da)
9,3-13,6	13,6-18,1
13,7-24,9	9,0-13,6
25,0-39,6	4,5- 6,8

Anket sonuçlarına göre, incelenen işletmelerde toprak analizi sonuçları bilinmediği için değerlendirme yapılmamıştır. Toprak analizi sonuçlarına göre gübreleme yapılmalıdır.

Yerfıstığı bitkisi yetişme süresince topraktan fazla miktarda kalsiyum kaldırmamasına rağmen, kalsiyum yerfıstığı için çok önemli bir besin elementidir. Toprak asitliliği (pH) 5,9'un altına düştüğünde, mutlak surette kalsiyum gübrelemesine gereksinim duyulmaktadır (Çok kumlu topraklarda). Toprak analizlerine göre, topraktaki kalsiyum miktarı 33,6 kg/da'nın üzerine çıktığında, en yüksek verim alınmaktadır. Yerfıstığı bitkisi gereksinim duyduğu kalsiyumun %70'ini iğneleri ile almaktadır. Bu nedenle, doğrudan meyve içindeki tohumun oluşmasında kullanılmaktadır. Kalsiyum eksikliği halinde, boş meyve oranı artmakta ve tohumun çimlenmesi önemli oranda düşmektedir. Yapılan bir araştırmada; tohumdaki kalsiyum miktarı 500 ppm'in altına düştüğünde, tohumların çimlenme oranının %20'ye kadar düştüğu saptanmıştır. Ayrıca, kalsiyum eksikliği halinde, iğnelerde önemli ölçüde çürümeler meydana gelmekte ve tohumların iç kısımlarında kararmalar oluşmaktadır. Yapılan araştırmalar göre; toprak asitliliği 5,9'un altına düştüğünde, 35-45 kg/da CaO çiçeklenme-ginofor oluşturma devresinde bitkilerin üzerine verilmelidir. Topraktaki kalsiyumun toprak yüzüne 7-9 cm. mesafede olması, alımını kolaylaştırmaktadır. Yerfıstığı ekilen tarla toprağı çok kumlu ise kalsiyum eksikliği ortaya çıkar. Bölgemizdeki normal topraklarda kalsiyum eksikliği görülmez. Bunun yerine, Kalsiyum fazlalığı nedeniyle demir eksikli ortaya çıkmaktadır (Arıoğlu, 2013).

Bitki besin elementleri çeşitli sebeplerden dolayı toprak partiküllerine bağlanarak, bitkilere kökleri vasıtasıyla alınamayacak düzeyde yarayışsız hale geçebilir. Yapıpraktan gübreleme ile bu besin elementlerinin bitkiye acil olarak kazandırılması gerekir. Bitkilerde besin elementleri noksanlıklarından kaynaklanan semptomlar gözlemlendiğinde ve yaprak analizlerine göre eksiklik tespit edildiğinde, yapıpraktan

gübreleme ile hızlı ve etkili müdahale gerçekleştirilir. Bitki kök ortamının düşük sıcaklık, hastalık, havasızlık gibi faktörlerce olumsuz etkilendiği durumlarda yaprakтан gübreleme uygulanır. İşletmelerin yerfıstığı üretiminde yaprak gübresi kullanım durumları çizelge 4.48’de incelenmiştir.

Çizelge 4.50. İşletmelerin Yerfıstığı Üretiminde Yaprak Gübresi Kullanım Durumları

İşletme Grupları	Yaprak Gübresi Kullanan İşletme Sayısı		Yaprak Gübresi Kullanmayan İşletme Sayısı		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
	1	27	67,50	13	32,50	40
2	22	75,86	7	24,14	29	100,00
3	26	83,87	5	16,13	31	100,00
Ortalama	75	75,00	25	25,00	100	100,00

Çalışma kapsamında, incelenen işletmelerin %75,00 oranında yaprak gübresi kullandığı tespit edilmiştir. Birinci grup işletmelerde %67,50 oranında olan yaprak gübresi kullanımı, ikinci grup işletmelerde %75,86, üçüncü grup işletmelerde ise 83,87 oranındadır. Yaprak gübresini en fazla kullanan işletmeler üçüncü grup işletmelerdir. İncelenen işletmelerin ortalama olarak %40,00’ı yaprak gübresini zirai ilaç bayi tavsiye ettiği için, %33,33’ü faydası olduğu için, %25,33’ü eksiklik duyulursa, %1,34’ü ise üst gübre atmadığımız için cevaplarını vermişlerdir. İşletmelerin ortalama olarak %56,00’sı eksikliği kendisinin tespit ettiğini belirtirken, %28,00’i zirai ilaç bayilerinin, %16,00’si ise zirai ilaç bayileri dışındaki mühendislerin tespit yaptıklarını belirtmişlerdir. Kullanılan yaprak gübreleri kalsiyum, demir ve çinko ağırlıkta olmak üzere genelde iz element, 20.20.20, humik asit ve hasada yaklaştıkça potasyum ağırlıklı yaprak gübreleridir. Üre gübresini eritip yaprakтан uygulayan işletmelerde mevcuttur.

Yaprak gübrelemesi uygulamalarında genel olarak işletmeler hata yapmakta, semptomlarla ilgili uzman görüşü alınmadan ve yaprak analizi yaptırılmadan yaprak gübrelemesi yapılmaktadır. Semptomlar Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İl ve İlçe Müdürlüklerine danışılmalı, yaprak analizi sonucuna göre gübreleme yapılmalıdır.

4.5.5. Kimyasal İlaç Kullanımı

İncelenen işletmelerde yerfıstığı yetiştiriciliğinde görülen en önemli zararlılar arasında, kırmızı örümcek (*Tetranychus spp.*), yeşil kurt (*Heliothis spp.*), yaprak biti (*Aphis gossypii Glov.*), Prodenya (*Spodoptera littoralis*) ve toprak altı zararlıları gelmektedir. Bunlara ilaveten işletmelerde, yerfıstığı tarımında; mantari hastalıklardan kök çürüklüğü (*Aspergillus niger*), Sap çürüklüğü (*Sclerotium rolfsii*) ve Yaprak leke (*Cercospora arachidicola*) hastalıklarının yaşandığı belirlenmiştir (Çizelge 4.50. ve 4.51).

Yerfıstığı tarımında, işletmelerin kimyasal mücadeleye başlama zamanları çizelge 4.49’da incelenmiştir.

Çizelge 4.51. Yerfıstığı Tarımında Kimyasal Mücadeleye Başlama Zamanı

İşletme Grupları	Hastalık ve Zararlıyı Görünce		Uzman Tavsiyesi İle		Mücadele Eşiğinde		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	30	75,00	8	20,00	2	5,00	40	100,00
2	23	79,31	5	17,24	1	3,45	29	100,00
3	24	77,42	6	19,35	1	3,23	31	100,00
Ortalama	77	77,00	19	19,00	4	4,00	100	100,00

İncelenen işletmelerin tamamı kimyasal mücadele yapmaktadır. Kimyasal mücadeleye karar verirken ortalama olarak %77,00’si hastalık ve zararlıyı gördüğünde, %19,00’u uzman tavsiyesi ile ve %4,00’ü ise hastalık ve zararlıların, zarar yapma seviyesine ulaşınca mücadele yaptıklarını belirtmişlerdir. Uzman tavsiyesi ile kimyasal mücadele oldukça düşük düzeyde olup, mücadele eşiğine önem verilmemektedir. Zirai mücadele konusunda tarımsal yayım ve eğitim çalışmaları mutlaka yapılmalı, gereksiz ilaçlamaların önüne geçilmelidir.

Çalışma kapsamında yerfıstığı tarımında işletmelerin en fazla şikayet ettiği zararlılar çizelge 4.50’de incelenmiştir. Yapılan çalışma kapsamında, yerfıstığı tarımında en fazla hangi zararlıdan şikayetçisiniz sorusuna verilen cevaplara göre,

Çizelge 4.52. Yerfıstığı Tarımında En Fazla Şikayet Edilen Zararlılar

Yerfıstığı Tarımında En Fazla Hangi Zararlardan Şikayetçisiniz	İşletme Grupları						Ortalama	
	1		2		3			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Kırmızı Örümcek	14	35,00	15	51,72	11	35,48	40	40,00
Yaprak Biti	5	12,50	6	20,69	5	16,13	16	16,00
Yeşil Kurt	18	45,00	5	17,24	10	32,26	33	33,00
Toprak Altı Zararlıları	1	2,50	2	6,90	4	12,90	7	7,00
Prodenya	2	5,00	1	3,45	1	3,23	4	4,00
Toplam	40	100,00	29	100,00	31	100,00	100	100,00

Anket sonuçlarına göre en fazla şikayet edilen zararlılar; kırmızı örümcek, yeşil kurt ve yaprak bitidir. Yapılan benzer çalışmalarda, yerfıstığı yetiştiriciliğinde görülen en önemli zararlılar arasında, benzer olarak kırmızı örümcek, yeşil kurt ve yaprak bitinin olduğu belirtilmiştir (Işık, 2003 ve Parlakay, 2011).

Çalışma kapsamında yerfıstığı tarımında işletmelerin en fazla şikayet ettiği hastalıklar çizelge 4.51’de incelenmiştir. Yapılan çalışma kapsamında, yerfıstığı tarımında en fazla hangi hastalıktan şikayetçisiniz sorusuna verilen cevaplara göre,

Çizelge 4.53. Yerfıstığı Tarımında En Fazla Şikayet Edilen Hastalıklar

İşletme Grupları	Kök Boğazı Çürüklüğü		Sap Çürüklüğü		Yaprak Leke Hastalığı		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	22	55,00	16	40,00	2	5,00	40	100,00
2	16	55,17	13	44,83	0	0,00	29	100,00
3	18	58,06	12	38,71	1	3,23	31	100,00
Ortalama	56	56,00	41	31,00	3	3,00	100	100,00

Yapılan çalışma kapsamında, yerfıstığı tarımında en fazla hangi hastalıktan şikayetçisiniz sorusuna verilen cevaplara göre, ortalama %56,00 kök boğazı çürüklüğü, %41,00’i sap çürüklüğü ve %3,00 yaprak leke hastalığı verileri elde edilmiştir.

İncelenen işletmelerin tamamı, ekim öncesi veya ekim sonrası çıkış öncesi yabancı ot ilaçlaması yapmaktadır. Çıkış sonrası yabancı otlara karşı kimyasal mücadele

ise ortalama olarak %62,00 olarak tespit edilmiştir. Birinci grup işletmelerin %42,50'si çıkış sonrası yabancı otlara karşı kimyasal mücadele yaparken, %57,50'si yapmamaktadır. İkinci grup işletmelerin %65,52'si mücadele yaparken, %34,48'i yapmamaktadır. Üçüncü grup işletmelerin ise %83,87'si mücadele yaparken, %16,13'ü yabancı otlara karşı çıkış sonrası kimyasal mücadele yapmamaktadır.

İşletmelerde, yerfıstığı tarımında sorun yaşanan yabancı otlar; yabancı altın çilek, pıtrak, geliç, topalak, semizotu, acı kavun, çatal ot, boz ot, sütleğen, sütlü ot, yabancı bamya, horozibiği, kızıl bacak, su otu, tarla sarmaşığı, ayırık, darıcan ve sirkendir. İşletmeler, yerfıstığı tarımında yabancı otlar ile mücadelede sorun yaşadıklarını belirtmektedir. İlaç firmalarının bu konuda AR-GE çalışmalarını arttırması gerekir.

4.5.6. Sulama

Yerfıstığı için en kritik sulama zamanı; ginofor oluşumundan başlayıp, meyve olgunlaşmasına kadar geçen süredir. Bu süre içerisinde belirli devrelerde sulama geciktirilir ise, verimde önemli miktarda düşmeler olmaktadır. Yerfıstığında, programlı bir sulama ile verim, % 50 oranında artırılabilir. Yerfıstığı için en uygun sulama yöntemi, yağmurlama sulamadır. İlk sulama yağmurlama yapılabilir ise, verim önemli miktarda artmaktadır. İlk sulama döneminde bitkiler suya çok sıkıştırıldıkları için, ilk sulamada bitkiler suya doyurulmalıdırlar. Daha sonraki sulamalar normal sürelerde yapılmalıdır. Hava sıcaklığına ve toprak yapısına bağlı olarak 15-17 gün ara ile 4-5 defa sulama yapılmaktadır. Yerfıstığı bitkisinde susuzluk belirtisi şu şekilde anlaşılmaktadır; Sulama zamanı geldiğinde, bitkilerde solgunluk hali görülmekte ve yaprakçıklar karşılıklı olarak kapanmaya başlamaktadır. Ayrıca yaprak rengi koyu maviye döner (Arioğlu, 2013).

İşletmelerin yerfıstığı tarımında uyguladıkları sulama yöntemleri çizelge 4.52’de incelenmiştir.

Çizelge 4.54. İşletmelerde Yerfıstığı Üretimi Sulama Yöntemleri

İşletme Grupları	Salma		Salma ve Yağmurlama		Yağmurlama		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	31	77,50	6	15,00	3	7,50	40	100,00
2	19	65,52	4	13,79	6	20,69	29	100,00
3	17	54,84	9	29,03	5	16,13	31	100,00
Toplam	67	67,00	19	19,00	14	14,00	100	100,00

İncelenen işletmelerde, toplam 100 işletmenin tamamının sulama yaptığı belirlenmiştir. Sulama yapan işletmelerin ortalama %67,00’si salma sulama, %14,00’ü yağmurlama sulama ve %19,00’ü salma ve yağmurlama sulama yöntemini birlikte kullanmışlardır. Benzer çalışmalarda %53,52 ve 26,67 salma, %12,68 ve 35,56 salma+yağmurlama, %33,80 ve 37,77 yağmurlama sonuçları bulunmuştur (Işık, 2003 ve Parlakay, 2011).

Ülkemizde de sulama yöntemlerinin kullanımı incelendiğinde alan bazında %81,7 yüzey sulama, %16,6 ise yağmurlama, %1,7 de damla sulama yöntemi kullanılmaktadır (DİE, 2004).

İşletmelerde damlama sulama sisteminin hiç kullanılmadığı, yağmurlama sulama yönteminin ise yeterli düzeyde olmadığı görülmüştür. Salma sulama yöntemi ile yapılan sulamalarda, su kaynaklarımız gereğinden fazla kullanılmakta, etkin bir sulama yapılamamaktadır. Ayrıca topraklarımızın taban suyu seviyesi yükselmekte, tuzlulaşmakta ve çoraklaşmaktadır.

Damla sulamada diğer geleneksel sulama yöntemlerine göre yerfıstığında %20,0 verim artışı, %42,0 su tasarrufu sağlanmaktadır (Dua, 1995).

İşletme grupları itibariyle sulama yöntemlerini inceleyecek olursak bütün gruplarda salma sulamanın en büyük pay aldığını görebiliriz. İşletmeler büyüdükçe yağmurlama sulama yöntemi ve salma sulama ile birlikte yağmurlama sulama daha fazla kullanılmaktadır (Çizelge 4.52). Su kaynaklarımızı daha etkin ve verimli kullanabilmek için basınçlı sulama (yağmurlama, damlama) yöntemlerini kullanmamız gerekmektedir. Basınçlı sulama sistemleri Devlet tarafından desteklenmekte ayrıca ziraat bankası sıfır faizli veya düşük faizli kredi imkanları sunmaktadır. İşletmelerimizin

yerfıstığı üretiminde basınçlı sulama sistemleri kullanımı oldukça düşük seviyede olup, artırılması için gerekli adımlar ilgili kurumlarca atılmalıdır.

İşletmelerin ortalama 15 gün ara ile 5 kez sulama yaptıkları tespit edilmiştir. Sulama çoğunlukla temmuz, ağustos ve eylül aylarında yapılmaktadır. Genel olarak ilk sulamanın çiçeklenme başlangıcında, bitkiler iyice susayıp karardıktan sonra haziran ayı sonu temmuz ayı başlangıcında, çiftçilerin deyimiyle bu tarlanın sahibi ölmüş noktasına gelince yapıldığı söylenebilir.

4.5.7. Bakım

Yerfıstığında en önemli bakım işlerinin başında; çapalama ve yabancı ot kontrolü, boğaz doldurma, sulama ve zirai mücadele işleri gelmektedir. Yerfıstığı bir çapa bitkisidir. Gelişmenin ilk devresinde çok hassas olan yerfıstığı bitkisinin gelişmesi, çapalama ile hızlanmaktadır. Çapalama; bitkinin kök sistemini havalandırmak, topraktan buharlaşma ile su kaybını önlemek ve zararlı otları ortadan kaldırmak için yapılır. Çapalama, el veya traktör ile yapılmaktadır. Sayısı tarla şartlarına göre değişir. Yerfıstığı bitkisi toprak yüzeyinde 3-4 yapraklı olduğu dönemde ilk çapa yapılmakta, gelişme ilerledikçe, tarladaki yabancı ot durumuna göre ikinci, üçüncü ve dördüncü çapalar yapılmaktadır. Bitkide iğneler (ginoforlar) oluşmaya başladığında, çapalamaya son verilmelidir. Sulamadan sonra çapalama yapılmaz. İş gücünün pahalı olduğu ve yerfıstığı tarımının ileri olduğu ülkelerde yabancı otlar, herbisitler ile yok edilmektedirler. Bu herbisitler ekim öncesi, çıkış öncesi ve çıkış sonrası olmak üzere farklı zamanlarda uygulanmaktadırlar (Arıoğlu, 2013).

İşletmelerde çapalama işlemi; traktör çapası, boğaz doldurma ve el çapası şeklinde yapılmaktadır. Ayrıca yabancı otlarla mücadele için avlama şeklinde ot çekme işlemi gerçekleştirilmektedir. Traktör çapası, boğaz doldurma işlemi ile birlikte ortalama üç kez, el çapası bir kez yapılmakta ve sulamaların öncesinde avlama şeklinde ot çekme işlemi yaptırılmaktadır. Bakım işlemlerinde, işletmeler hassas davranmakta gereken hassasiyeti göstermektedir.

4.5.8. Hasat-Harman, Kurutma ve Verim

Ülkemizde tarımı yapılan Yerfıstığı çeşitleri 150-160 günde, hasat olgunluğuna gelmektedirler. Yerfıstığında hasat zamanının doğru olarak belirlenmesi, verimi ve hasat kaybını önemli ölçüde etkilemektedir. Hasat erken yapıldığında, meyveler tam doldurmadığı için verim düşmekte, hasatta geç kalındığında ise, iğneler çürüdüğü için meyveler toprak içerisinde kalmakta ve hasat kaybı arttığı için de verim önemli miktarda düşmektedir. Hasat zamanının doğru belirlenmesi makineli hasat için çok önemlidir (Arıoğlu, 2013).

Yerfıstığında hasat zamanının doğru olarak belirlenmesinde "Meyve Kabuğu Soyma" yöntemi kullanılmaktadır. Bu yöntemde; hasada yakın devrede tarlanın değişik 4 yerinden, 4 bitki seçilir ve bunların meyveleri toplanarak sayılır. Daha sonra bunların meyve kabuğu bir bıçak yardımıyla soyulmaya başlanır. Kabuk rengi; kırmızı-kahverengi olan meyveler bir kenara ayrılarak sayılır. Elde edilen sayısal değer, toplam meyve sayısı değerine oranlanır. Meyve kabuğu soyma yöntemine göre, kırmızı-kahverengi kabuk renkli meyve oranı % 55-65 olduğunda hasat zamanı gelmiştir. Hasat zamanının doğru belirlenmesinden sonra, yerfıstığı hasadına başlanır. Bunun için önce bitkiler özel yapılmış pulluklarla topraktan kazılmakta ve arkadan gelen işçiler tarafından bitkiler çekilerek toprak üzerine meyveler üste gelecek şekilde serilmektedir. Bitkiler, en fazla üç gün tarlada bu şekilde bekletildikten sonra (Fıstıklardaki rutubete oranı %20'ye düştüğünde), harmanlama makineleri ile meyveler saplarından ayrılmaktadır. Bu dönemde %20 dolaylarında rutubet içeren fıstıklar vakit geçirilmeden sergenlere taşınmalı ve rutubet oranı %9-10'a düşünceye kadar kurutulmalıdır. Tarlaya serilen bitkiler uzun süre kurumaya bırakılırlar ise, harmanlama sırasında kotiledonlar arasındaki bağ kopar ve daha sonra kabukların soyulması sırasında tohumlar şak olurlar. Bazı bölgelerimizde toprak yapısının biraz ağır olması nedeniyle, hasat edilen yerfıstıkları yıkanmakta ve daha sonra sergen denilen yerlerde kurutulmaktadır. Bu sergenler, toprak ve beton zemin olabilmektedir. Yerfıstıkları kesinlikle asfalt zemin üzerinde kurutulmamalıdır. Zira yerfıstıkları asfalt kokusundan çok çabuk etkilenmektedirler ve aromalarında hoş olmayan bir koku meydana gelmektedir. Yerfıstığı hasadının, sonbahar dönemine rastlaması nedeniyle, kurutma önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Yeni hasat edilen yerfıstığında yüksek oranda rutubet

bulunmaktadır. Bu nedenle, hasat sonrası elde edilen ürünün kurutulması gerekmektedir. Yerfıstığı'nın uzun süre bozulmadan saklanabilmesi için, kabuklu olarak % 9'un altında, iç olarak ise, % 7'nin altına rutubet içermesi gerekmektedir. Bu ise, sonbahardaki tabii şartlardaki kurutma ile çoğu kez mümkün olmamaktadır. Uzun süre saklanacak yerfıstığı ürünleri kesinlikle kurutma tesislerinde kurutulmalıdırlar. Yukarıda verilen rutubet oranlarının üzerinde nem içeren yerfıstıkları, kısa sürede küflenirler, afla toksin oluşur ve böceklenme başlar. Neticede, ürünün kalitesi düşer. Bu nedenle, yerfıstığı alımı yapan büyük kuruluşlar, merkezi alım yerlerinde, birer kurutma tesisini vakit geçirmeden kurmaları gerekmektedir (Arıoğlu, 2013).

İncelenen işletmelerde genel bir ifade yerfıstığı hasadı, birinci ürünlerde eylül ayının 20'sinden sonra, ikinci ürünlerde ise ekim ayının 20'sinden sonra yapılmaktadır. Yerfıstığı'nın hasat olgunluğuna gelip, gelmediğini anlamak için işletmelerin tamamı söküp kontrol etmekte ve hasat kararını yaptıkları kontrollere göre vermektedirler. İşletmelerin tamamı hasadı traktör arkasına takılı olan iki veya üç sıra sökebilen özel pulluklar ve söküm makineleri ile yapmaktadırlar. Makine ile yapılacak harmanlama işleminde, söküm sonrası yerfıstığı sıraları işçiler vasıtasıyla elle veya söküm makineleri ile 3 sırası bir sıra olacak şekilde yerfıstığı yukarı gelecek şekilde ters çevirmektedir. İncelenen işletmeler ortalama %83,00 oranında sökülen yerfıstığını işçi eliyle ters çevirirken, %17,00'si söküm makineleri ile hem söküp hem de ters çevirmektedir. Makine ile ters çevrilip üç sırası bir sıra yapılan yerfıstığı tarlalarında azda olsa işçi çalışmakta ve dağılabilecek sökülmüş yerfıstığı bitkisini sıraya koymaktadır. Arazi arttıkça makine ile çevirmenin arttığı söylenebilir. Makine ile çeviren işletmelerin bir kısmı hasat kayıplarının fazla olduğunu bildirmekte ve pişmanlık duyduklarını dile getirmektedirler, geliştirilmesi gerektiği yönünde talepleri bulunmaktadır. Makine ile harmanlama işleminde, ters çevrilen fıstıklar kuruduktan sonra harmanlama işlemine geçilir. Elle harmanlama işleminde ise kuruma beklenmez ters çevrilen fıstıklar tarlada veya harmanlama işlemini sapı karşılığı elle yapan ailelerin yada işletme sahibinin evinin avlusunda tanelenir.

İncelenen işletmelerde; harmanlama işleminin %18,00 oranında elle yapıldığı, %82,00 oranında makine ile yapıldığı belirlenmiştir. Elle harmanlama işlemi yapılan işletmeler Düziçi ilçesindeki küçük ölçekli işletmelerdir. İşletme gruplarına göre; birinci grup işletmelerin, %40,00'ı harmanlama işlemini elle yapmakta, %60,00'ı makine ile

yapmaktadır. İkinci grup işletmelerin, %6,90'ı harmanlama işlemini elle yaparken, %93,10'u makine ile yapmaktadır. Üçün grup işletmelerde ise harmanlama işleminin tamamı makine ile yapılmaktadır.

Elle harmanlama işleminde; işletme sahibi, fıstığı sapı karşılığında çevirtmekte ve taneletmektedir. Yerfıstığı sökümlü sonrasındaki tarlada veya sapıyla birlikte eve götürülerek tanelenmekte, tanelenen yerfıstığı harman yeri yapılarak tarlada ince bir şekilde serilerek kurutulmakta veya evde uygun bir yerde ince bir şekilde serilerek kurutulmaktadır. Yerfıstığı hasadının, sonbahar dönemine rastlaması nedeniyle, kurutma önemli bir sorun teşkil etmektedir. Yeni hasat edilen yerfıstığında (elle yapılan hasatta) %50 dolaylarında rutubet bulunmaktadır. Bu nedenle, hasat sonrası elde edilen ürünün kurutulması gerekmektedir. Yerfıstığının uzun süre bozulmadan saklanabilmesi için, kabuklu olarak %9'un altında, iç olarak ise %7'nin altında rutubet içermesi gerekmektedir.

Makine ile harmanlama işleminde; ters çevrilip 3 sırası bir sıra haline getirilen yerfıstığı kapsülleri, traktör tarafından çekilen harman makinesi ile saplarından ayrılır ve harman makinesinin deposundan römorklara boşaltılarak tekrar kurumalarının sağlanması için harman yerine boşaltılır. Kuruduktan sonra makine ile elenen; toprak, kırık tane ve bitki artıklarından ayrılan yerfıstığının harman yerinde satışı gerçekleştirilir veya sonra satılmak üzere depolara nakliyesi yapılır.

İncelenen işletmelerde; ortalama %38,00 oranında yerfıstığı sapı hayvan yemi olarak kullanılmakta fazlası satılmakta, %33,00 oranında hayvan yemi olarak satılmakta, %14,00 oranında hayvan yemi olarak kullanılmakta, %11,00 oranında hayvan yemi olarak kullanılmakta, hasat karşılığı olarak verilmekte ve %4,00 oranında hasat karşılığı olarak verilmektedir. Hasat karşılığı yerfıstığı sapını veren işletmeler; hasadı elle yaptıran 1.grup küçük ölçekli işletmelerdir.

İncelenen işletmelerde; birinci ve ikinci ürün yerfıstığının ortalama verimi 323,70 kg/da'dır. Birinci ürünlerde 341,38 kg/da, ikinci ürünlerde 281,00 kg/da ortalama verim elde edilmiştir. İşletme gruplarına göre verimi inceleyecek olursak, birinci grup işletmelerde; birinci ve ikinci ürün ortalama verimi 313,25 kg/da'dır. Birinci ürünlerde 317,47 kg/da, ikinci ürünlerde 299,65 kg/da olarak gerçekleşmiştir. İkinci grup işletmelerde; birinci ve ikinci ürün ortalama verimi 316,35 kg/da'dır. Birinci ürünlerde 323,95 kg/da, ikinci ürünlerde 262,05 kg/da olarak gerçekleşmiştir. Üçüncü

grup işletmelerde; birinci ve ikinci ürün ortalama verimi 327,99 kg/da'dır. Birinci ürünlerde 354,43 kg/da, ikinci ürünlerde 281,09 kg/da olarak gerçekleşmiştir.

İşletmecilerin, ortalama %77'si yerfıstığı yerine ekilen üründen yüksek verim aldığını, %14'ü buğday ekerse yüksek verim aldığını, %8'i yüksek verim alamadığını ve %1'i de yerfıstığından başka ürün ekmediğini bildirmiştir.

4.6. İşletmelerde Yerfıstığının; Pazarlaması ve Depolanması

4.6.1. Yerfıstığı Satışı

İncelenen işletmelerden, 28 işletmenin anket yapılan tarihte ürünü satmayıp depoda beklettiği, geriye kalan 70 işletmenin ürünü tüccara sattığı, 1 işletmenin birinci ürünü satıp ikinci ürünü depoda beklettiği ve 1 işletmenin ürünü kendi fabrikasında işlediği belirlenmiştir. İşletmelerin tamamı başka alıcı (kooperatif, birlik) olmadığı için yetiştirdiği ürünü özel sektöre (tüccara) satmaktadır. İşletmelerin %64,00'ü ürününü peşin satarken, %7,00'si vadeli satmakta, %28,00'i peşin veya vadeli sattığını belirtmekte, %1,00'i ise satmayıp kendi fabrikasında işlediğini bildirmiştir. İşletmelerin %25'i ürününü harmanda dökme olarak sattığını, %28'i depoda dökme olarak sattığını, %34'ü harmanda veya depoda dökme olarak sattığını, %12'si hasat ve harmanlama işlemi sonrasında mahsulü kurutarak çuvalı olarak sattığını, %1'i ise kendi işlediğini belirtmiştir. Çuvalı olarak satan işletmeler Düziçi ilçesinde küçük ölçekli işletmelerdir. İşletmeler depoladıkları ürünü, kabuklu dökme olarak 1-6 ay arasında beklettiklerini belirtmişlerdir. Bekleme süresi, piyasa şartlarının yükselmesi ve işletmecinin ihtiyacına göre değişmektedir.

İncelenen işletmelerde; işletmecilerin tüccardan avans kredi alıp almadıkları incelenmiş ve ortalama %12,00 oranında avans alındığı tespit edilmiştir, avans almayanlar %88,00 oranındadır. İşletme gruplarına göre incelenecek olursa, birinci grup işletmelerde; avans alanların oranı %15,00 almayanların oranı %85,00'tir. İkinci grup işletmelerde; avans alanların oranı %10,34 almayanların oranı %89,66'dır. Üçüncü grup işletmelerde; avans alanların oranı %9,68 almayanların oranı %90,32'dir. Avans alan İşletmeler, tüccarın avansı ürün bedelinden kesmek üzere verdiğini ve aylık %4 oranında faiz uyguladığını belirtmişlerdir.

İşletmeler, piyasa şartlarını öğrendikten sonra ürünü en yüksek fiyatı veren tüccara satmaktadır. Pazar fiyatını işletmeciler, tüccardan, simsarlardan, arkadaş ve çevresinden öğrendiklerini belirtmişlerdir. Fiyatın belirlenmesinde ürün kalitesi en önemli faktördür. Ürün fiyatının belirlenmesinde tüccar; rutubet, iç randıman, dane iriliği, parlaklık, iç ve dış kabuk rengi gibi unsurlara bakmaktadır. İç randımanın hesaplanmasında yarfıstığı kabuklu olarak temizlenmekte, temizlenen yarfıstığının randımanı hesaplanmaktadır.

İncelenen işletmelerde; 1. ve 2. ürün yarfıstığının ortalama olarak 2,30 TL/Kg, 1.ürün yarfıstığının ortalama olarak 2,36 TL/Kg, 2.ürün yarfıstığının 2,15 TL/Kg fiyat üzerinden satıldığı belirlenmiştir. İşletmeciler 2011 yılı üretim sezonunda ürettikleri yarfıstığını daha yüksek fiyattan tüccara sattıklarını belirtmişlerdir.

4.6.2. Depolama

Ülkemizde yarfıstığı alımı yapan kuruluşlar veya kişiler ürünlerini tabi şartlarda ve adi depolarda saklamaktadırlar. Bunun sonucu olarak da, ürünler kısa süre içerisinde böceklenmekte ve kaliteleri bozulmaktadır. Ürünlerin uzun sürede bozulmadan saklanabilmeleri, ancak modern depolarda mümkün olmaktadır. Özellikle, 6 aydan daha uzun süre depolanmak istendiğinde, zorunlu olarak kontrollü modern depolar kullanılmalıdır. Yarfıstığının uzun süre depolanması için aşağıdaki koşulların sağlanması gerekmektedir;

- a) Depo sıcaklığı 20 °C'nin altında olmalı,
- b) Depo nemi en fazla %65-70 olmalı,
- c) Yarfıstığındaki rutubet oranı; kabuklu %9, iç halinde %7'nin altında olmalı,
- d) Depo içerisinde Amonyak ve benzeri kokular olmamalı,
- e) Depo içerisinde böceklere karşı ilaçlama yapılmalıdır.
- f) Kabuklar soyulurken ıslatma işleminin yapılması nedeniyle, iç haline getirilen fıstıklar kurutulmalıdır.
- g) Rutubetin kontrol edilemediği durumlarda iç edilen fıstıklar kağıt torbalar içerisine konmalı ve ağızları makineyle dikilmelidir, telis çuvallardan kaçınılmalıdır (Arnoğlu, 2103).

İncelenen işletmelerin 63 tanesi (%63) depolama yapmakta ve 37 tanesi (%37) depolama yapmamaktadır. Depolama yapmayan 3 işletme deposu bulunmasına rağmen depolama yapmadığını belirtmektedir. Depolama yapan işletmeler için depolanan yerfıstığı miktarı ortalama 12.800 kg olarak belirlenmiştir. Depolama süresi 1 aydan 6 aya kadar değişmektedir. İşletmelerin depolama süresini belirlemede ürünün piyasa değeri ve işletmecinin ihtiyacı etkilidir. Depolama yapan 63 işletmeden 44 tanesi (%70) her yıl düzenli depolama yaparken, 19'u (%30) düzenli depolama yapmamaktadır.

Depo mülkiyeti bakımından, 66 işletmenin deposu kendi mülkiyetleridir. Depolama süresince ürün için kalite ve böceklenme kontrolünü işletmelerin tamamı yapmaktadır. Depolama yapan 63 işletmenin, 19'u depoda ilaçlama yaparken(%30), 44 tanesi (%70) depoda ilaçlama yapmamaktadır.

4.7. İşletmelerde Yerfıstığı Üretiminde Karşılaşılan Sorunlar

Görüşme yapılan işletmelerde yerfıstığı üretiminde ürünün ekiminden pazarlanmasına kadar karşılaştıkları sorunları olup olmadığı sorulduğunda şu sonuçlar elde edilmiştir:

Yerfıstığının toprak hazırlığı ve ekimi sırasında işletmelerin %67'sinin herhangi bir sorunla karşılaşmadıkları belirlenmiştir. %22'si alet ekipmanının eksik olduğunu, %9'u zamanında yapamadığını, %1'i tarla içerisinde farklı toprak yapısı olması nedeniyle zorlandığını ve %1'i de toprak yapısının, işlemede zorluk çıkardığını belirtmiştir.

İşletmelerin %56'sı yerfıstığı üretiminde, tohum kullanımıyla ilgili olarak sorunlarının olmadığını, %24'ü tohum fiyatının yüksek olduğunu, %14'ü kaliteli, sertifikalı tohum bulmakta zorlandıklarını, bulsalar da pahalı olduğunu ve %6'sı da tohumluğu kendileri ayırdığı için sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

İşletmelerin %92'si gübreleme işleminde gübre fiyatlarının yüksek olduğunu, %6'sı herhangi bir sorun olmadığını ve %2'si zamanında atamama gibi sorunlarının olduğunu belirtmiştir.

İşletmelerin %71'i ilaçlama işleminde herhangi bir sorun yaşamadıklarını, %8'i ilaç fiyatlarının yüksek olduğunu, %7'si sap çürüklüğünün ilacının bulunmadığını, %4'ü yabancı otlara karşı etkili ilacın bulunmadığını, %3'ü kullanılan ilaçların etki

etmediğini ve sahte olduğunu düşündüklerini, %2'si kullanılan ilaçların etki etmediğini, %2'si kimyasal mücadele konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, %1'i zirai ilaç bayilerince gereksiz ilaç verildiğini, %1'i zirai ilaç bayilerince yanlış ilaç verildiğini ve %1'i de tohum ilaçlarının, tohumda kavlama yaptığını ve çimlenmede sorun yarattığını belirtmişlerdir.

İşletmelerin %49'u sulama maliyetinin yüksek, %20'si suyun yetersiz olduğunu, %12'si sulama konusunda sorun yaşamadıklarını, %11'i maliyetin yüksek ve suyun yetersiz olduğunu, %4'ü mazotun pahalı olması nedeniyle sulama maliyetinin yüksek olduğunu, %3'ü elektriğin pahalı olması nedeniyle sulama maliyetinin yüksek olduğunu ve %1'i de kanaletlerde bakım olmadığı için kanaletlerin kaldırmadığını belirtmişlerdir.

İşletmelerin %54'ü hasat işleminde problem olmadığını belirtmiştir. %38'i yağışlar nedeniyle zamanında hasat yapamadıklarını, %3'ü hasat kayıplarının fazla olduğunu, %2'si işçi bulmada sorun yaşadıklarını, %1'i hasat ücretinin pahalı olduğunu, %1'i kurutma problemi yaşadıklarını ve %1'i işçi bulmada sorun yaşadıklarını, söküp çeviren makinenin kırsal kalkınma yatırımları kapsamında devlet tarafından desteklenmediğini belirtmişlerdir.

Ürünün pazarlanmasında; işletmelerin %62'si fiyatın düşük olduğunu, %19'u problemlerinin olmadığını, %9'u zaman zaman fiyatın düşük olduğunu, %5'i aracılardan fazla olduğunu, %3'ü tüccardan başka alıcı olmadığı için rekabetin olmadığını, %1'i güvenilir tüccar bulunmadığını ve %1'i de taşıma masraflarının yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Kredi kullanımı konusunda; işletmelerin %82'si sorun yaşamadıklarını, %9'u bürokrasinin fazla olduğunu, %5'i faiz oranının yüksek olduğunu, %3'ü kredinin yetersiz olduğunu ve %1'i de tapusu olmadığı için kredi kullanamadığını belirtmiştir.

4.8. Yerfıstığı Üreticilerinin Devletten Beklentileri

Yerfıstığı üreticileri, en büyük sorunlarının tarımsal girdilerden özellikle gübre ve mazot fiyatlarının yüksek olduğunu belirtmektedir. Bunun yanı sıra işletmeciler sulama maliyetinin; su ücretini sulama birliklerinin fazla artırmasından veya elektrik ve mazotun pahalı olmasından dolayı yüksek olduğunu bildirmişlerdir.

Tarımsal girdilerden gübre ve mazot desteğinin yeterli olmadığını, arttırılması gerektiğini belirtmektedirler. Yerfıstığına ürün desteği verilmesi, sulama suyu ücretlerinin denetim altına alınması, üretici birliklerinin kurularak rekabet ortamının sağlanması, tarımsal girdi fiyatlarının enflasyon oranında arttırılması, bazı sektörlerde sağlanan mazot desteğinin çiftçiye de sağlanması, yerfıstığı fiyatını devletin belirlemesi, ürünü devletin alması veya devlet garantisinde olması, kaliteli sertifikalı tohum temininde ve pazarlamada yardımcı olunması, gübre ve mazot desteğinin tarla sahibine değil de işleyene verilmesi, yerfıstığı fiyatının üretim sezonundan önce devlet tarafından belirlenmesi, sulama problemlerinin çözülmesi, kırsal kalkınma yatırımları kapsamında %50 devlet destekli alet ekipman yardımlarında miktar ve kapsamının genişletilmesi, ürün fiyatında istikrarın sağlanması ve tarımsal eğitimin verilmesi işletmecilerin devletten beklentileri olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca hayvancılıkta yapmak isteyen işletmelerin bir kısmı, devletten damızlık hayvan talep etmektedirler.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Yerfıstığı, dünyada 2012 yılında yaklaşık 41 milyon ton üretilmiş olup, Türkiye bunun ancak %0,3'ünü karşılayabilmiştir. En önemli üretici ülkeler Çin, Hindistan, Nijerya ve ABD'dir.

Türkiye üretiminin 2012 yılında yaklaşık %36'sını gerçekleştiren, genel olarak ülkemizdeki üretilen yerfıstığının %80'inin işlendiği ve %90'ının pazarlandığı Osmaniye ilinde yerfıstığı; ekim nöbetine girmesi, kendinden sonra gelen bitkiye işlenmiş ve azotça zengin bir tarla bırakması, buğdaydan sonra ikinci ürün olarak yetiştirilebilmesi ve üretim aşamasından, işlenmesi aşamasına kadar geçen sürede istihdam yaratması nedeniyle büyük öneme sahiptir. Dolayısıyla yerfıstığı üretimi hem Türkiye için hem de Osmaniye ili için büyük bir önem taşımaktadır. Bu çalışmada, Osmaniye ilinde yerfıstığı üretimi yapan işletmelerin mevcut durumları ortaya konularak karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler ortaya konulmuştur.

İşletmecilerin; %44'ünün ilkökul mezunu, %3'ünün okuryazar olmadığı ve %1'inin okuryazar olduğu belirlenmiştir. Görüleceği gibi işletmecilerin hemen hemen yarısının eğitim seviyesi düşük olup, GTHB taşra teşkilatları ile Halk Eğitim Merkezlerinin ortak çalışmalarıyla mutlaka üreticilerin eksik kaldığı konularda eğitim çalışmaları yapılmalıdır.

İncelenen işletmelerin %77'si tarımdan elde ettikleri gelirle yatırım yapamadıklarını belirtmişlerdir. İşletmelerin yatırım yapabilmesi için elde ettikleri gelirin yeterli seviyede olması gerekir. Yetiştirilen ürünlerin; tarımsal girdilerin pahalı olması nedeniyle maliyeti yüksek olduğundan, işletmelerin yatırım yapmalarının mümkün olmadığı söylenebilir. Bu sebeple işletmelerimizin kullandığı tarımsal girdilerin desteklenmesi, verimin artırılması için kaliteli sertifikalı tohumluk temininde yardımcı olunması, hastalık, zararlı ve yabancı otlar nedeniyle yaşanan verim düşüklüğünün önüne geçmek için ilgili birimlerce gerekli çalışmanın yapılması gerekmektedir.

İşletmelerin %66'sı ürettikleri ürünü değerinde satamadığını belirtmiştir. Üretimi yapılan tarım ürünü miktarı, tüketim miktarından fazla ise ve bu üretim fazlası miktar; maliyetin yüksek olması nedeniyle ihracatta değerlendirilemiyorsa, farklı sanayi

dallarında kullanılmıyorsa, yetiştirilen ürünün değerinde satılması mümkün değildir. En büyük problem ürünün fiyatından ziyade üretim maliyetinin fazla olması nedeniyle getirisinin az olmasıdır. Üretim maliyetinin düşürülmesi için gerekli adımlar atılmalıdır.

İşletmelerin, devletin üreticiye yeterince destek verip vermediği konusundaki fikirleri incelenmiş ve ortalama olarak %87'sinin devletin üreticiye yeterince destek vermediğini düşündükleri belirlenmiştir. Devlet tarafından üreticiye verilmekte olan gübre, mazot ve diğer desteklerin imkanlar doğrultusunda artırılması gerekmektedir.

İncelenen işletmelerin büyük bir kısmı tarımdaki gelişmeleri görsel yayın araçlarından televizyondan takip ettiklerini belirtmişlerdir. Yayına açılan tarım kanallarının başarılı olduğu söylenebilir. Tarım kanallarının yayın içeriği bölgelere göre düzenlenmeli ve yetiştirilen bitkisel ve hayvansal üretim kaynaklarına göre yayın akışı şekillendirilmelidir. İşletmeciler GTHB il ve ilçe müdürlüklerinin mesaj sistemlerini oldukça faydalı bulmakta, geliştirilmiş ve geniş kapsamlı olarak devamını beklediklerini ifade etmişlerdir. GTHB il, ilçe müdürlükleri ve köy tarım merkezlerinde görevli ziraat mühendisleri ve veteriner hekimlerin yayım çalışmalarında etkin rol oynadığını belirtmektedirler. GTHB Köy tarım merkezlerinde görevli ziraat mühendisleri ve veteriner hekimlerin yayım çalışmalarında etkinliklerinin artırılmasını sağlayacak gerekli ekipman ve imkanlar mutlak surette artırılmalıdır.

Yerfıstığı tarımını işletmeler, kazancı daha fazla olduğu için tercih ettiklerini belirtmektedirler. Hasatta iççi sorunu yaşamaları, hasat maliyetinin yüksek olması, makineli hasatta kayıpların fazla olması, ürün desteğinin bulunmaması ve tarımının zahmetli olması yerfıstığı tarımında, alternatif ürün olan dane mısır tarımına göre olumsuzluklar olarak görülmektedir. Bu olumsuzlukların yerfıstığı ekiminde azalmaların yaşanmasına neden olacağı düşünülmektedir. Yerfıstığı sökümü ve ters çevirme işlemi yapan makinelerin geliştirilmesi gerekmekte, hasat kayıpları en aza indirilmelidir. Yerfıstığı söküm makinelerinin; kırsal kalkınma yatırımları kapsamında %50 devlet destekli alet ekipmanlara dahil edilmesi, makineli hasada geçilmesinde büyük yarar sağlayacaktır.

İşletmelerin, ortalama olarak %39'u ikinci ürün tarımı yapmamaktadır. İkinci ürün tarımında yerfıstığı, dane mısır ve silaj mısır öncelikli olmak üzere, az miktarda da soya fasulyesi yetiştirilmektedir. Bölge ikinci ürün tarımına uygun olmakla birlikte su yetersizliğinden kaynaklanan sebeplerle yeterli düzeyde değildir. Su kaynaklarımızın

tasarruflu ve daha etkin bir şekilde kullanılması, basınçlı sulama sistemlerine (yağmurlama, damlama) geçilmesi gerekmektedir.

İncelenen işletmelerin ortalama olarak %69'unun ÇKS ve TÜRKVET kaydı bulunmaktadır. Desteklemelerin yetersiz olması nedeniyle çiftçilerin müracaat etmek istememesi, arazisini kiraya veren tarla sahiplerinin araziyi işleyene şartlı vermesi ve işleyenin tapu kaydı bulunmaması gibi nedenlerle ÇKS kaydı istenilen düzeyde değildir. Desteklemelerin artırılması ve desteğin araziye işleyene verilmesi bu oranın artmasını sağlayacaktır.

İşletmelerin %11'i tarım ürünlerini; doğal afetlere karşı, hayvan varlıklarını; hastalıklar nedeniyle ölümlere karşı TARSİM'de sigortalatmaktadır. Yerfıstığı bitkisinin, kapsüllerini toprak altında oluşturmasından ve riskin az olmasından dolayı yerfıstığında sigorta yaptıran işletme yok denecek kadar azdır. Sigorta yaptıran işletmeler genelde hayvanlarını ve daha risk altında bulunan ürünlerini sigortalatmaktadır. Devlet sigorta konusunda gerekli desteği vermektedir. Yaptırıldığı takdirde prim tutarının %50'si devlet tarafından karşılanmakta ve işletme tarafından ödenecek prim miktarı peşin olarak tahsil edilmemekte, taksitle veya hasat sonrası ödenmektedir. Üreticilerimizin, devletin sağladığı bu güzel imkandan faydalanması, sigorta yaptırmayı, ileride pişmanlık duymasına engel olacaktır.

Tarımsal kooperatif ve birliklere üye olan işletmeler ortalama %51 oranındadır. Bölgede uzun yıllar çiftçiye hizmet vermiş ÇUKOBİRLİK; çiftçinin ürününü daha yüksek fiyat verdiği zaman tüccara satması, devletin birliklere; kendi kaynaklarıyla ayakta durmaları için verdiği desteği çekmesi gibi nedenlerle zayıf düşmüştür. Yerfıstığı maliyetinin yüksek olması nedeniyle yağ sanayinde kullanılmak istenmemesi, farklı gıda sanayilerinde işleme tesislerinin olmaması ÇUKOBİRLİK'i yerfıstığı alımından uzaklaştırmıştır. Yerfıstığı alımı yapsalar dahi gıda sektöründe değerlendirilmesini sağlayacak farklı işleme tesislerinin olmaması ÇUKOBİRLİK'e yükten başka bir şey getirmeyecektir. İncelenen işletmelerin genel olarak tarım kredi kooperatifleri ve damızlık birliklerine üye oldukları tespit edilmiştir. Üyeliği olan işletmelerin %74'ü verilen hizmetleri yeterli bulmaktadır. Yeterli bulmayan işletmeler; kredi faiz oranlarının yüksek olduğunu, vade süresinin kısa olduğunu ve uygulanan faiz oranlarının sonradan değiştirilebildiğini belirtmektedirler. Kooperatif ve birliklerin esas amacı çiftçiye güçlendirmek olmalı, faiz oranları ve vade süreleri gözden geçirilmelidir.

İşletmelerin büyük bir kısmı kendilerine ait tapulu arazi olmadığı için kooperatif ve birliklere üye olamadıklarını belirtmişlerdir. Tapulu arazisi olmayan işletmelerin de ortak olabilmesi için gerekli incelemeler ve çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca ÇUKOBİRLİK'in güçlendirilmesi, depolama ve işleme tesisleri kazandırılması, bölge çiftçisinin ortaklığa yönelmesinde etkili olacaktır.

İncelenen işletmelerin ortalama %30'u kırsal kalkınma yatırımları kapsamında %50'si devlet tarafından desteklenen alet ekipman alımı için başvuruda bulunmuştur. Başvuruda bulunan işletmelerin %53,33'ü bu desteklemeden faydalanmıştır. İşletmelerin büyük bir kısmı tapusu olmadığı veya yeterli olmadığı için başvuruda bulunamadığını belirtmiştir. Bu destekleme kapsamında devlet tarafından ayrılan tutar ve bu destekten faydalanan işletme sayısı artırılmalıdır, alet ekipman desteklemelerinin artırılması, işletmecinin gerekli ekipmana sahip olmadığı için zamanında yapamadığı tarımsal faaliyeti tekniğine uygun bir şekilde ve zamanında yapmasına yarar sağlayacaktır. Ayrıca araziyi kiralayarak işleyen işletmelerin de başvurabilmeleri sağlanmalıdır. Çiftçi talepleri doğrultusunda fıstık söküm makinesinin de bu kapsama alınması, hasatta işçi probleminin yaşandığı yerfıstığı tarımında önemli bir sorunu gidermiş olur.

İşletmelerde yerfıstığı tarımında, ekim derinliğinin; toprağın tav durumu, toprak yapısı ve ürünün birinci veya ikinci ürün olmasına göre 4 ila 10 cm arasında yapıldığı tespit edilmiştir. Ekim derinliğinin fazla olduğu düşünülmektedir. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İl ve İlçe Müdürlüklerince ekim derinliği konusunda çiftçi eğitim ve yayım çalışmaları yapılmalıdır.

İncelenen işletmelerin; %15'i tohum ilaçlaması yapmamaktadır. Tohum ilaçlaması yapmayan işletmeciler, tohumla ilacı karıştırırken tohum kabuğunun zarar gördüğünü ve çimlenmede sorun yarattığını belirtmişlerdir. İşletmelerin tamamında bakteri aşılması yapılmadığı ve nodül oluşumunun da kontrol edilmediği belirlenmiştir. Tohum ilaçlaması konusunda hassas davranılmalı ve mutlak surette tohum kabuğuna zarar vermeden tohum ilaçlaması yapılmalıdır. Bakteri aşılması ve nodozite kontrolü yapılmalı üst gübreleme buna göre yapılmalıdır. Bu konularda Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İl ve İlçe Müdürlüklerince çiftçi eğitim ve yayım çalışmaları yapılmalıdır.

İncelenen işletmelerin; %98'i kendi yetiştirdiği yerfıstığından tohumluk ayırdığını belirtmiştir. Sertifikalı tohumluk kullanım oranı ortalama olarak %15 oranındadır. Sertifikalı tohum temininde ve sertifikalı tohum fiyatında problemler bulunmaktadır. Araştırma Enstitüleri ve üniversitelerimizin bu konu üzerine çalışma yapabilmelerinin sağlanması için gerekli kaynaklar sağlanmalıdır.

İşletmelerin ortalama olarak %24'ü toprak tahlili yaptırmaktadır. Toprak tahlili yaptırmayan işletmeler; işledikleri arazi kendilerine ait olmadığı, parçalı olduğu, ihmal, toprak tahlil laboratuvarının olmaması gibi nedenlerle yaptırmadıklarını belirtmişlerdir. Bu sorunun giderilmesi için; birçok ilçede bünyesinde toprak ve yaprak analiz laboratuvarı bulunan ziraat odaları gerekli çalışmaları yapmalı, yeni laboratuvarların bölge çiftçisine kazandırılması sağlanmalıdır.

İşletmelerde saf madde olarak dekara ortalama 10,83 kg azot (N), 5,17 kg fosfor (P) ve 1,17 kg potasyum (K) kullanıldığı belirlenmiştir. İncelenen işletmelerde yaprak gübresi kullanım oranı ortalama olarak %75'dir. Yerfıstığı tarımında dekara uygulanan saf gübre miktarlarında problemler olduğu düşünülmektedir. Toprakta nodozite oluşumu bir önceki yıl ürününde yapılmalı, nodül oluşumu yoksa bakteri aşılması yapılmalı, toprak analizine göre fosfor ve potasyumlu gübreleme, nodül oluşumuna göre azotlu üst gübreleme yapılmalıdır. Bu konu ile ilgili Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İl ve İlçe Müdürlükleri; sonuç demonstrasyonları, tarla günleri ve çiftçi eğitim toplantıları ile çiftçi eğitim ve yayım çalışması yapılmalıdır. Yaprak gübrelemesi konusunda eksiklikler görülmekte olup, görülen semptomlar uzmana danışılmalı, yaprak analiz sonuçlarına göre gübreleme yapılmalıdır.

İşletmeler, gübrelemede en büyük sorunlarının gübre fiyatlarının çok yüksek olması olarak dile getirmişlerdir. Gübre fiyatları üzerindeki vergiler azaltılarak fiyatlar düşürülebileceği gibi gübre desteklemelerinin de artırılması, tarımsal üretimde önemli bir girdi olan gübre kullanımındaki sorunları ortadan kaldırmış olacaktır.

Kimyasal mücadelede genel anlamda sorun bulunmamakla birlikte, incelenen işletmelerin büyük bir bölümü, kimyasal mücadeleye zararlıyı gördüğü zaman başladığını belirtmiştir. Uzman tavsiyesi ve mücadele eşiği dikkate alınmamaktadır, bu durum ekonomik olmadığı gibi kimyasal mücadelenin etkinliğini de azaltır. Kimyasal mücadele konusunda çiftçilere yönelik eğitim çalışmaları arttırılmalıdır. İşletmelerde yabancı otlarla ve hastalıklarla mücadelede sorun yaşandığı belirlenmiş olup, ilaç

firmalarının yerfıstığında yabancı ot ve hastalıklarla kimyasal mücadele konusunda Ar-Ge çalışmalarını yoğunlaştırması gerekmektedir, aynı şekilde araştırma enstitülerimiz ve üniversitelerimizde hastalıklara dayanıklı çeşitlerin geliştirilmesi için yapılacak çalışmalara gerekli destek sağlanmalıdır.

Sulamada işletmeler, en büyük problemlerinin; elektrik ve mazotun pahalı olması ve sulama birliklerinin su ücretlerini fazla arttırması nedeniyle, su maliyetinin fazla olması, suyun yetersiz olması ve kanaletlere bakım yapılmadığı için kanaletlerin suyu kaldırmadığı yönünde belirtmişlerdir. Sulama birlikleri; su kullanım hizmet bedelinin belirlenmesinde, resmi gazetede yayınlanan eşik değer olarak alınacak işletme bakım ve ücret tarifelerini kullanmaktadır. Sulama birlikleri hizmetlerini aksatmayacak ve devamlılıklarını sürdürebilecek şekilde, yönetim kurullarında fiyat belirleme politikası izleyebilirler. Ülkemizde arazinin özelliklerine ve bitki desenine uygun sulama yöntemi seçilmeli, projelendirilmeli ve uygun bir sulama programı uygulanarak, su kaynaklarımızın sonraki nesillerimize aktarılması sağlanmalıdır. Basınçlı sulama sistemleri uygulanarak; su kayıpları azaltılabilir ve aşırı sulamanın çevreye vereceği zararlı etkilerde engellenebilir.

Hasatta en büyük sorunun yağışlar nedeniyle zamanında yapılamaması olarak tespit edilmiştir. İşletmeciler bunun yanında hasat kayıplarının fazla olduğunu, kurutma problemi yaşadıklarını, işçi bulmada sorun yaşadıklarını, söküm makinesinin kırsal kalkınma yatırımları kapsamında devlet tarafından desteklenmediğini belirtmişlerdir. Kışlık bitki olarak erkenci kolza ekilmesi hasat tarihini öne çekecektir, bu sayede ikinci ürün yerfıstığı ekimlerinde hasat ve harmanlama işleminde yaşanan bu problemler giderilebilir. Diğer bir sorunlarının, söküm makinesi ile sökülüp ters çevrilen alanlarda hasat kayıplarının fazla olduğu yönünde belirtmişlerdir. Söküm makinelerini üreten firmalar, hasat kayıplarına neden olan eksikleri tespit etmeli ve bu makinelerin geliştirilmesi yönünde titiz çalışmalar yapmalıdır. Diğer bir sorun makine ile sökülüp ters çevrilmeyen alanlarda, işçi bulmada sıkıntıların yaşanmasıdır. Söküm makinelerinin geliştirilmesiyle hasat kayıpları önlenirse, makineli hasada geçiş artar ve işçi bulmada yaşanan problemler giderilmiş olur. Kırsal kalkınma yatırımları kapsamında %50 devlet destekli alet ekipman kapsamına mutlak surette yerfıstığı söküm makineleri dahil edilmelidir.

Pazarlama konusunda en büyük problemlerinin fiyatın düşük olması olarak belirtmiş, ayrıca araçların fazla olduğunu, tüccardan başka alıcı olmadığı için rekabet ortamının olmadığını, güvenilir tüccar bulmakta zorlandıklarını ve taşıma ücretlerinin yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Yerfıstığı hasat sonrası tüccara satılabildiği gibi, piyasada ki fiyatlar düşükse 1-6 ay arasında depoda da bekletilebilmektedir. Bekleme süresini belirleyen en önemli faktörler piyasa şartları ve işletmecinin ihtiyacıdır. İşletmeler; yerfıstığını başka alıcı olmaması nedeniyle en yüksek fiyatı veren tüccara satmaktadır. Depolama ve işleme tesisleri kazandırılmış ÇUKOBİRLİK'lerin güçlendirilmesi ve yerfıstığı alımı yapmasının sağlanması, işletmelerin yerfıstığını değerinde satamama riskini azaltacak ve rekabet ortamının oluşmasına neden olacaktır. Yerfıstığının iç piyasada sadece çerez olarak tüketilmesi, ihracatının yapılamaması ve farklı gıda sanayilerinde değerlendirilememesi nedenleriyle fiyatının zaman zaman üretim miktarına göre dalgalanmalar göstermesi ve düşmesi en büyük problem olarak görülmektedir. Yerfıstığının farklı gıda dallarında değerlendirilmesinin sağlanması için mutlaka işleme tesisleri kurulmalı ve kurulması teşvik edilmelidir. Yerfıstığı üreticileri; 2012 yılı üretim sezonunda yetiştirdikleri yerfıstığını, 2011 yılında yetiştirdikleri yerfıstığına göre daha düşük fiyattan sattıklarını belirtmişlerdir. Pazarlamada yaşanan bu sorunun giderilmesi için, üretim planlaması mutlaka yapılmalıdır.

Kredi kullanımını konusunda genel anlamda sorun yaşamadıklarını, sorun yaşayan işletmeler; kredi kullanımında bürokrasinin fazla olduğunu, faiz oranlarının yüksek olduğunu ve tapu olmadığı için kredi kullanamadıklarını belirtmişlerdir. Banka ve kooperatiflerce gerekli çalışmalar yapılmalı, aksaklıklar giderilmeli ve işletmecilerin beklentileri karşılanmalıdır.

İncelenen işletmelerde; işletmecilerin devletten en önemli beklentilerini, tarımsal girdilerden gübre ve mazotun fiyatının çok yüksek olması, bu nedenle üretim maliyetinin artmasından dolayı, bu iki temel girdiye devlet tarafından verilen desteğin artırılması olarak özetleyebiliriz. Ayrıca sulama birliklerince belirlenen sulama suyu ücretlerinin düşürülmesi ve denetim altına alınması, suyun zaman zaman yetersiz olması nedeniyle su sorununun çözülmesi, üretici birliklerinin kurulmasına destek olunarak ürünlerin daha iyi şartlarda pazarlanmasına yardımcı olunması, ürün fiyatının devlet tarafından belirlenmesi ve tüccara satıldığında ürün bedelinin devlet garantisinde olması, devlet tarafından verilen desteklerin tarla sahibine değil tarlayı işleyene

verilmesinin sağlanması ve kaliteli sertifikalı tohumluk temininde üreticiye yardımcı olunması çiftçilerin en önemli beklentileri olarak göze çarpmaktadır.

Ülkemizde yerfıstığı ekim alanı; 2011 üretim sezonunda satış fiyatı iyi olduğu için 2012 yılında 254.711 da alandan %46,03 artışla 371.949 da alana çıkmıştır. Üretim miktarı ise 90.416 tondan %35,79 artışla 122.780 ton olarak gerçekleşmiştir. Ekim alanının 2012 yılında artmasında, 2011 yılı fiyatları etkili olmuştur. Ülkemizde yerfıstığının iç piyasada çerezlik olarak tüketildiği ve maliyetinden dolayı yağ sanayinde kullanılmadığı düşünüldüğünde üretim alanında mutlaka planlama yapılması gereklidir. Üretim miktarındaki artış, ekim alanındaki artışla orantılı olmamış 2012 yılında bir önceki yıla göre verim düşüklüğü yaşanmıştır. Türkiye ortalama verimi 355 kg/da'dan %7,04 düşüş göstererek 330 kg/da olarak gerçekleşmiştir. Yüksek verimli ve kaliteli çeşitlerin geliştirilmesi önemlidir. Bunun için yerfıstığı yetiştirilen illerdeki mevcut araştırma enstitülerinin yerfıstığı üzerine çalışmalar yapması sağlanmalı ve gerekli destek ilgili bakanlık tarafından verilmelidir.

Ülkemizde yerfıstığının üretiminde %40, işlenmesinde %80 ve pazarlanmasında %90 payı olan Osmaniye ilimizin yerfıstığı ile mutlak surette tanıtımının yapılması gerekmektedir. Yerfıstığı; çerezlik olarak kullanımı yanında, gıda sanayinde farklı şekillerde değerlendirilmeli, bu tesisler Osmaniye ilinde kurulmalı, kurulması teşvik edilmeli, üretilen farklı lezzetler ülkemiz insanına sunulmalı ve tanıtılmalıdır. Tarım ve gıda fuarlarında bu ürünler sergilenmeli, marketlerde yerini mutlak surette almalıdır.

Tarımsal üretimde, işletmelerin daha güçlü hale gelmeleri için teknik ve ekonomik yönden rehberlik yapan, tarımsal ürünlerin pazarlanması ve değerlendirilmesi konularında yardımcı olan, iç ve dış pazarlarda rekabet gücü yüksek ürün elde edilmesine katkıda bulunan üretici örgütlerinin kurulması hedeflenmelidir.

KAYNAKLAR

- Açıl, A. F., 1980. **Tarım Ekonomisi**. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: 741, Ders Kitabı:213, Ankara.
- Alıcı, S., Yılmaz, G., Kınay, A., 2011. Tokat-Erbaa ilçesinde sözleşmeli tütün (*Nicotiana tabacum* L.) tarımı ve üretici davranışlarının irdelenmesi. **Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, 28(1), 53-59 s, Tokat.
- Arioğlu, H. H., 1999. **Yağ bitkileri yetiştirme ve ıslahı**. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ders Kitabı, Genel Yayın No: 220, Adana.
- Arioğlu, H., Çalışkan, M.E., Çalışkan, S., 2000. Doğu Akdeniz bölgesi koşullarına uygun yerfıstığı çeşitlerinin geliştirilmesi üzerine araştırmalar. **Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, 5 (1-2): 7-28, Hatay.
- Arioğlu, H. H., Çalışkan, S., Söğüt, T., Güllüoğlu, L., Zaimoğlu, B., 2003. Türkiye’de yağlı tohum üretimini artırabilme olanaklarının belirlenmesi üzerinde araştırmalar. Türkiye I. yağlı tohumlar, bitkisel yağlar ve teknolojileri sempozyumu, (Yayınlanmamış Bildiri) İstanbul.
- Arioğlu, E., 2007. Ana ürün yerfıstığı yetiştiriciliğinde bitki yoğunluğunun verim ve bazı tarımsal özelliklere etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarla Bitkileri Anabilim Dalı, Adana.
- Arioğlu, H., 2013. Yerfıstığı tarımı. (<http://www.halisarioğlu.com>) (Erişim tarihi Nisan 2014).
- Bal, T., 2005. Göller bölgesinde tarla bitkileri üretiminin ekonomik analizi ve başlıca ürünlerin arz duyarlılıklarının hesaplanması (Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Adana.
- BATEM, 2008. Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Web Sayfası. (<http://batem.gov.tr>) (Erişim Tarihi Nisan 2013).
- Biçer, O., Can, E., Keskin, M., Kaya, Ş., 1998. Hatay ili köylerinde çayır mer’a, yembitkileri tarımı ve hayvancılık ile ilgili sorunların saptanması üzerine bir çalışma. **Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, 3(1): 83-98, Hatay.
- Chen, C., Fletcher, S.M., Zhang, P., Carley, D.H., 1997. Competitiveness of Peanuts: United States versus China. The Georgia Agricultural Experiment Stations, College of Agricultural and Environmental Sciences, **The University of Georgia, Research Bulletin** Number 430, 24 Page.
- Çıkman, E., Yarba, M.M., 2008. Harran Ovası’nda sebze yetiştiriciliğinde karşılaşılan bitki koruma sorunları. **Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, 12(1): 7-12 s, Şanlıurfa.
- Demir, O., 2010. Daphan ovası sulama tesislerinden yararlanan tarım işletmelerinin fiziki ve sosyo ekonomik kaynaklı işletme sorunları ve çözüm olanaklarının belirlenmesi. **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt 41, Sayı 1, Erzurum.
- Demir, O., Gözübüyük, Z., 2012. Erzurum ili tarım işletmelerinin bazı sosyo-ekonomik özelliklerinin araştırılması üzerine bir araştırma. **Alnteri** 23 (B)- 41-47 s. ISSN: 1307-331, Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü, Erzurum.
- Dernek, Z., 2001. Konya ve Eskişehir yörelerinde buğday yetiştirilen alanlarda sulama olanaklarının ve buna bağlı olarak bazı tarımsal sorunların saptanması. **Turkish Journal of Agriculture and Forestry**, Volumee 25, Issue 6, 451-458, Tubitak, Ankara.

- DİE, 2004. 2001 Genel tarım sayımı köy genel bilgileri. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara.
- Dillard, H.R., Wicks, T.J., Philp, B., 1993. A grower survey of diseases, invertebrate pests, and pesticide use on potatoes grown in South Australia. **Australian Journal of Experimental Agriculture**, 33(5) 653 – 661.
- Dua, Satish K., 1995. The future of microirrigation. **Proceedings of the Fifth International Microirrigation Congress**, April 2-6, 1995. Orlando, Florida, USA, pp 341-346.
- Emekli, N.Y., Baştuğ, R., Büyüктаş, K., 2007. Antalya ili kumluca ilçesindeki seraların mevcut durumu, sorunları ve uygun çözüm önerilerinin geliştirilmesi. **Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, 20(2), 273-288 s Antalya.
- Emekli, N.Y., Büyüктаş, K., 2009. Mersin ili Anamur ilçesindeki muz seralarının mevcut durumu üzerine bir araştırma. **Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, 22(1), 23–38 s.
- Emeksiz, F., 1994. Adana ilinde yerfıstığı üretilen işletmelerin üretimle ilgili bazı yapısal özellikleri. **Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, 9, (2) : 17-32.
- Emeksiz, F., 1994a. Adana ilinde yerfıstığı pazarlama organizasyonu ve etkinliğinin değerlendirilmesi. **Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, 9, (1) : 195-210.
- Falay, O., Yetişir, H., 2011. Hatay ve Adana illerinde kavun üretiminin sosyo-ekonomik açıdan değerlendirilmesi. **Alatırım**, 10 (1): 34-41 s.
- FAO, 2013. Food And Agriculture Organization of the United Nations Web Sayfası. (<http://fostat.fao.org>) (Erişim Tarihi Nisan 2013).
- FAO, 2014. Food And Agriculture Organization of the United Nations Web Sayfası. (<http://faostat.fao.org>) (Erişim Tarihi Şubat 2014).
- Fujisaka, S., 1991. A diagnostic survey of shifting cultivation in northern Laos: targeting research to improve sustainability and productivity. **Agroforestry Systems**, Volume 13, Issue 2, pp 95-109.
- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Osmaniye İl Müdürlüğü, 2011 Yılı Brifing Raporu, Osmaniye.
- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Osmaniye İl Müdürlüğü, 2012 Yılı Brifing Raporu, Osmaniye.
- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Osmaniye İl Müdürlüğü, 2012 Yılı Çalışma Raporu, Osmaniye.
- Gökdoğan, O., 2012. Isparta ilindeki tarımsal işletmelerin tarımsal yapısı ve mekanizasyon özellikleri. **Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Vol. 9 Issue 2, p13-17
- Gözübenli, H., Şener, O., Konuşkan, O., Şahinler, S., Kılınç, M., 2000. Hatay’da mısır tarımı. **Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, 5 (1-2): 41-48, Hatay.
- Gül, A., Şahin, K., Direk, M., 1995. Türkiye’de yağlı tohumlu bitkiler fiyat analizi. **Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, 10, (1) :171-186.
- Gül, A., Arıoğlu, H., Tülücü, K., Biçici, M., Özgür, F., Fenercioğlu, H., 2001. Osmaniye’nin Simgesi: yerfıstığı ekonomisi, üretim tekniği, hastalık ve zararlıları, gıda sanayi açısından önemi. 1. Osmaniye fıstık festivali etkinlikleri, **Osmaniye Gazeteciler Cemiyeti Kültür Yayını**, Sayı:1. Osmaniye.

- Işık, H., 2003. Türkiye’de yerfıstığı üretim ekonomisi (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Adana.
- Joshi, R.C., Matchoc, O.R.O., Bahatan, R.G., Dela Pena, F.A., 2000. Farmers’ knowledge, attitudes and practices of rice crop and pest management at Ifugao rice terraces, Philippines. **International Journal of Pest Management**, Volume 46, Issue 1, pages 43-48.
- Kabaş, Ö., 2012. Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Web Sayfası. (<http://batem.gov.tr>) (Erişim Tarihi Şubat 2014).
- Karadavut, U., Genç, A., Palta, Ç., Çarkacı, D.A., Kökten, K., 2011. Konya ili yem bitkileri üreticilerinin sosyo-ekonomik yapıları ile başarılı üretimi etkileyen faktörlerin belirlenmesi. **Bingöl Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi**, 1(2)
- Karagöz, D.E., Fidan, H., 2011. Ankara ili Polatlı ilçesinde sulama kooperatiflerine ortak olan tarım işletmelerinin ekonomik analizi. **Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi**, 1(4): 83-90, Iğdır.
- Katsvario, T.W., Wright, D.L., Marois, J.J., Hartzog, D.L., Rich, J.R., Wiatrak, P.J., 2006. Sod-Livestock integration into the peanut-cotton rotation. **American Society of Agronomy**, Vol. 98 No. 4, p. 1156-1171.
- Kelley, V.A., Diagona, B.N., Reardon, T., Gaye, M., Crawford, E.W., 1996. Cash crop and foodgrain productivity in Senegal: Historical View, new survey evidence, and policy Implications.
- Kızıloğlu, R., Dağdemir, V., 2012. Erzurum ilinde beyaz lahananın üretim ve pazar maliyeti; Aziziye, Yakutiye ve Pasinler ilçeleri örneği. **Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi**, 2(2): 57-64
- Koca, H., 2006. Yerfıstığı tarımı: imkanlar ve sorunlar. **Doğu Coğrafya Dergisi/Eastern Geographical Review**, Cilt 11, Sayı 16.
- Kurtay, F., 1988. Adana İli, Osmaniye ilçesinde yerfıstığı yetiştiriciliği ile ilgili üretici sorunları. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Adana.
- Labanowska, D., Zibigniew, B., Dabrowskii, B., Labanowska, H., 2005. Survey of current crop and past management practices on black currant plantations in Poland, **Journal of Fruit and Ornamental Plant Research**, Vol. 13, 2005: 91-100, Poland.
- Martin, R.J., McMillan, M.G., Cook, J.B., 1988. Survey of farm management practices of the northern wheat belt of New South Wales. **Australian Journal of Experimental Agriculture**, 28(4), 499-509 p.
- Miller, B.R., Hebie, D., Brooks, N.L., 1997. The cost distribution of producing peanuts according to acreage size, region, and cost in the U.S. and Georgia. The Georgia agricultural experiment stations, college of agricultural and environmental sciences, **The University of Georgia, Research Bulletin** Number 429, 48 Page.
- Moxley, R.L., Brandon Lang, K., 2006. The importance of social context influences on new farm technology sustainability: community and sub-community characteristics in Jamaica. **Technology in Society**, Volume 28, Issue 3, Pages 393-406.
- Öğütçü, Z., 1969. **Yerfıstığı ve Ziraatı**. Türkiye Ticaret Odaları Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği, Ankara.
- Önceler, İ.H., 2005. Ana ürün yerfıstığı yetiştiriciliğinde, farklı içerikli gübre uygulamalarının, verim ve bazı tarımsal özelliklere etkisi. (Yüksek Lisans Tezi).

- Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarla Bitkileri Anabilim Dalı, Adana.
- Önder, M., Ateş, M.K., Kahraman, A., Ceyhan, E., 2012. Konya ilinde fasulye tarımında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri. **Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi**, 5 (1): 143-148
- Polat, A.A., 1997. Hatay'da Yenidünya yetiştiriciliğinin durumu, sorunları ve yenedünya yetiştiriciliğinin geliştirilmesi olanakları. **Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, 2(2): 37-52, Hatay.
- Paksoy, S., Boydak, E., 2001. Pamuk ve yerfıstığı üretim maliyetlerinin hesaplanması üzerine bir araştırma. **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, 32 (4): 455-460s.
- Parlakay, O., 2011. Türkiye'de yerfıstığı tarımında teknik ve ekonomik etkinlik (Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarla Bitkileri Anabilim Dalı, Adana.
- Resmi Gazete., 2009. Türkiye tarım havzalarının belirlenmesine ilişkin karar. 23 temmuz, 2009, sayı 27297, (<http://www.resmigazete.gov.tr>) (Erişim tarihi Ocak 2014).
- Revoredo, C.L., Fletcher, S.M., 2002. **World Peanut Market: An Overview of The Past 30 Years**, The georgia agricultural experiment stations collage of agricultrel and environmental sciences the University of Georgia.
- Sadiq, G., Ahmed, G., Asif, M., 1999. Economics of groundnut production and analysing the factor affecting its productivity in barani area of district kohat.
- Schilling, R., Gibbons, R., 2002. **Groundnut. (The Tropical Agriculturalist)**. Macmillan education; revised edition, ISBN 0-333-72365-1, s. 1-10.
- Şahin, K., Yılmaz, İ.H., 2008. Van ili Gürpınar ilçesinde yem bitkileri üretimi ve sorunları üzerine bir araştırma. **Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Bilimleri Dergisi**, 14 (1), 16-21 s.
- Şahin, K., Yılmaz, İ.H., 2008. Van ilinde yem bitkileri tarımı, mera kullanımı ve sosyo ekonomik yapı üzerine bir araştırma. **Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Bilimleri Dergisi**, 14 (4), 414-419 s.
- Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Web sayfası. (<http://www.tepge.gov.tr>) (Erişim tarihi Ocak 2014).
- Taşkaya, B., 2007. Yerfıstığı, Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü Bakış, Sayı: 9, Nüsha: 7, Haziran 2007.
- Taylor, C.R., Kabana, R.R., 1999. Optimal rotation of peanuts and cotton to manage soil-borne organisms. **Agriculturel Systems**, Volumue 61, Issue 1, Pages 57-68.
- Toprak Gübre ve Su Kaynakları Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Web Sayfası. (<http://www.tgae.gov.tr>) (Erişim tarihi Nisan 2014).
- TÜİK, 2014. Türkiye İstatistik Kurumu Kayıtları. (<http://www.tuik.gov.tr>) (Erişim Tarihi Şubat 2014).
- Uysal, O., Cinemre, H.A., 2012. Samsun ili dikbıyık beldesindeki tarım işletmelerinin karşılaştırmalı ekonomik analizi. **Akademik Ziraat Dergisi**, 1(1): 1-10
- Üçeçam, D., Hayli, S., 2004. Osmaniye İlinde yerfıstığı tarımı ve önemi. **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 14, Sayı: 2, Sayfa: 67-92, Elazığ.
- Woodroof, J.G., 1983. **Peanut production, processing, products**. Avi Pub. Comp. Inc., Connecticut, 414 p.
- Wright, D.L., Tillman, B.L., Marois, J.J., Rich, J.R., Sprenkel, R.K., Ferrell, J.A., 2009. Conservation tillage peanut production. IFAS Ektension University of Florida.

- Yang, W.Y., 1964. Zirai işletmecilikte tetkik ve araştırma metotları (çeviren M. Talim), Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir.
- Yavuz, G., Ceylan, İ.C., 2005. Polatlı ilçesinde üreticilerin yem bitkileri üretimine karar verme sürecinde etkili faktörlerin belirlenmesi üzerine bir araştırma. **Tarım Bilimleri Dergisi**, 11 (2) 133-138.
- Yazgan, S., Demirtaş, Ç., 2005. Bursa-İznik yöresinde sırik domates sulamasında damla sulama yönteminin kullanımı ve karşılaşılan sorunlar. **Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, 19(1): 91-100, Bursa.
- Yıldız, C., Erkmen, Y., 2006. Erzurum yöresinde bitkisel üretim yapan işletmelerde ortak makina kullanım olanaklarının araştırılması. **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt 37, Sayı 1, Erzurum.
- Yıldız, C., Öztük, İ., Erkmen, Y., 2008. Erzurum yöresinde silaj yapım teknikleri ve tüketim alışkanlıklarının saptanması üzerine bir araştırma. **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, 39(1), 101-107 s, Erzurum.

ÖZGEÇMİŞ

Remzi GÖZÜYEŞİL 1976 yılında Karataş'da doğdu. İlkokul, Ortaokul, Motor Meslek ve Teknik Lisesi Motor Bölümü'nü Adana'da tamamladı. Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri Bölümü'nü 1995 yılında kazandı. Üniversiteden 1999 yılında mezun oldu. 2002 yılında Çukurova Pamuk, Yerfıstığı ve Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliğinde işe başladı. 2006 yılında Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü Koçaş Tarım İşletmesi Müdürlüğü'ne Ziraat Mühendisi olarak atandı. 2008 yılında Çukurova Tarım İşletmesi Müdürlüğü'ne tayin oldu. 2010 yılında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Dörtyol İlçe Müdürlüğü'nde Ziraat Mühendisi olarak göreve başladı. Halen Dörtyol Gıda, Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü'nde Ziraat Mühendisi olarak görev yapmaktadır.

EKLER

EK 1. İşletme Anket Formu

M.K.Ü. ZİRAAT FAKÜLTESİ TARLA BİTKİLERİ BÖLÜMÜ
Osmaniye İli Yerfıstığı Çiftçisinin Sosyo-Ekonomik Yapısının Tespiti
(Anket)

İli/İlçesi		Anketör	
Köyü		Tarih	

ÇİFTÇİLERİN SOSYO-EKONOMİK YAPISI

- 1) Kaç yaşındasınız?
20-30 30-40 40-50 50+
- 2) Eğitim durumunuz nedir?
Okuryazar Değil Okuryazar İlkokul Ortaokul Lise
Üniversite
- 3) Tarım dışı geliriniz var mı?
Evet Hayır
- 4) İşlediğiniz Tarla kime ait?
kendi malım ortak kiralık kendi malım+kira ortak+kira
kendi malım+ortak
- 5) Kaç dekar araziye sahipsiniz?
.....
- 6) Kaç dekar arazi işliyorsunuz?
.....
- 7) Yetiştirdiğiniz ürünler nelerdir?
.....
.....
.....
.....
.....
.....
- 8) İkinci ürün tarımı yapıyor musunuz? Yapıyorsanız hangi ürün?
Evet..... Hayır

- 9) Kaç yıldır çiftçilik yapıyorsunuz?
.....
- 10) Kaç yıldır yerfistiği tarımı yapıyorsunuz?
.....
- 11) Oturduğunuz ev kime ait?
kendi evim kira aile (anne, baba, kardeş)
- 12) Aileniz kaç bireyden oluşur? (kendisi, eşi, çocukları ve varsa diğerleri)
.....
- 13) Ailede sizden başka çalışan var mı?
Evet Hayır
- 14) Tarımsal bir konuda herhangi bir tarım kuruluşundan bilgi talebiniz oluyor mu?
Evet..... Hayır
- 15) Ziraat mühendislerinden yardım talep ediyor musunuz?
Evet..... Hayır
- 16) Yeterli alet-makineye sahip misiniz?
Evet Hayır
- 17) Hayvan varlığınız?
.....
.....
- 18) Çiftçilikten elde ettiğiniz gelirle yeni yatırım yapabiliyor musunuz?
Evet Hayır
- 19) En son yatırımınız nedir?
.....
.....
- 20) En son yatırımınızı ne zaman yaptınız?
Son bir yıl içinde son iki yıl içinde son üç yıl içinde Son beş yıl içinde
- 21) Ürettiğiniz ürünleri değer fiyata pazarlayabiliyor musunuz?
Evet Hayır Zaman Zaman
- 22) Devletin üreticiye yeterince destek verdiğini düşünüyor musunuz?
Evet Hayır

23) Tarımdaki gelişmeleri ne ile takip ediyorsunuz?

- İnternet TV Gazete Tarım kuruluşlarından Hepsi

24) Ne üreteceğinizi nasıl, neye göre karar veriyorsunuz?

.....

25) Çiftçilikle neden uğraşıyorsunuz?

.....
.....

26) Bitki deseninde değişiklik düşünüyor musunuz?

- a) Evet, Neden?
b) Hayır

27) Neden yerfıstığı yetiştiriyorsunuz?.....

.....
.....
.....
.....

28) Yerfıstığı yetiştirmezseniz, hangi ürünleri yetiştirmeyi tercih edersiniz, Neden?

- a) Pamuk
b) Soya
c) Mısır
d) Diğer (belirtiniz).....

29) Herhangi bir tarımsal kooperatife üye misiniz? a) Evet b) Hayır

Evet ise, yerfıstığı üretim ve pazarlaması ile ilgili hangi hizmetlerden faydalanıyorsunuz?

.....
.....
.....

M.K.Ü. ZİRAAT FAKÜLTESİ TARLA BİTKİLERİ BÖLÜMÜ
Osmaniye İli Yerfıstığı Çiftçisinin Uyguladıkları Tarım Tekniklerinin Tespiti
(Anket)

İli/İlçesi		Anketör	
Köyü		Tarih	

TARIMSAL UYGULAMALAR

1) Arazinizi ne kadar sıklıkla ekiyorsunuz?

- kış yılda bir kez Yılda bir kez Yılda iki kez kış yılda üç kez Üç yılda beş kez

2) Yer fıstığı ekimi öncesi nasıl bir toprak hazırlığı yapıyorsunuz?

.....
.....
.....
.....
.....

3) Ektiğiniz yer fıstığı çeşidinin adı nedir?

.....

4) Bu çeşidi seçme nedeniniz nedir?

- Komşumdan gördüm Uzman tavsiyesi Reklamını (tanıtımını) gördüm
 Kendim araştırdım Diğer.....

5) Ekeceğiniz tohumu karar verirken hangi hususları göz önüne alırsınız? (deneğin birden fazla cevabı varsa öncelik sırasına göre sıralamasını isteyiniz, sıralamayı kutucuğa rakam koyarak yapınız)

- Yüksek verimli oluşu
 Hastalık ve zararlılara dayanıklı olması
 Yatık olması
 Yarı yatık olması
 Kaliteli olması-piyasada tercih edilmesi
 Tohumunun ucuz olması
 Tohumun kolay temin edilebilmesi
 Erkenci olması
 Diğer.....

- 6) Sertifikalı tohum kullanıyor musunuz?
Evet Hayır
- 7) Ekmeye karar verdiğiniz çeşidin ıslahçısı ya da pazarlamacısı kişi/firmayı biliyor musunuz? (cevap HAYIR ise 8. soruyu sorunuz)
Evet Hayır
- 8) Neden bilmiyorsunuz?
Merak etmedim Araştırdım ama bulamadım.....Gerekli olduğuna inanmıyorum
- 9) Çeşit hakkında detaylı bilgi ediniyor musunuz?
Evet Hayır
- 10) O yıl ekim yapmadan önce herhangi bir verim hedefi belirliyor musunuz?
Evet Hayır
- 11) Nasıl fıstık tohumu kullanıyorsunuz?
Kabuklu çİ
- 12) Dekara ne kadar tohum kullanıyorsunuz?
5' den az- 5-7 8-10 11-12 12+
- 13) Dekara atılacak tohum miktarını neye göre belirliyorsunuz? (Birden fazla cevap varsa önceliğe göre sıralamasını isteyiniz)
Geçmiş tecrübelerime göre
Ekim zamanıma göre
Ekim yöntemime göre
Tohumun 1000 tane ağırlığına göre
Diğer.....
- 14) Ekim öncesi tohumu ilaçlıyor musunuz? (hastalık ve zararlılara karşı)
Evet Hayır
- 15) Yerfıstığını ne ile ekiyorsunuz? (cevap mibzer ise bir sonraki soruyu sorun aksi halde o soruyu geçiniz)
Fıstığa özel Mibzer ile Pamuk mibzerinin kovalarını çıkararak elle
El ile

- 16) Aşağıdakilerden hangi tür mibzeri kullanıyorsunuz? (T:tohum, G:gübre)
Balta ayak, T+G aynı gözde Balta ayak, T+G ayrı gözlerdeDiskli, T+G aynı gözde Disk, T+G ayrı gözlerde
- 17) Sıra üzeri ve Sıra arası ekim mesafesi nedir?.....
- 18) Kaç cm derinliğe ekiyorsunuz?.....
- 19) Toprak analizi yaptırıyor musunuz? (cevap ne olursa olsun NEDEN sorusunu sorunuz, EVET ise 20, 21, 22, 23 ve 25. Soruları sorunuz)
evet(neden)..... hayır (neden)
.....
- 20) Hangi sıklıkta?
Her ürün öncesi Yılda bir kî yılda bir Daha seyrek
- 21) Analiz için toprak örneğini uzman birisi mi alıyor? (cevap HAYIR ise bir sonraki soruyu sorun)
evet hayır
- 22) Toprak örneği alım talimatı hakkında bilginiz var mı? (cevap EVET ise bir sonraki soruyu sorun)
evet hayır
- 23) Toprak örneğinizi bu talimata göre mi alıyorsunuz)
evet hayır
- 24) Toprak analizinin gerekliliğini en fazla kimden duyuyorsunuz?.....
- 25) Analiz sonucuna göre mi gübreleme yapıyorsunuz? (Cevap hayır ise neden sorusunu sorunuz?)
evet hayır(neden.....)
- 26) Bakteri aşılması yapıyor musunuz?(cevap hayır ise NEDEN sorusunu sorunuz)
evet hayır(neden).....
- 27) Bakteri aşılmasının ne amaçla yapıldığını biliyor musunuz?
evet hayır

- 28) Bakteri aşılmasının nasıl yapıldığını biliyor musunuz?(cevap evet ise 29.soruyu sorunuz)
evet hayır
- 29) Kimden öğrendiniz?.....
- 30) Bakteri aşılması yapmak için herhangi kurum veya kişiler tarafından bilgilendiriliyor musunuz?(Cevap evet ise kim sorusunu sorunuz?)
evet(Kim)..... hayır
- 31) Bakteri aşılmasının faydasını gördünüz mü?
evet hayır
- 32) Ekim sırasında hangi çeşit kimyevi gübre atıyorsunuz? (gübre kullanmıyor ise 30 ve 31 nolu soruları geçiniz)
 15-15-15 20-20-0 20-20-0+ Çinko 18-46-0 18-46-0+Çinko
Gübre kullanmıyorum
- 33) Dekara kaç kg gübre kullanıyorsunuz?
.....
- 34) Ekim öncesi gübre kullanırken bakteri aşılmasını dikkate alıyor musunuz? (Cevap hayır ise neden sorusunu sorunuz)
evet hayır (neden.....)
- 35) Ekim sırasında organik kökenli toprak düzenleyici (gübre) kullanıyor musunuz?
(cevap hayır ise 36-37 ve 38 nolu soruları geçiniz)
evet hayır (neden)
- 36) Hangi tür organik gübreyi kullanıyorsunuz?
Ahır gübresi Kompost leonardit humik-fulvik asit Arıtma çamuru Diğer (belirtiniz)
- 37) Hangi sıklıkta kullanıyorsunuz?
yılda 1 2 yılda bir 3 yılda bir 5 yılda bir Daha seyrek
- 38) Dekara ne kadar kullanıyorsunuz? (kg/da)
.....
- 39) Ne zaman ekiyorsunuz?
15-31 Mart 1-10 Nisan 11- 30 Nisan 1-20 Mayıs 21-31 Mayıs
1-20 Haziran 21-30 Haziran

- 40) Ekim zamanına neye göre karar belirliyorsunuz? (birden fazla cevap varsa işaretleyin)
- Geçmiş tecrübelerime göre Uzman görüşüne göre Çeşidin özelliğine göre
 Hava koşullarına göre
- 41) Ekim sonrası ilaçlama yapıyor musunuz?
- Evet Hayır
- 42) İlaçlamaya neye göre karar veriyorsunuz? (H:hastalı, Z:zararlı, Y:yabancı ot)
- Komşuma göre Uzman tavsiyesi ile H-Z ve Y gördüğümde H ve Z'nin hastalık yapma olasılığı belirdiğinde
- 43) En fazla hangi zararlıdan şikâyetçisiniz?
- Kırmızı örümcek Afit Toprak zararlıları Yeşil Kurt
 Diğer (belirtiniz)
- 44) En fazla hangi hastalıktan şikâyetçisiniz?
- Kök boğazı çürüklüğü Sap çürüklüğü Yaprak Leke Hastalığı
 Diğer (belirtiniz)
- 45) Üst gübreleme yapıyor musunuz? (cevap hayır ise neden sorusunu sorunuz 46 – 47 ve 48. Soruları sormayınız)
- Evet Hayır(neden.....)
- 46) Bakterinin nodül oluşturup oluşturmadığına bakıyor musunuz?
- Evet Hayır
- 47) Ne zaman ve/veya zamanlarda yapıyorsunuz? (uygulama zamanını ay üzerinden söylerse o zaman bitki hangi durumdaydı/safhadaydı/kaç cm boyundaydı gibi yardımcı sorular sorunuz ve birlikte kayıtların ediniz)
-
- 48) Hangi gübreyi ne kadar miktar uyguluyorsunuz?
-
- 49) Yaprak gübresi kullanıyor musunuz? (cevap evet ise neden sorusunu sorunuz ve 50 ve 51. soruları cevaplamasını isteyiniz)
- Evet(neden.....) Hayır

50) Element eksikliğini nasıl belirliyorsunuz?

.....

51) Hangi element eksikliğinden dolayı yaprak gübresi kullanıyorsunuz?

.....

52) Ne ile hasat ediyorsunuz?

Elle Makine ile hasat, patoz ile harman El ve Makine İle Diğer
(belirtiniz)

53) Sulama yapıyor musunuz? Yapıyorsanız ne şekilde yapıyorsunuz? (cevap HAYIR ise bir sonraki soruyu sorunuz)

Hayır Salma sulama Yağmurlama sulama Damla sulama

54) Sulama niçin yapmıyorsunuz?

Yer fıstığını sulamaya gerek yok Su yok Su var ama imkânım yok
 Yağışlar yeterli gelmektedir

55) Sulamayı hangi zamanlarda yapıyorsunuz?

.....

56) Kaç gün ara ile toplamda kaç defa suluyorsunuz?

.....

57) Yaptığınız bakım işleri nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

58) Ürününüzü kime satıyorsunuz?

özel devlet Birlik veya Kooperatif

59) Dekara ne kadar verim elde ediyorsunuz?

100'den az 100-150 150-200 200-250 250-300
 350-400 400+

60) Hasat kararını verirken neleri dikkate alıyorsunuz?.....
.....
.....
.....
.....

61) Hasat ettiğiniz ürünü kime satıyorsunuz nasıl ve nedeni? (peşin-vadeli,işletmede-işletme dışında, çuvalı dökme.....
.....
.....

62) Hasat ettiğiniz ürünü ne zaman ve nasıl(peşin, vadeli) satıyorsunuz?

63) Yağlık yerfıstığı yetiştirmeyi düşünür müsünüz?
Evet Hayır

64) Bir yılda kaç ürün ekiyorsunuz?
tek ürün 2 ürün kİden çok

65) Ekim nöbeti (münavebe) uyguluyor musunuz? (cevap hayır ise 66. soruyu sormayınız)
Evet Hayır

66) Nasıl bir münavebe sistemi uyguluyorsunuz?
.....

67) Hasat sonrası kurutma ve harmanlama işlemini ne şekilde yapıyorsunuz?
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

- 68) Kurutma işlemi sırasında ne tür kayıplar oluşuyor? Toplam fire oranı nedir?.....
.....
.....
- 69) Kurutulan miktar ne kadardır?
- 70) Hasattan sonra depolama yapıyor musunuz?
 evet hayır cevap hayır ise 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77 ve 78. soruları geçiniz
- 71) Eğer depolama yapıyorsanız depolamada hangi ilaçları atıyorsunuz?
.....
.....
- 72) Her yıl düzenli olarak depolama yapar mısınız?
- 73) Depolanan miktar ne kadardır? ton (kabuklu, iç, çuvallı, dökme)
- 74) Depolama süresi ne kadar? Neye göre belirliyorsunuz?
- 75) Deponun a) Mülkiyeti (1) Kendinin (2) Kira
b) Yapı malzemesi.....
c) Teknik donanım.....
d) Kapasitesi.....ton (kabuklu-iç-çuvallı-dökme)
- 76) Depolama işleminde nelere dikkat ediyorsunuz?
a) Depo sıcaklığı
b) Depo nemi
c) Yerfıstığındaki rutubet oranı
d) Depo havasının kokusu
e) Depo içerisindeki böcekler
- 77) Depolama sırasında ne tür kayıplar oluşur? Kayıp oranı ne kadardır? (Depolama süresi dikkate alınacak)
.....
- 78) Depolama süresince ürün için kalite ve böceklenme kontrolleri yapıyor mu?
a) Evet, Neden?
b) Hayır, Neden?
- 79) Satış fiyatınızı nasıl belirliyorsunuz?
a) Alıcının teklifini kabul etmek zorundayım.
b) Önce pazardaki fiyatı öğrenirim, sonra en yüksek fiyatı veren alıcıya satarım.
c) Alıcı ile pazarlık ederim.
d) Diğer.....

80) Yer fıstığı yetiştiriciliğini niçin tercih ediyorsunuz? (birden çok neden belirtildiği takdirde öncelik sırasına göre dizmesini isteyiniz)

- Ekonomik olduğu için
- Tarımı kolay olduğu için
- Depolama sorunu olmadığı için
- Fazla iş gücü istemediği için
- Münavebeye girmesi için
- Baklagil bitkisi olup kendisinden sonra ekilecek bitkiye iyi toprak bıraktığı için
- Diğer (Belirtiniz)

81) Ne zaman hasat ediyorsunuz?

-

82) Hasat Artıklarını ne yapıyorsunuz?

- yakıyorum
- hayvan yemi olarak değerlendiriyorum
- Toprağa gömüyorum
- Satıyorum
- Diğer.....

83) Kendi ürettiğiniz Yer fıstığından tohumluk için ayırıyor musunuz?

- evet
- hayır

84) Ürüne satıştan önce sınıflandırma (dereceleme) yapıyor musunuz?

- a) Evet, Evet ise hangi kriterlere göre yapılıyor ve kaç sınıfa ayrılıyor.
- b) Hayır

85) Satış döneminde pazar fiyatını hangi kaynaktan öğreniyorsunuz?

- a) Düzenli olarak pazara (ilçeye) giderek
- b) Arkadaş ve tanıdıklardan
- c) Tüccardan(Alıcıdan)
- d) Diğer.....

86) Fiyat belirlenmesinde hangi faktörler rol oynar?

- a) Ödeme zamanı
- b) Ürün miktarı
- c) Ürün kalitesi
- d) İşletmenin yeri (konumu)
- e) Destekleme fiyatı
- f) Diğer.....

87) Satışta ürün kalitesi nasıl belirleniyor? Herhangi bir araç kullanılıyor mu?

.....

88) Yerbıstığı tarımında sorun olan yabancı ot nedir ve kimyasal m¼cadele yapıyor musunuz?

.....
.....

89) Azaltılmış toprak işleme veya sıfır toprak işleme ile tarım yapıyor musunuz?

a) Evet..... b) hayır

90) Yerbıstığı hasadından sonra hangi r¼n¼ ekiyorsunuz?.....neden?.....

.....

YERFISTIĞI ÜRETİCİ SORUNLARI (sorunların öncelik sırası belirtilecek)

91. Toprak hazırlığı ve ekimde karşılaşılan sorunlar

a) Toprak hazırlığının zamanında yapılmaması c) Alet- makina sorunu
b) Toprak hazırlığı ve ekim konusunda yetersiz bilgi d) Diğer.....

92. G¼brelemede karşılaşılan sorunlar

a) G¼brenin zamanında atılmaması c) Alet- makina sorunu
b) G¼bre fiyatlarının y¼ksek oluşu d) G¼breleme konusunda bilgi yetersizliği (zaman, çeşit vs)
e) Diğer.....

93. Tohum sorunları

a) Tohum temininin zamanında karşılanmaması c) Tohumun kalitesindeki sorunlar
b) Tohum fiyatlarının y¼ksek oluşu d) Diğer.....

94. İlaçlamada karşılaştığı sorunlar

a) İlaçlı m¼cadele konusunda yetersiz bilgi c) Alet-makina sorunu
b) İlaç fiyatlarının y¼ksek oluşu d) Diğer.....

95. Sulamada karşılaştığı sorunlar

a) Sulama konusunda yetersiz bilgi c) Alet-ekipman yetersizliği
b) Su maliyetinin fazla oluşu d) Suyun yetersizliği
e) Diğer.....

96. Hasat sorunları

a) Zamanında hasat yapılamaması c) Kurutma problemleri
b) Hasat ücretinin pahalı oluşu d) Hasat kaybı

97. Pazarlama sorunları

a) Yerbıstığı fiyatlarının d¼ř¼k oluşu d) Borç nedeniyle hasat sonu r¼n¼ hemen satma zorunluluğu
b) Depolama imkanının olmaması e) Aracıların fazlalığı
c) Yerbıstığı taşıma masraflarının y¼ksek oluşu f) Diğer.....

98. Kredi sorunları

a) Kredinin yetersizliği

b) Kredi faizi

e) Diğer.....

c) Kredinin zamanında temin edilememesi

d) Kredi temininde bürokrasi fazlalığı

99. Üretici olarak devletten beklentileriniz nelerdir?.....

.....

100) Tüccardan (alıcıdan) avans (kredi) alıyor musunuz? a) Evet b) Hayır

Evet ise a) Neden?.....

b) Hangi sıklıkta? (1) Her yıl (2) Sıkça (3) Çok seyrek

c) Koşulları?.....

101) Yerfıstığı sonrası yetiştirdiğiniz üründen yüksek verim alıyor musunuz?

a- evet b- hayır

102) TARSİM' in ne olduğunu biliyor musunuz?

a- evet b- hayır

103) Tarım sigortası yaptırıyor musunuz?

a- evet b- hayır

104) ÇKS kaydınız var mı? Cevap hayır ise neden sorusunu sorunuz

a- evet b- hayır (neden.....)

105) %50 Hibeli alet ekipman desteği hakkında bilginiz var mı?

a- evet b- hayır

106) Müracaatınız oldu mu?

a- evet b- hayır

107) Alet ekipman aldınız mı?

a- evet b- hayır

108) Yerfıstığını sattınız mı?(.....)

109) Kilogram fiyatı? (.....)